

XVII. Godina Tečaj XVII.

Subotička Danica

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA)

1900

ZA PROSTU GODINU

1900.

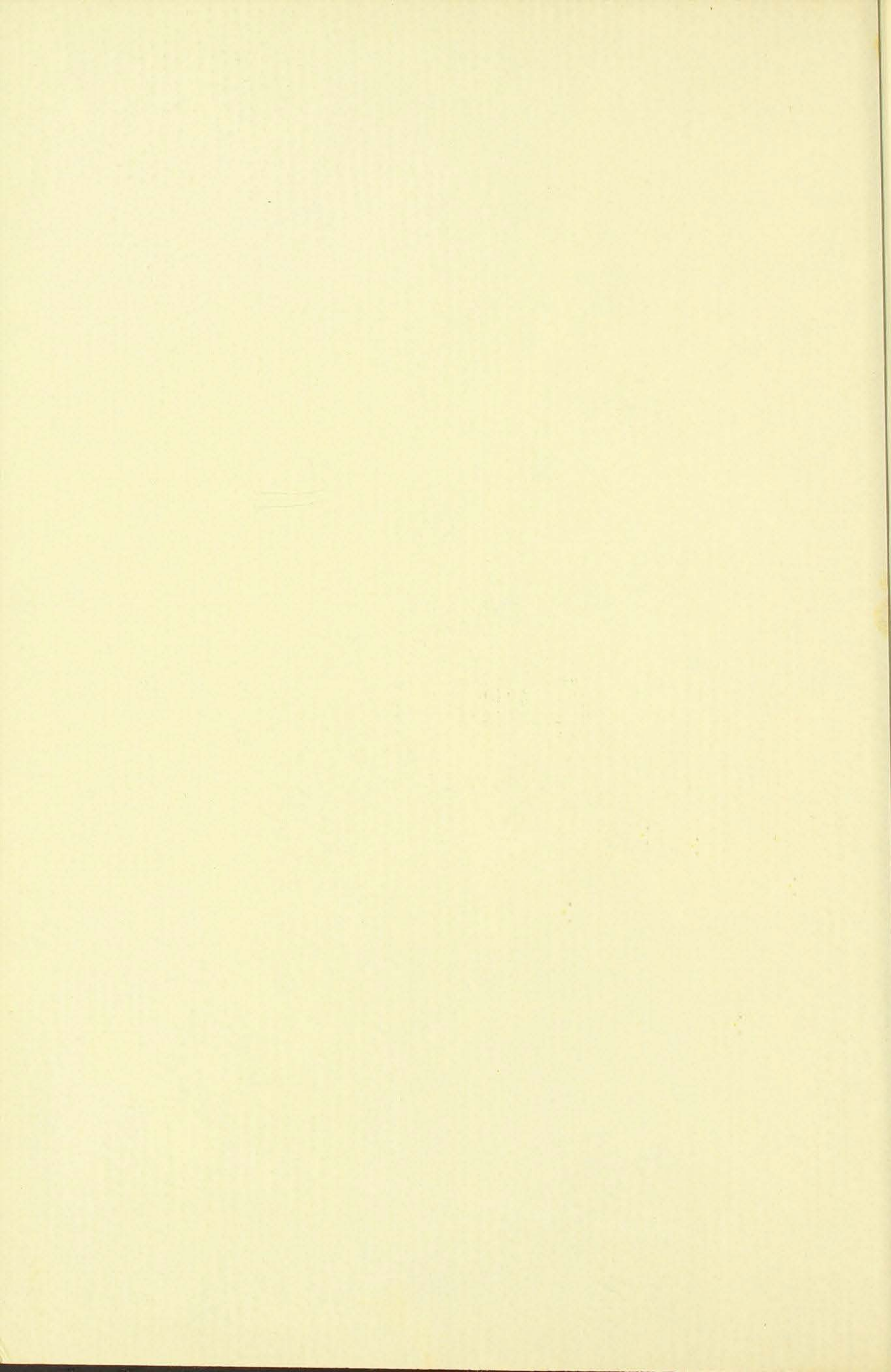
Cina 25 novčica.

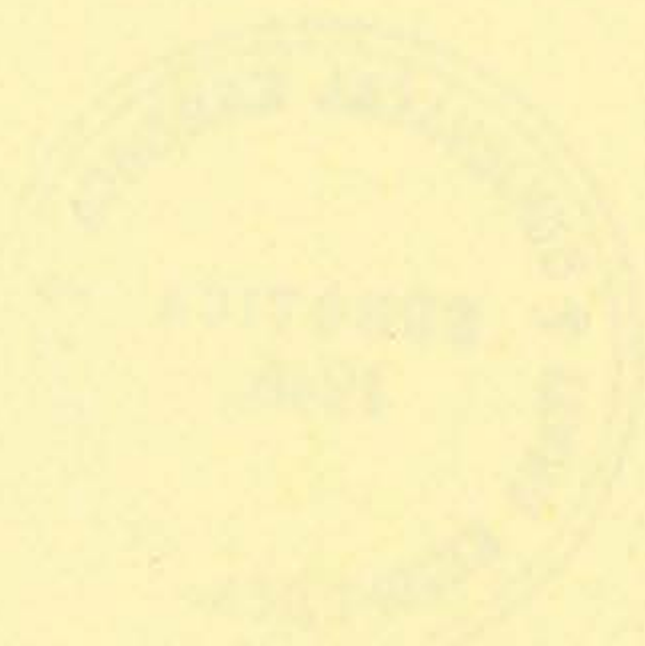
SUBOTICA,

ŠTAMPANO KOD JOSIPA BITTERMANA.

1899.

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97. 20

SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNĐIĆ“

XVII. G. TEČAJ

SUBOTIČKA DANICA

ili

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA)

ZA PROSTU GODINU

1900.

Cina 25 novčića.

Dobiva se kod „Uredništva Danice“ Kr. IV, br. 31. — i knjižara M. Heumana u Radić kući.

SUBOTICA,
ŠTAMPANO KOD JOSIPA BITTERMANA.
1899.

Carska i kraljevska kuća.

Franjo Josip I. car austrijski i apoštolski kralj ugarski, kralj česki, dalmatinski, hrvatski i slavonski itd. itd. rodio se 12. kol. 1830. postao vladalac 2. prosinca 1848. oženio se 23. travnja 1854 god. s

Caricom i kraljicom **Elisabetom** vojvotkinjom bavarskom rođj. 24. prosinca 1837. Umrla je 10. rujna 1898.

Dica kraljeva.

1. Nadvojvotkinja **Gizela** rođj. 12. srpnja 1856. udata za vojvodu bavarskoga Leopolda.

2. Nadvojvoda **Rudolf** cesarević kraljević rođjen 21. kolovoza 1859, oženio se 10. svibnja 1881. belgijskom kraljevnom Štefanijom. Njima se 2. rujna 1883. rodi kći,

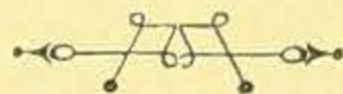
nadv. **Elisabeta**. Umro je 30. siječnja 1889.

3. Nadvojvodkinja **Marija Valerija** rođjena 22. travnja 1868. Vinčana 31. srpnja 1890. g. sa nadvojvodom **Franjom Salvatorom**.

Braća kraljeva:

1. Nadvojvoda **Karlo Ludovik** rođjen 1833; umro je 1896. 19. maja: Dica: a) Nadv. **Franjo** rođjen 1863; b) Nadv. **Oton** rođjen 1865; c) Nadv. **Ferdinand** rođjen 1868; d) Nadv. **Margarita** rođjena 1870; e) **Marija Anuncijata** rođjena 1876. Naslidništvo kraljevstva pripada muškom potomstvu od ove grane.

2. Nadvojvoda **Ludovik Viktor** rođjen 1842.

Prosta godina 1900.

Zvizdarstvena označenja godine.

I. Godovni račun.

1. Zvizda takozv. vladalica Merkur.
2. Zlatni broj ili krug misečni 1.
3. Misečno kazalo po Gregor. XXIX.
" " po Juliju 11.

4. Nediljno slovo po Gregoriju ... G.
" " po Juliju ... B.
5. Godina daće rimske ... 13.
6. Krug sunčani ... 5.

II. Početak godišnjih doba.

Proliće počima se 21. ožujka u 2 s. 58 č. iz jutra. — *Lito* 22. lipnja u 0 s. 4 č. posli ponoći. —

Jesen 23. rujna u 1 s. 49 č. posli podne. — *Zima* 22. pros. u 8 s. 14 č. prije podne.

III. Pomrčine.

God. 1900. bit će 3 pomrčine, dvi sunčane i jedna misečna. Kod nas će se viditi samo prva sunčana pomrčina, koja će se počimati 28. svibnja u 1 s. i 29 č., a svršava se u 6 s. 52 č. posli podne. Druge dvi pomrčine se ne će moći viditi kod nas.

Misečne mine, i izlazak i zalazak sunca za Subaticu vride; a ne za peštansko vrime kao u drugima kalendarima.

I u peštanskim kalendarima ima

zabiliženo, kad sunce izlazi i kad zalazi, al to je dobro samo za ljude oko Pešte; ali bi se Subotičani privarili, kad bi mislili, da onda kod njih sunce izlazi i zalazi, kad i u Pešti, n. pr. 20 lipnja sunce u Subatici izlazi 4 s. 8 č., a u Pešti 4 s. 4 č. Što dalje prama siveru, to je veća razlika između najduljega i najkraćega: na višljem mistu duži je dan. U našem kalendaru označeno je vrime izhoda i zapada sunca za Subaticu.

☞ Crkvene naredbe. ☞

IV. Pomične svetkovine.

1. Svetkovine zapovidne :

Uskrs	15. travnja
Spasovo	24. svibnja
Duhovi	3. lipnja
Brašančevo	14. lipnja
Advent	2. prosinca

2. Svetkovine, koje se samo u crkvi obdržavaju :

Ime Isusovo	14. siječnja
Čista srida	28. veljače
Trnova kruna Isusa	2. ožujka
Sulica i čavli Isusa	9. ožujka
Platno Isusa	16. ožujka
Pet rana Isusovih	23. ožujka
7 žalosti bl. Djevice	6. travnja
Zaštita sv. Josipa	3. svibnja
Sree Isusovo	22. lipnja
Svetk. krvi Isusove	1. srpnja
Angjeli čuvari	2. rujna
Ime Marijino	9. rujna
Sv. krunica	7. listopada
Zaštita Marije	11. listopada

V. Postovi.

a) Kvatreni posti :

Prolični : 7., 9. i 10. ožujka. —
Litni : 6., 8. i 9. lipnja. — *Je-*
senski : 19., 21. i 22. rujna. —
Zimski : 19., 21. i 22. prosinca.

b) Posti u oči svetkovina :

1. Subota prid Duhove.
2. Dan prid sv. Petra i Paula
3. Prid Veliku Gospojinu.

4. Prid Sve Svete.
5. Prid Božić.

c) Drugi zapovidni posti :

1. U korizmu svaki dan je dopušćeno tri put jisti priko dana, al osim nedilje samo se jedared najisti : osim sride, petka i Subote slobodno je i mesa jisti.

2. U Adventu svake sride i petka zabranjeno je mesa jisti, tri put je slobodno jist i jedared se nasititi. Isto se tako posti, kad je kvatri post il u oči svetkovine.

3. U svaki petak u godini meso je zabranjeno.

VI. Vrime zabranjeno.

Zabranjena je igranka, svirka i svadba od prve nedilje Adventa do tri kralja i od čiste sride do posli mladog Uskrasa u ponediljak.

VIII. Što znače neki kalendarski znaci i pokraćenice.

S = sat ; č. = čas. minut ; b. = biskup ; pp. = rimski papa ; m. = mučenik ; d. = divica ; op. = opat ; pust. = pustinjač ; ud. = udova ; † = post ; crveni križ znači post, kad je dopušćeno samo se jedared nasititi.

Nedilje i zapovidni blagdani štampani su crvenim slovi, a dani, koji nisu zapovidni blagdani, al koji se u crkvi obdržavaju, štampani su debelim slovima, n. pr., „Jakov apoštol.“

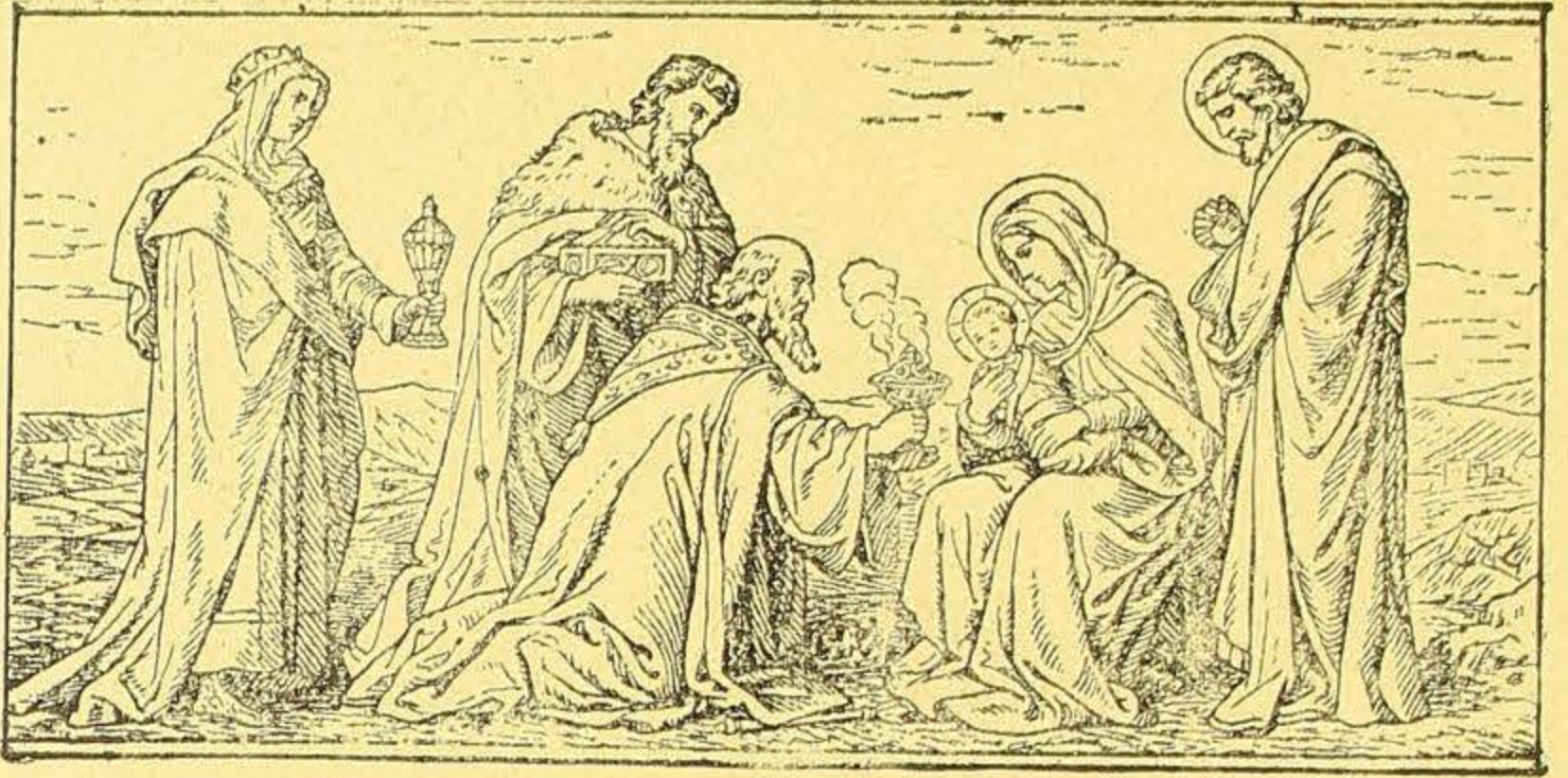

zkuh.org.rs

Sićanj

broji 31 dan.

Januar

Tri kralja donesoše Isusu zlata, tamjana i mirhe. (6. sić.)

Dani	Za katolike	☾	Za grčko-istoč.	Sunee izlazi	Sunee zalazi
Poned.	1 Nova godina		20 Pros. Ignatij	7 43	4 25
Utorak	2 Makarij op.		21 Julijana	7 43	4 26
Srida	3 Genoveva d.		22 Anastasija	4 43	4 27
Četvrt.	4 Tito b. m.		23 10 m. naKriti	7 42	4 28
Petak	5 Telesfor pp. †		24 Evgenija	7 42	4 29
Subota	6 Sv. Tri Kralja		25 Božić	7 42	4 31
1. 1. n. posli 3 kralja. Evangj: Isus od 12 godina u erkvi. Luka 2.					
Nedilja	7 Lucijan sveć		26 Zbor Bogorod.	7 41	4 32
Poned.	8 Severin m.		27 Stefan prvom.	7 41	4 33
Utorak	9 Marcelin b.		28 20 tisuća m.	7 40	4 35
Srida	10 Vilim b.		29 Mladenci	7 40	37
Četvrt.	11 Higin pp. m		30 Anisija	7 39	38
Petak	12 Nesto op. †		31 Melanija	7 39	40
Subota	13 Cesarija d.		1 Sić. Novo lito	7 38	41
2. 2. n. posli 3 kralja. Evangj: Svadba u kani. Iv. 2.					
Nedilja	14 Ime Isusovo		2 Silvestar pp.	7 38	4 42
Poned.	15 Pavao pust.		3 Malahija pr.	7 37	4 42
Utorak	16 Marcel pp.		4 Zbor 70 apost.	36	44
Srida	17 Antun op.		5 Teopento	36	46
Četvrt.	18 Stol sv. P. u R.		6 Bogojavljenje	35	48
Petak	19 Kanut kr. m. †		7 Zbor Ivana K.	35	49
Subota	20 Fab. i Seb. n. †		8 Georgij	34	51
3. 3. n. p. 3 kralja. Evangj: Gabavae. Satnik Mat. 8.					
Nedilja	21 Sv. Obitelj		9 Polijevtko	7 33	4 51
Poned.	22 Vincencije m.		10 Gregorij Nis.	32	4 52
Utorak	23 Zaruč. bl. D. M		11 Teodosij	32	4 53
Srida	24 Time b. m.		12 Tatijana	7 31	54
Četvrt.	25 Obrać. Pavla		13 Jermilo	30	56
Petak	26 Polikarpo b. †		14 Sava I. arh. srp.	29	58
Subota	27 Ivan Zlat b.		15 Pavao Tiv.	29	50
4. 4. n. p. 3. Kralja. Evangj: Oluja na moru. Mat. 8.					
Nedilja	28 Franjo Sak.		16 Verige Petra	7 26	5 1
Poned.	29 Margarita d.		17 Antonij Vel.	27	27
Utorak	30 Martina d. m.		18 Arh. Maksim	26	26
Srida	31 Petar Nol.		19 Makarij mis.	7 24	5 4

Misečne mine:

● *Mladi mi-sec.* 1. u 2 s. 52 č. posli podne.

☾ *Prvi će tvrt.* 8. u 6 s. 40 č. jutro.

☼ *Pun misec.* 15. u 8 s. 8 č. posli podne.

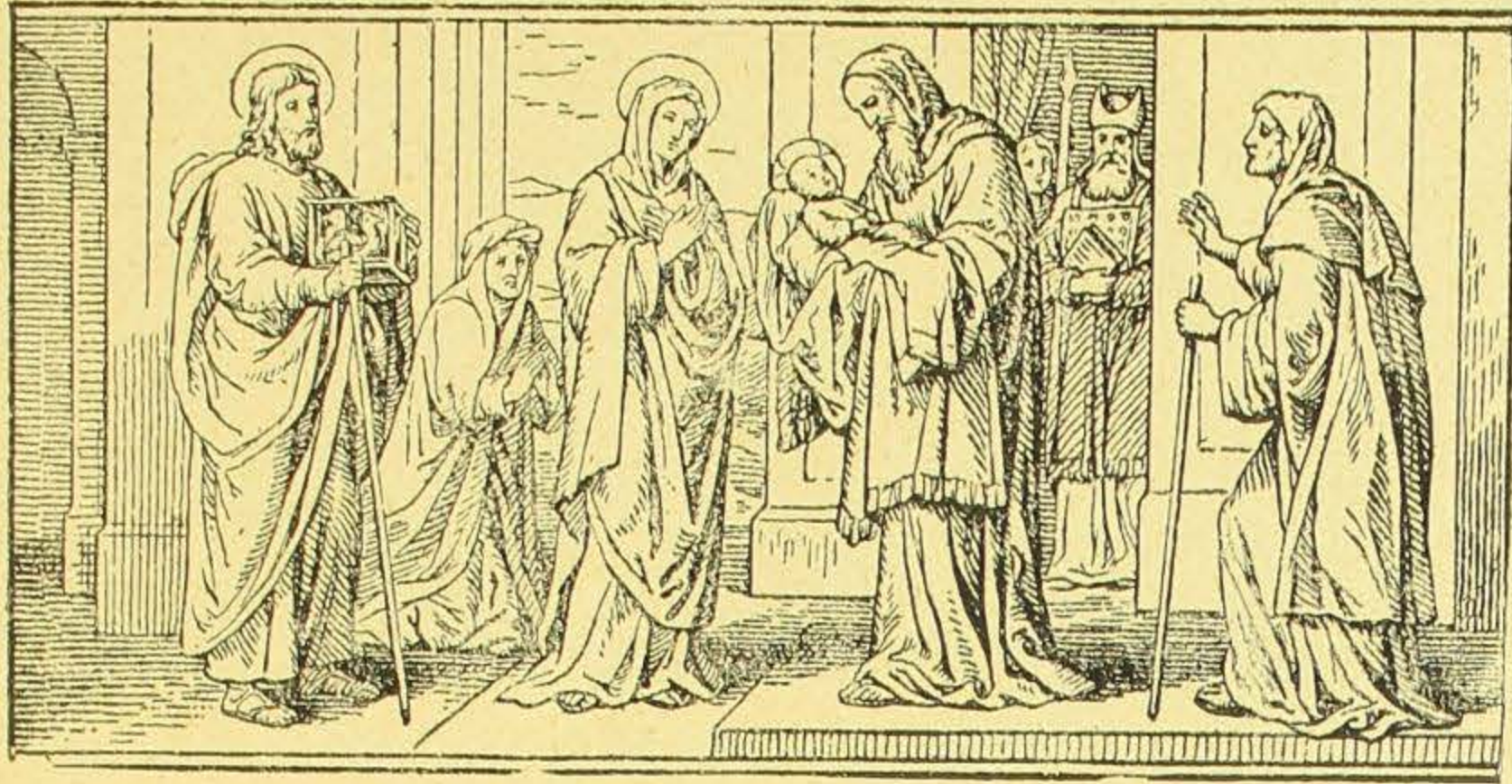
☾ *Poslidnji četvrt.* 24. u o. s. 53 č. jutro.

● *Mladi mi-see.* 31. u 2 s. 23 č. u jutro.

Duljina dana 1. sićnja 8 s. 42 č.; dužina noći 15 s 18 č. U sićnju naraste dan 1. s.

Gatanje o vri- menu:

Početakom na-
oblačeni dani, a
noći su vedre. Pos-
li tri kralja hla-
dni dani u ve-
će maglovito; u
drugo polovini
toplije i kišovito.

Marija prikaže Isusa u crkvi. (2 velj.)

Veljača

broji 28 dan

Februar

Dani	Za katolike	☾	Za grčko-istoč	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Četvrt.	1 Ignacij b. m.	☾	20 Jevtimij	7 23	5 5
Petak	2 Marin dan †	☾	21 Maksim	7 21	5 6
Subota	3 Blaž b. m.	☾	22 Timotej	7 20	5 7
5. 5. n. posli 3 kralja. Evangj: Sime i kukolj. Mat. 13.					
Nedilja	4 Veronika	☾	23 Klimente	7 19	5 9
Poned.	5 Jaga d. m.	☾	24 Ksenija	7 17	5 11
Utorak	6 Doroteja d. m.	☾	25 Grigorij	7 16	5 13
Srida	7 Romualdo op.	☾	26 Ksenofor te	7 15	5 14
Četvrt.	8 Ivan Mat.	☾	27 Priu. mošti J.	7 13	5 15
Petak	9 Apol. d. m. †	☾	28 Jefrem Sirin	7 11	5 16
Subota	10 Skolastika d.	☾	29 Prin. mošti Ig.	7 9	5 17
6. Sedamdesetnica. Evangj: Poslenici u vinogradu. Mat. 20					
Nedilja	11 Desiderij b.	☾	30 Triod 3 jerarha	7 8	5 19
Poned.	12 Eulalija	☾	31 Kir i Jovan	7 5	5 20
Utorak	13 Kata	☾	1 Veljača Trifon	7 4	5 22
Srida	14 Valentin	☾	2 Sretenije	7 4	5 25
Četvrt.	15 Fanstin i Jov.	☾	3 Simeon	7 2	5 26
Petak	16 Julian d. m. †	☾	4 Isidor	7 0	5 27
Subota	17 Julian m.	☾	5 Agata	6 50	5 28
7. Šezdesetnica. Evangj: O sijaču i simenu. Luka 8.					
Nedilja	18 Šimuu b.	☾	6 Vukol	6 58	5 30
Poned.	19 Konrad pust.	☾	7 Partenij	6 56	5 31
Utorak	20 Euhelij b.	☾	8 Teodor	6 54	5 33
Srida	21 Eleonora kr.	☾	9 Nikifor	6 53	5 34
Četvrt.	22 Sv. Pet. u Ant.	☾	10 Haralampij	6 52	5 36
Petak	23 Damian b. †	☾	11 Gjuragj Krat.	6 50	5 37
Subota	24 Matija ap.	☾	12 Sava II. arh.	6 48	5 38
8. Pedesetnica. Evangj: Isus izliči slipeca. Luka 18.					
Nedilja	25 Poklade	☾	13 Mesopust	6 45	5 40
Poned.	26 Aleksandar b.	☾	14 Aksentij	6 44	5 42
Utorak	27 Leandar b.	☾	15 Onisim	6 43	5 44
Srida	28 Čista srida †	☾	16 Pamfil	6 41	5 46

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt. 6. u 5 s. 39 č. u veče.

☾ Pun misec 14. u 2. s. 50 č. posli podne.

☾ Treći četvrt. 22. u 5 s. 44 č u veče.

Duljina dana 1. veljače: 9 s. 24 č. Ovoga se miseca podulji: 1 s. 23 č.

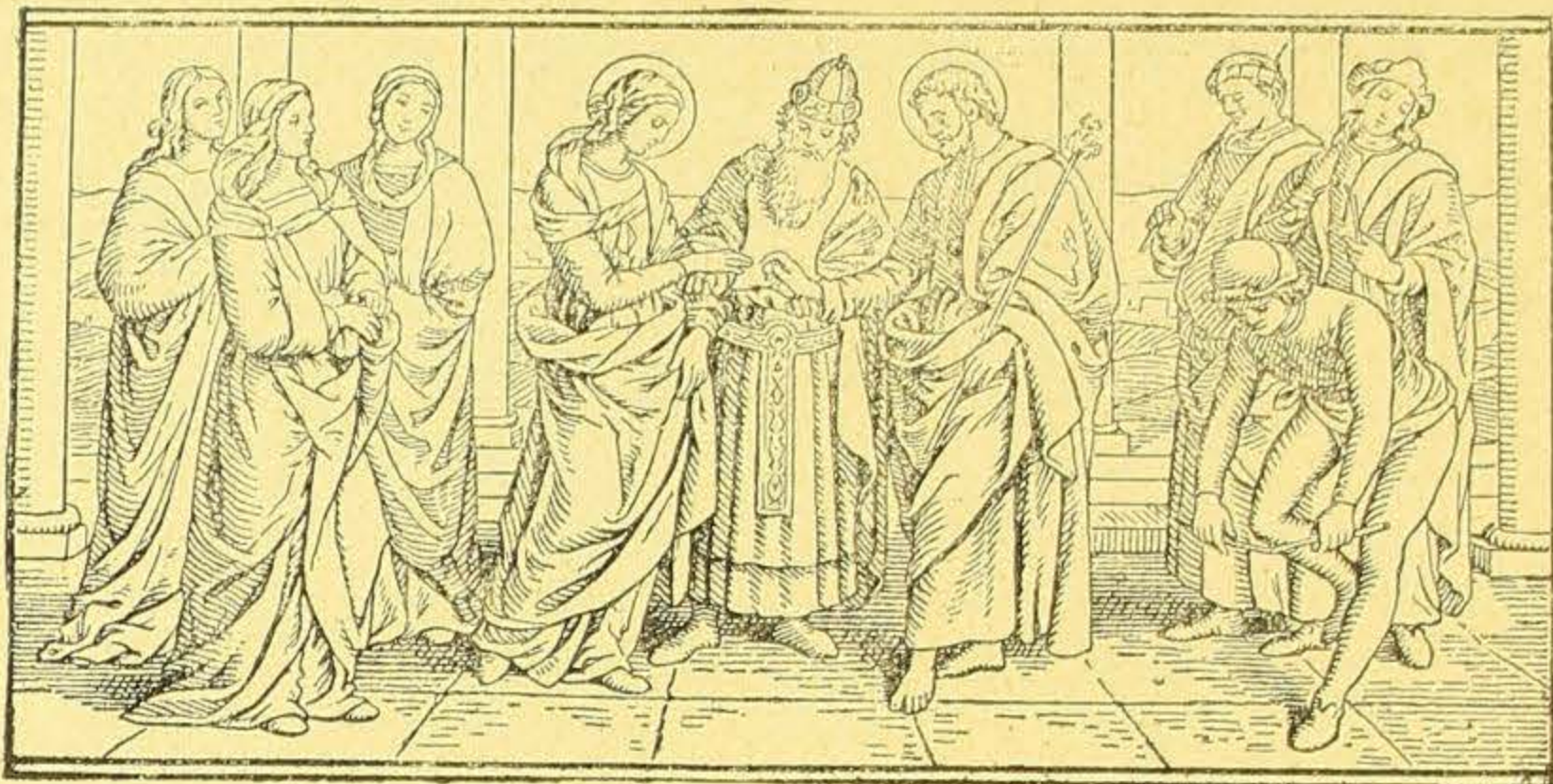
Gatanje o vremenu:

S početka prominljivo i oblačno vreme, oko polovine vitar sa suigom a pri kraju se razvedri i postane toplo.

Ožujak

broji 31 dan.

Marc.

Sv. Josip, zaručnik bl. d. Marije. (19. ož.)

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Četvrt.	1 Albin b.		17 Teodor	6 40	5 47
Petak	2 Trnova kruna †	☩	18 Leon pp.	6 38	5 49
Subota	3 Kunegunda †	☩	19 Arhip	6 36	5 50
9. 1. ned. korizm. Evangj: Kušanje Isusovo. Mat. 4.					
Nedilja	4 Čista	☩	20 Siropust	6 35	5 52
Poned.	5 Eusebij m.	☩	21 Timotej	6 31	5 53
Utorak	6 Koleta	☩	22 Mavrikije	6 29	5 55
Srida	7 Toma Kvatre. †	☩	23 Polikarpo	6 27	5 56
Četvrt.	8 Ivan od Boga	☩	24 Pristupni dan	6 26	5 57
Petak	9 Sulice i čavli ls. †	☩	25 Obr. glave J.	6 24	5 59
Subota	10 40 mučenika †	☩	26 Tarasije	6 22	6
10. 2. ned. korizm. Evangj: Priobraženje Mat. 7.					
Nedilja	11 Pačista	☩	27 Porfirije	6 20	6 1
Poned.	12 Grgo	☩	28 Prokopije	6 17	6 3
Utorak	13 Eutrasija d.	☩	29 Vasilje	6 15	6 4
Srida	14 Matilda nd. †	☩	1 Ožuj. Jevdok	6 13	6 5
Četvrt.	15 Longin m.	☩	2 Teodor vl.	6 11	6 6
Petak	16 Platno Isusovo †	☩	3 Jevtropije	6 10	6 7
Subota	17 Gertruda d. †	☩	4 Prinos Većesl.	6 8	6 8
11. 3. ned Korizm. Evangj: Isus izgoni gjavola. Luka 11					
Nedilja	18 Bezimena	☩	5 Konon	6 6	6 9
Poned.	19 Sv. Josip	☩	6 42 mučenika	6 4	6 11
Utorak	20 Joakim	☩	7 Svešten. vlad.	6 2	6 13
Srida	21 Benedik. op. †	☩	8 Teofilakto	6 0	6 15
Četvrt.	22 Oktavijan m.	☩	9 40 mučenika	5 59	6 16
Petak	23 Pet rana ls. †	☩	10 Kodrat	5 57	6 17
Subota	24 Gabrijel ark. †	☩	11 Sofronije	5 55	6 18
12. 4. ned. Korizm. Evangj: I. nabrani 5000 ljudi. Ivan 6.					
Nedilja	25 Blagovist	☩	12 Teofau	5 53	6 20
Poned.	26 Emanuel	☩	13 Prenos m. N	5 50	6 21
Utorak	27 Ruperto b.	☩	14 Venedikto	5 55	6 23
Srida	28 Siksto pp. †	☩	15 Agopije	5 50	6 24
Četvrt.	29 Eustasij	☩	16 Savin	5 47	6 25
Petak	30 Prsv. Krv ls. †	☩	17 Aleksij	5 43	6 26
Subota	31 Amos pror. †	☩	18 Kiril	5 42	6 27

Misečne mine:

● *Mladi mi-sec.* 1 u 0 s. 25 č. posli podne.

☾ *Prvi četvrt.* 8. u 6 s. 34 č. jutro.

☽ *Pun misec.* 16 u 9 s. 12 č. jutro.

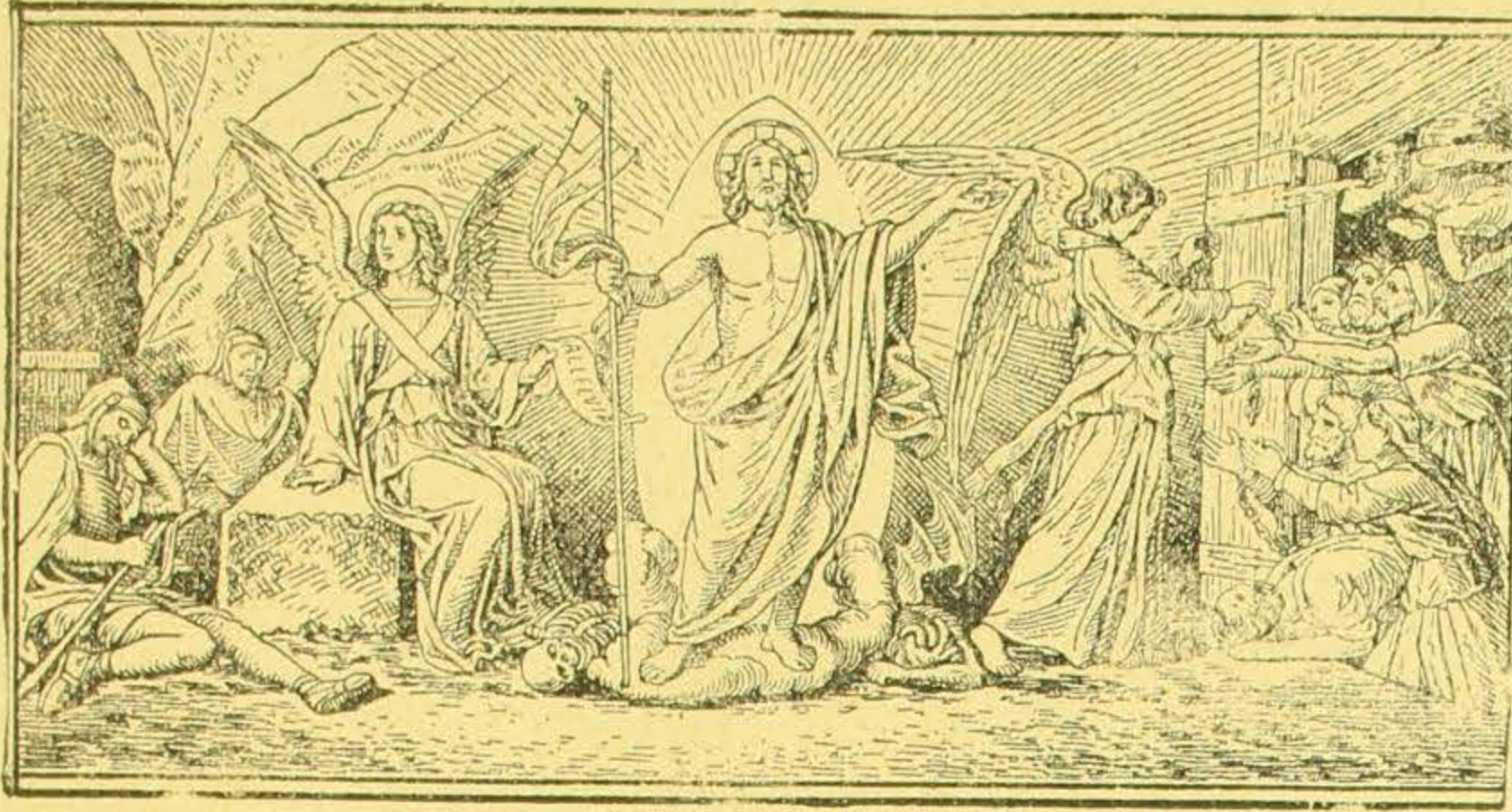
☾ *Treći četvrt.* 24 u 6 s. 37 č. jutro.

● *Mladi mi-sec.* 30 u 9 s. 31 č. posli podne.

Duljina dana 1 ožujka: 11 s 7 č.; podulji se dan 1 s. 39 č.

Gatanje o vri- menu:

Početak lipo; al priko ciloga miseca mišovito vrime s kišom brez sniga, nego noći jako hladne.

Travanj

broji 31 dan.

April.

Nema ga tu, on uskrsnu (15. trav.)

Dani	Za katolike		Za grčko-istočne	Sunce izlazi	Sunce zalazi
13. 5. ned. Korizm. Evangj: Isusa hoće kamen. Iv. 8					
Nedilja	1 Gluha		19 Hrisanto	5 41	6 23
Poned.	2 Franciško P.		20 Jovan pr.	5 39	6 26
Utorak	3 Rikardo b.		21 Jakov vl.	5 37	6 29
Srida	4 Izidor b. †		22 Vasilij	5 35	6 31
Četvrt.	5 Vince Fer.		23 Nikon	5 33	6 33
Petak	6 Sedam žalosti †		24 Artemij	5 32	6 35
Subota	7 Higisip †		25 Blagovijest	5 31	6 37
14. 6. Korizm. Evangj: Svečani ulaz. Mat. 21.					
Nedilja	8 Cvitna		26 Zbor ark. Gav.	5 30	6 38
Poned.	9 Akacij		27 Mationa	5 27	6 40
Utorak	10 Ezekiel		28 Ilarijon	5 25	6 41
Srida	11 Leon pp. †		29 Marko vl.	5 22	6 43
Četvrt.	12 Veliki Četvrt. †		30 Jovan	5 20	6 44
Petak	13 Veliki Petak †		31 Ipatije	5 18	6 46
Subota	14 Velika Subata †		1 Travanj. Mar.	5 17	6 47
15. Za Uskrs Evangj: Uskrsnuće Isusovo. Marko 16.					
Nedilja	15 Uskrs		2 Cvijeti	5 15	6 48
Poned.	16 Uskrsni poned.		3 Nikita	5 13	6 50
Utorak	17 Uskrsni Utorak		4 Josip pjes. p.	5 11	6 51
Srida	18 Apolonij m.		5 Teodot	5 9	6 52
Četvrt.	19 Krescencij m.		6 Jevtikije	5 7	6 54
Petak	20 Suplicij m. †		7 Georgij	5 6	6 55
Subota	21 Anselmo b.		8 Irodijon	5 4	6 56
16. 1. ned. p. Uskr. Evangj: Isus se ukaže apošt. Iv. 20.					
Nedilja	22 Mladi Uskrs		9 Uskrs	5 2	6 57
Poned.	23 Albe b.		10 2. dan Uskrsa	5 0	6 58
Utorak	24 Gjurgjev		11 3. dan Uskrsa	4 58	7 0
Srida	25 Marko		12 Vasilije	4 56	7 1
Četvrt.	26 Klet pp.		13 Artemon	4 54	7 2
Petak	27 Peregrin †		13 Martin pp.	4 53	7 3
Subota	28 Živko m.		15 Aristarh	4 51	7 5
17. 2. ned. p. Uskr. Evangj: Isus dobri pastir. Iv. 10.					
Nedilja	29 Petar m.		16 Agapija	4 50	7 6
Poned.	30 Katarina S. d.		17 Simeon	4 48	7 7

Misečne mine:

☽ Prvi četvrt.
6. u 9 s. 55 č.
u večer.

☾ Pun misec.
15. u 2 s. 2 č.
u jutro.

☾ Treći čet-
vrt. 22. u 3 s.
33 č. posli podne.

☾ Mladi mi-
sec. 29. u 6 s.
23 č. u jutro.

Duljina dana 1.
travnja 12 s. 42
č. Podulji se dan
1 s. 37 č.

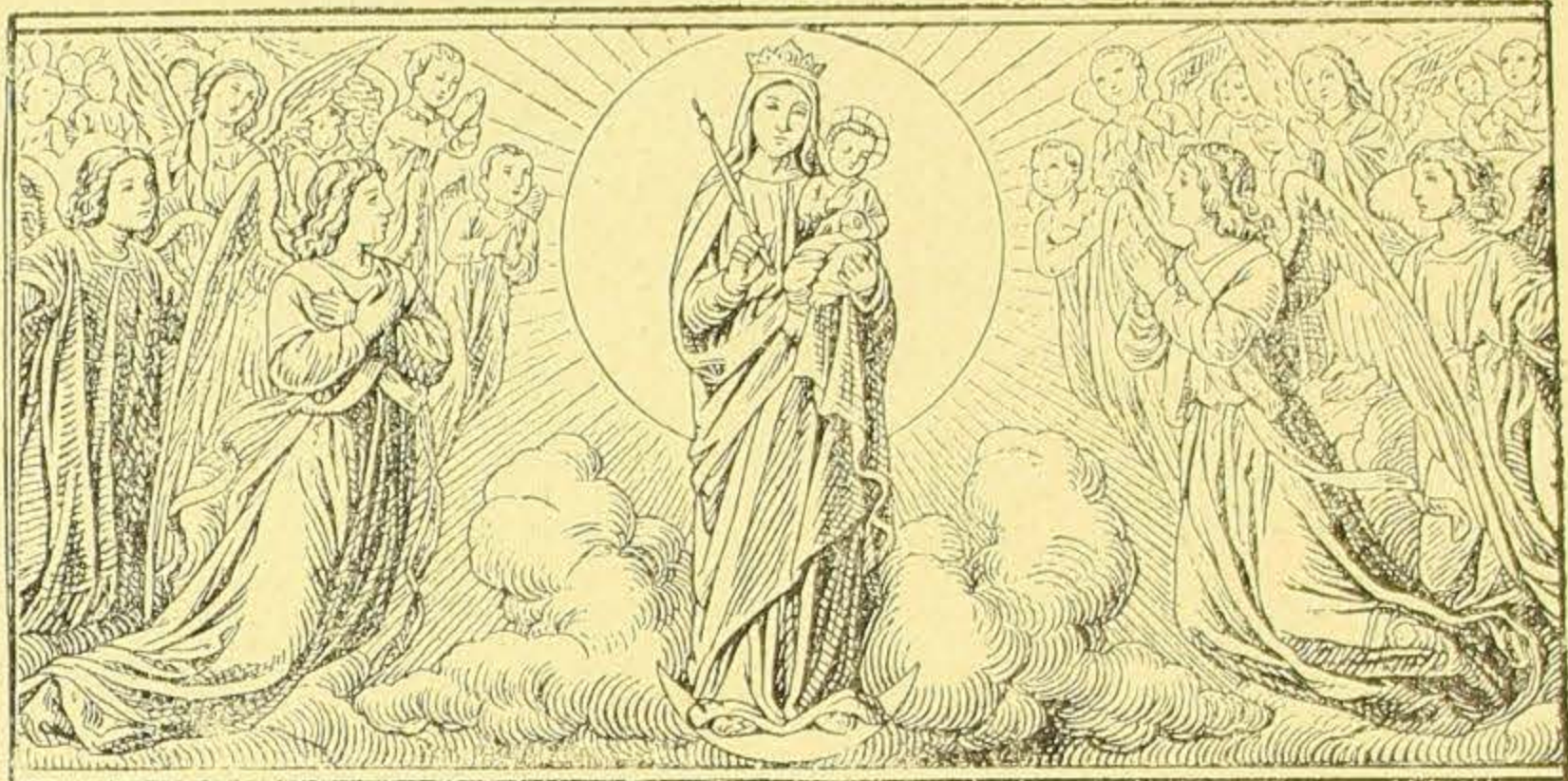
Gatanje o vri- menu:

Početakom je
toplo al kišovito;
oko polovine su
lpi prolićni dani,
al jutrom ohlad-
no; već oko Gjurg-
jeva kišovito al
mladi misec do-
nosi prominljivo
vrime.

Svibanj

broji 30 dan.

Maj

Blažena Divica Gospa svibanjska, kraljica angjeoska.

Dani	Za katolike	☾	Za grčko-istočne	Sunee izlazi	Sunee zalazi
Utorak	1 Filip i Jak. ap.	☾	18 Jovan Dek.	4 47	7 8
Srida	2 Atanaz b.	☾	19 Jovan Star.	4 46	7 9
Četvrt.	3 Našašće Križa	☾	20 Teodor Fr.	4 44	7 10
Petak	4 Florijan m. †	☾	21 Jamarije	4 43	7 11
Subota	5 Pijo pp.	☾	22 Teodor Sik.	4 42	7 12
18. 3. ned. p. Uskrsa Evangj: Malo i ne ćete me vid. Iv. 16					
Nedilja	6 Ivan	☾	23 Georgije	4 40	7 14
Poned.	7 Stanko	☾	24 Sara m.	4 39	7 15
Utorak	8 Miholjice	☾	25 Marko Evangj.	4 37	7 16
Srida	9 Gregor. Nas.	☾	26 Vasilije	4 35	7 17
Četvrt.	10 Izidor zem.	☾	27 Janikije	4 34	7 18
Petak	11 Mamerto b. †	☾	28 Jason	4 32	7 20
Subota	12 Pankracij m.	☾	29 Vasilije crnog.	4 30	7 21
19. 4. ned. Usk. Evangj: Kad dogje Dub istine. Iv. 16.					
Nedilja	13 Servacij	☾	30 Jakov Zev.		7 22
Poned.	14 Bono	☾	1 Svib. Jeremija	4 29	7 24
Utorak	15 Sofija m.	☾	2 Atanas. vel.	4 28	7 25
Srida	16 Ivan Nep. m.	☾	3 Timotej	4 26	7 26
Četvrt.	17 Pashal pastir	☾	4 Pelagija	4 24	7 27
Petak	18 Venancij m. †	☾	5 Irina	4 23	7 29
Subota	19 Ivo b.	☾	6 Jov. mnogr.	4 21	7 30
20. 5. ned. p. Uskr. Evangj: Ištite i primit ćete. Iv. 16.					
Nedilja	20 Bernardin	☾	7 Znamenje kr.	4 20	7 32
Poned.	21 Feliks	} Molitveni dani.	8 Jovan ap.	4 19	7 33
Utorak	22 Helena d		9 Nikolaj	4 18	7 34
Srida	23 Deziderij		10 Simon	4 17	7 35
Četvrt.	24 Spasovo		11 Kiril i Met.	4 16	7 36
Petak	25 Urban pp. †		12 Epifanije	4 15	7 37
Subota	26 Filip Ner.	☾	13 Gilkerija	4 14	7 38
21. 6. n. p. Usk. Evangj: Kad dogje Utišitelj. Iv. 15.					
Nedilja	27 Magdal. paz.	☾	14 Isidor	4 13	7 39
Poned.	28 Vilhelmo b.	☾	15 Pačomije	4 13	7 39
Utorak	29 Maksim b.	☾	16 Teodor	4 12	7 40
Srida	30 Ferdinando kr.	☾	17 Andronik	4 12	7 41
Četvrt.	31 Petronila d.	☾	18 Spasov dan	4 12	7 42

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt. 6. u 2 s. 39. č. posli podne.

☾ Pun misec. 14. u 4 s. 37. č. posli podne.

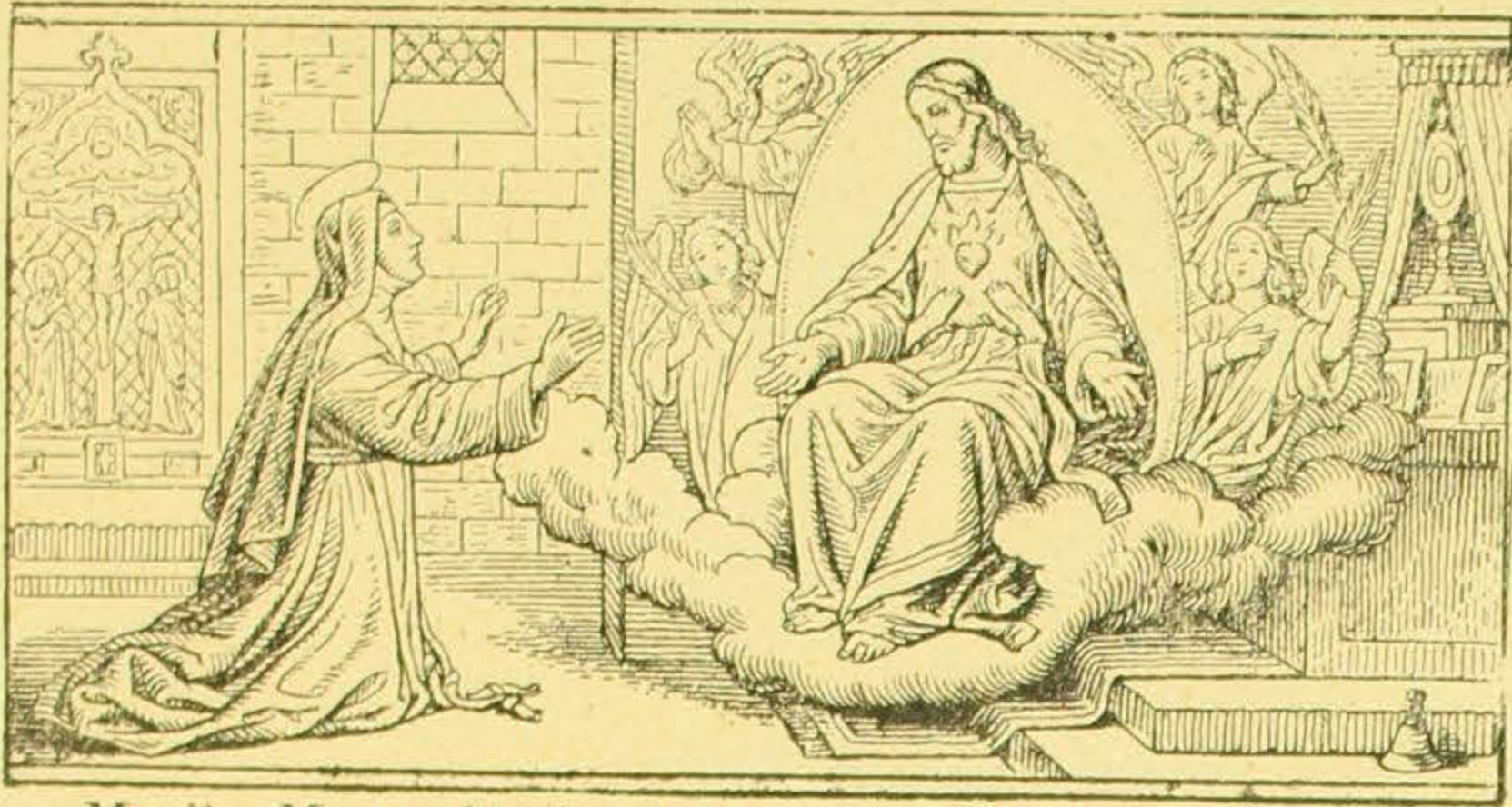
☾ Treći četvrt. 21. u 9 s. 31. č. u veče.

● Mladi misec. 28. u 3 s. 50. č. posli podne.

Duljina dana 1. svibnja 14 s. 21. č. Naraste dan s 1 s. 9. č.

Gatanje o vremenu:

Početakom vitar i kiša s hladnim noćima; od polovine miseca jedno vreme prominljivo; na Spasovo kiša, a svršetkom miseca vedro i ugodno vreme.

Marija Margarita i prisveto Srce Isusovo. (22. lip.)

Lipanj

broji 30 dan.

Jun

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč.	Sunee izlazi	Sunee zalazi
Petak	1 Pamfil m. †	☾	19 Patrikije	4 12	7 42
Subota	2 Erasmo b. m. †	☾	20 Talalej	4 12	7 43
22. Za Duhove Evangj: Utišitelj Duh sveti. Ivan 14.					
Nedilja	3 Duhovi	☾	21 Konst. i Jel.	4 11	7 44
Poned.	4 Duhovski pon.	☾	22 Vladimir	4 11	7 45
Utorak	5 Duhovski utorak	☾	23 Mihajlo	4 10	7 46
Srida	6 Kvatri p. †	☾	24 Simeon i Nik.	4 10	7 47
Četvrt.	7 Roberto ap.	☾	25 Obr. glav. I.	4 10	7 48
Petak	8 Medard †	☾	26 Karpo i Alfej	4 9	7 49
Subota	9 Prim i Felic. †	☾	27 Teraponte	4 9	7 50
23. 1. ned. p. Duhova Evangj: Data mi je vlast sva. Mat. 28					
Nedilja	10 Sv. Trojstvo	☾	28 Trojice	4 9	7 50
Poned.	11 Barna ap.	☾	29 2. dan Trojice	4 9	7 51
Utorak	12 Ivan Fak.	☾	30 Isak	4 9	7 51
Srida	13 Antun Pad.	☾	31 Jermina	4 8	7 52
Četvrt.	14 Brašančevo	☾	1 Lipanj. Just.	4 8	7 52
Petak	15 Vid. m. †	☾	2 Nikifor car.	4 8	7 53
Subota	16 Vranje Regis	☾	3 Lukilijan	4 8	7 53
24. 2. n. p. Duh. Evangj: O velikoj večeri. Luka 14.					
Nedilja	17 Rainer b.	☾	4 Svi Sveti	4 8	7 54
Poned.	18 Marcelijan m.	☾	5 Dorotej. Igor	4 8	7 54
Utorak	19 Gerv. i Prot.	☾	6 Visarijon	4 8	7 54
Srida	20 Silverij p.	☾	7 Teodet	4 8	7 55
Četvrt.	21 Alojzia	☾	8 Kiril Cel.	4 9	7 55
Petak	22 Srce Isusovo †	☾	9 Teodor	4 9	7 55
Subota	23 Alban m.	☾	10 Timotej	4 9	7 55
25. 3 n. p. Duh. Evangj: O zablugjenoj ovcu. Luka 15.					
Nedilja	24 Ivan Krst.	☾	11 Vartolom	4 9	7 55
Poned.	25 Prosper. b.	☾	12 Onufrije	4 10	7 55
Utorak	26 Ivan i Pavao	☾	13 Akilina	4 10	7 55
Srida	27 Ladislav kr.	☾	14 Jelisej pr.	4 10	7 55
Četvrt.	28 Lav pp. †	☾	15 Car Lazar	4 11	7 56
Petak	29 Petar i Pav. †	☾	16 Tihon	4 12	7 56
Subota	30 Spomen Pavla	☾	17 Mauojlo	4 12	7 59

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt.
5. u 7 s. 59 č.
jutro.

☾ Pun misec.
13. u 4 s. 39 č.
jutro.

☾ Treći čet-
vrt. 20. 1 s. 57
č. jutro.

☾ Mladi mi-
sec. 27. u 2 s.
27 č. jutro.

Duljina dana 1
lipnja 15 s. 30
č. U lipnju raste
do 20. 17 č. a
od 20. pada 5 č.

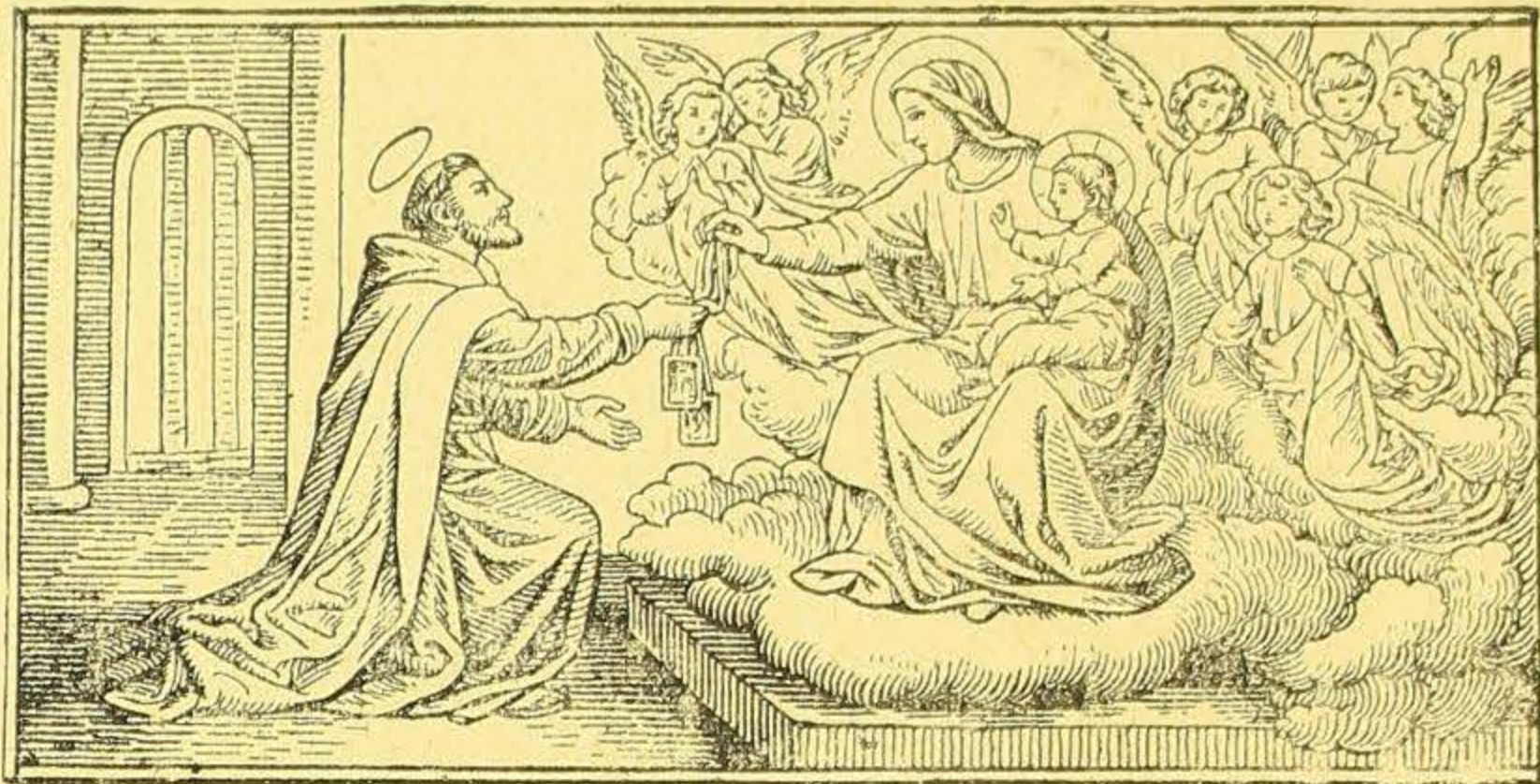
Gatanje o vri- menu:

U Duhovskoj
nedilji katkad ki-
še, posli se iz-
vedri s hladni-
ma jutrima; a
konec prižega
s grmljavinom.

Srpanj

broji 31 dan.

Jul

Bl. Divica Gospa od škapulara. (16. Srp.)

Dani	Za katoike	☾	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
26. 4 n. p. Duh. Evangj: Obilati ribolov. Luka 5.					
Nedilja	1 Teobaldo op.	☾	18 Leontije	4 12	7 54
Poned.	2 Pohod bl. Marije	☾	19 Juda apostol	4 13	7 54
Utorak	3 Eulogij m.	☾	20 Metodij	4 13	7 53
Srida	4 Udalrik bisk.	☾	21 Julijan	4 14	7 53
Četvrt.	5 Ciril i Met. b.	☾	22 Jevsevij	4 15	7 53
Petak	6 Isaija prorok †	☾	23 Agripina	4 15	7 52
Subota	7 Vilibaldo bis.	☾	24 Ivanj dan	4 16	7 52
27. 5 n. p. Duh. Evangj: Ako ne bude vam veća pravda. Mat. 5.					
Nedilja	8 Kilijan biskup	☾	25 Fevronija	4 17	7 51
Poned.	9 Breko biskup	☾	26 David Selunski	4 17	7 51
Utorak	10 Amalija diev.	☾	27 Samson i S.	4 18	7 50
Srida	11 Pij I. pp. m.	☾	28 Prij. m. K. i J.	4 19	7 50
Četvrt.	12 Hermagoram.	☾	29 Petar i Pav. ap.	4 20	7 49
Petak	13 Marga d. m. †	☾	30 Svih 12 apost.	4 21	7 48
Subota	14 Bonaventura	☾	1 Srp. Kuz. i D.	4 22	7 48
28. 6 n. p. Duh. Evangj: Isus brani u pustinji. Marko 8.					
Nedilja	15 Rastanak ap.	☾	2 Pol. h. Bogor.	4 23	7 47
Poned.	16 Škapular Gosp.	☾	3 Jakinto	4 24	7 46
Utorak	17 Aleksij	☾	4 Andrija Kr't.	4 25	7 46
Srida	18 Kamilo	☾	5 Atanasij At.	4 26	7 45
Četvrt.	19 Vincent Paul.	☾	6 Sisoj i Luk.	4 27	7 44
Petak	20 Ilija prorok †	☾	7 Toma i Ak.	4 28	7 44
Subota	21 Daniel prorok	☾	8 Prokopije vel.	4 29	7 42
29. 7 n. p. Duh. Evangj: Čuvajte se od lažnih pror. Mat. 7.					
Nedilja	22 Marija Magd.	☾	9 Pankratije	4 30	7 42
Poned.	23 Apolinarb. m.	☾	10 45 m. u Nikop	4 31	7 41
Utorak	24 Hristina d. m.	☾	11 Jefim i Olga	4 33	7 39
Srida	25 Jakov apost.	☾	12 Proklo i Ilarije	4 34	7 38
Četvrt.	26 Ana mati bl. dj. M.	☾	13 Zbor arh Gav.	4 35	7 36
Petak	27 Pantaleon m. †	☾	14 Akila	4 36	7 34
Subota	28 Viktor pp. m.	☾	15 Kirik i Julia	4 38	7 32
30. 8 n. p. Duh. Evangj: Nepravedni upravitelj. Luka 16.					
Nedilja	29 Marta djev.	☾	16 Atinogen	4 39	7 31
Poned.	30 Abdon i S. m.	☾	17 Marina	4 40	7 30
Utorak	31 Ignacij Loj. pr.	☾	18 Jakinto i Em.	4 41	7 29

Misečne mine :

☾ Prvi četvrt. 5. u 1 s. 14 č. jutro.

☾ Pun misec. 12. u 2 s. 22 č. posli podne.

☾ Treći četvrt. 19. u 6 s. 31 č. u jutro.

● Mladi misec. 26. u 2 s. 43 č. posli podne.

Duljina dana 1 srpnja 15 s. 42 č. ; pokrati se 54 č.

Gatanje o vrimenu :

Početak koji dan ohladno, a posli prižega, koju čestakiša olakšava; a posli polovine južni vitar, što velikuprižegu i sušu nanosi.

Dano	Dnevne biliške	Prihod		Izdatak	
		for.	n.	for.	n.

zkhv.org.rs

Marija je na Veliku Gospojinu uznešena i okrunjena u nebu (15. kol.)

Kolovoz

broji 31 dan.

August.

Dani	Za katolike		Za grčko-iztoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Srida	1 Petaru okovih	♄	19 Makrena	4 42	7 28
Četvrt.	2 Porciunkula	♁	20 Ilijin dan	4 43	7 27
Petak	3 Augustin †	♁	21 Simeon	4 44	7 27
Subota	4 Dominik	♁	22 Marija Magd.	4 45	7 26

31. 9. n. p. D. Evangj: Isus plače nad Jeruz. Luka 19.

Nedilja	5 Snižna Gospa	♁	23 Trofim	4 46	7 24
Poned	6 Preobraž. Isus	♁	24 Hristina	4 47	7 22
Utorak	7 Kajetan	♁	25 Uspenije sv. A.	4 48	7 21
Srida	8 Cirijak muč.	♁	26 Paraskeva	4 49	7 19
Četvrt.	9 Roman muč.	♁	27 Pantelija vel.	4 50	7 18
Petak	10 Lovrinac m. †	♁	28 Prohor i Nik.	4 52	7 17
Subota	11 Susana muč.	♁	29 Kalinik	4 53	7 16

32. 10. n. p. Duh. Evangj: Farizej i carinar. Luka 6.

Nedilja	12 Klara op.	♁	30 Angjelina B.	4 55	7 15
Poned	13 Hipolit muč.	♁	31 Jevdokim	4 57	7 13
Utorak	14 Eusebij sveć. †	♁	1 Kolov. Krst. d.	4 58	7 12
Srida	15 Vel. Gospojina	♁	2 Prijenos a. S.	4 59	7 10
Četvrt.	16 Roka	♁	3 Isak	4 50	7 8
Petak	17 Liberat opat †	♁	4 7 djetića E.	5 2	7 7
Subota	18 Jela carica	♁	5 Evgenije	5 4	7 5

33. 11. n. p. D. Evangj: Bisomućnik. Mark. 7.

Nedilja	19 Ludovik bisk.	♁	6 Preobraženje	5 5	7 3
Poned.	20 Stipan kr. ug.	♁	7 Dometije	5 7	7 1
Utorak	21 Jovana Fran.	♁	8 Emilijan	5 8	6 0
Srida	22 Simforijan m.	♁	9 Matija apost.	5 9	6 58
Četvrt	23 Filip Benicij	♁	10 Lavrentije	5 10	7 56
Petak	24 Bartol apostol †	♁	11 Evilo	5 11	7 54
Subota	25 Ludovik kralj	♁	12 Fotije	5 12	6 52

34. 12. n. p. D. Evangj: Milosrdni Samaritanac. Luka 10.

Nedilja	26 Pelagija ud.	♁	13 Maksim isp.	5 13	6 50
Poned	27 Josip Kalas.	♁	14 Miheja prorok	5 14	6 47
Utorak	28 Augustin	♁	15 Vel. Gospa	5 15	6 45
Srida	29 Glavosik Ivan.	♁	16 Ubrus Hristov	5 17	6 42
Četvrt.	30 Roza	♁	17 Miron	5 19	6 41
Petak	31 Rajmundo †	♁	18 Flor i Lovro	5 20	6 40

Misečne mine:

♁ Prvi četvrt.
3. u 5 s. 46 č.
posli podne.

☾ Pun misec.
10. u 10 s. 30 č.
posli podne.

♁ Treći čet-
vrt. 17. u 0 s.
46 č. posli podne.

● Mladi mi-
sec. 25. u 4 s.
53 č. jutro.

Duljina dana 1.
kolovoza: 15 s.
10 č. a kraći je
dan za misec da-
na 1 s. 16 č.

Gatanje o vri- menu:

Prižega ustra-
ja, katkad bura
nailazi, i u polo-
vini vrućina jenja
a posli mladoga
maseca noću vi-
tar duše i hladne
noći slide: a ne-
bo je oblačno.

Rujan

broji 30 dani.

Sept.

Angjele, angjele, o čuvaru angjele. (Pisma crkv.)

Dani	Za katolike	☾	Za grčko-istoč.	Sunee izlazi	Sunee zalazi
Subota	1 Egidij opat	☾	19 Andrija Strat	5 21	6 38
35. 13. n. p. Duh. Evangj: Deset gubavaca. Luka 17.					
Nedilja	2 Angjeli čuv.	☾	20 Samuilo pr.	5 21	6 38
Poned.	3 Mansvet b.	☾	21 Tadej ap.	5 22	6 37
Utorak	4 Rosalija	☾	22 Agatonik m.	5 24	6 35
Srida	5 Viktorin b. m.	☾	23 Lup i Irinej	5 25	6 32
Četvrt.	6 Zaharija pr.	☾	24 Jevtihije	5 26	6 28
Petak	7 Regina d. m. †	☾	25 Vartolomej	5 28	6 26
Subota	8 Mala Gosp.	☾	26 Adrijan	5 29	6 24
36. 14. n. p. Duh. Evangj: Poslan bi angjeo. Luka 1.					
Nedilja	9 Ime Marije	☾	27 Pimen Velikt	5 30	6 22
Poned.	10 Nikola Tol.	☾	28 Mojsije Mur.	5 31	6 20
Utorak	11 Emilijan b.	☾	29 Usjekovanje	5 32	6 18
Srida	12 Mæcedonij m.	☾	30 Zbor sv. s. pr.	5 34	6 17
Četvrt.	13 Amat b.	☾	31 Pojas Bogor.	5 35	6 15
Petak	14 Uzv. sv. Križa †	☾	1 Rujan. Sim.	5 36	6 13
Subota	15 Niceta muč.	☾	2 Jovan Postnik	5 37	6 12
37. 15. n. p. Duh. Evangj: Mladić Naimski. Luka 7.					
Nedilja	16 7 žalosti Mar.	☾	3 Janikij pat.	5 38	6 10
Poned.	17 Lamberto b.	☾	4 Vavila	5 39	6 7
Utorak	18 Toma vilan.	☾	5 Zahar. i Jelis.	5 41	6 5
Srida	19 Kvatri p. †	☾	6 Jevdoksije	5 42	6 2
Četvrt.	20 Eustahij m.	☾	7 Jovan novgor.	5 43	6 0
Petak	21 Matej ap. †	☾	8 Mala Gospa	5 44	5 58
Subota	22 Mavricij m. †	☾	9 Joahim i Ana	5 46	5 57
38. 16. n. p. Duh. Evangj: Izbiranje začelja. Luka 14.					
Nedilja	23 Tekla	☾	10 Minodora	5 47	5 56
Poned.	24 Gerardo b. m.	☾	11 Teodora	5 48	5 54
Utorak	25 Kleofa muč.	☾	12 Avtonom	5 49	5 51
Srida	26 Ciprijan b. m.	☾	13 Kornilije	5 51	5 59
Četvrt.	27 Kozma i Dam.	☾	14 Krstov dan.	5 53	5 57
Petak	28 Večeslav kr. †	☾	15 Nikita i Fil.	5 54	5 55
Subota	29 Miholj	☾	16 Jeftim. i L.	5 56	5 53
39. 17. n. p. Duh. Evangj: Najveća zapovid u zakonu. Mat. 22.					
Nedilja	30 Jeronim	☾	17 Sofija	5 57	5 52

Misečne mine :

☾ *Prvi četvrt.*
2. u 8 s. 56 č.
u jutro.

☾ *Pun misec.*
9. u 6 s. 6 č. u
jutro.

☾ *Treći četvrt.*
15. u 9 s. 57 č.
posli podne.

☾ *Mladi mi-
sec.* 23. u 8 s. 57
č. posli podne.

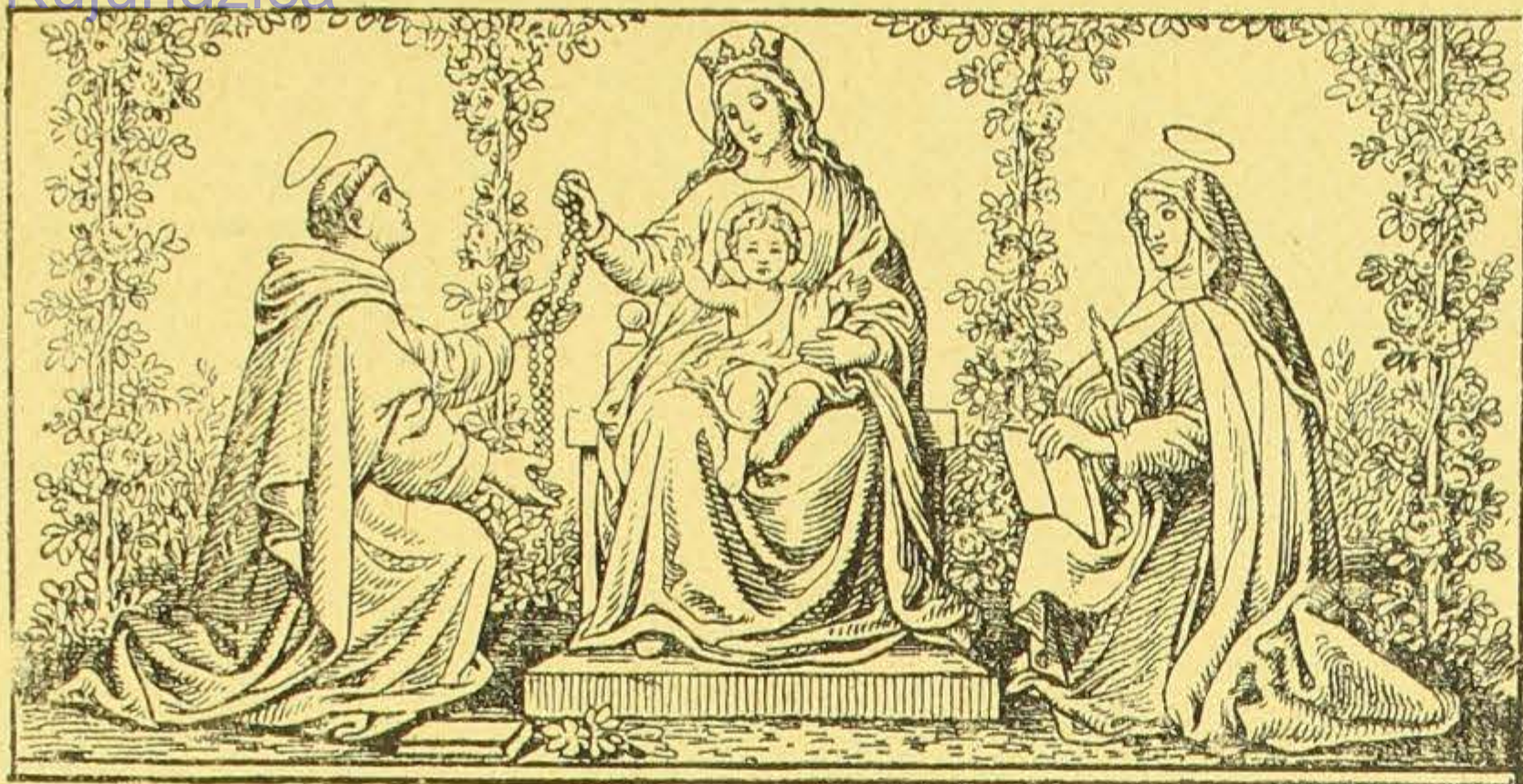
Duljina dana 1.
rujna 15 s. 10 č.
a kraći je dan
za misec dana
1 s. 23 č.

Gatanje o vri- menu :

Početak pri-
žega, al pun mi-
sec donosi kiše
i tako naoblačno
prominljivo osta-
ne do mladog
maseca, a posli
mine danjom suša
noćom hladno.

Dano	Dnevne bilježke	Prihod		Izdatak	
		for.	n.	for.	n.

zkvhn.org.rs

Blažena Divica, kraljica od sv. krunice. (I. ned.)

Listopad

broji 31 dan.

Oktober

Dani	Za katolike	☾	Za grčko-istoč	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Poned.	1 Remigij b.	☾	18 Jevmenije	5 59	5 41
Utorak	2 Leodegar b.	☾	19 Trofim i Teod.	6 0	5 40
Srida	3 Kandid muč.	☾	20 Jevstatije	6 2	5 39
Četvrt	4 Franjo Seraf.	☾	21 Kodrat	6 3	5 38
Petak	5 Placid m. †	☾	22 Foka vlad.	6 5	5 36
Subota	6 Bruno	☾	23 Zač. Jov. Krst.	6 6	5 34
40. 18 n. po Duh. Evangij: Isus unigje u lagju. Mat. 9.					
Nedilja	7 Sv. krunica	☾	24 Simon kr.	6 7	5 31
Poned.	8 Brigitta ud.	☾	25 Jevrosima	6 8	5 28
Utorak	9 Dionisij b.	☾	26 Jovan ap.	6 10	5 26
Srida	10 Franjo Borg.	☾	27 Kalistrat	6 12	5 24
Četvrt.	11 Nikasij b. m.	☾	28 Hariton i Već.	6 13	5 21
Petak	12 Maks. b. m. †	☾	29 Kirjak i Teof.	6 15	5 19
Subota	13 Koloman	☾	30 Grigor Jer.	6 15	5 17
41. 19. n. p. Duh. Evangij: O kraljevskoj svadbi. Mat. 22.					
Nedilja	14 Kalist p. m.	☾	1 List. Pok. Bog.	6 16	5 16
Poned.	15 Terezija op.	☾	2 Kiprij i Just.	6 17	5 15
Utorak	16 Gal op.	☾	3 Dionis Ar.	6 18	5 13
Srida	17 Hedviga ud.	☾	4 Stefan Stilj.	6 20	5 11
Četvrt.	18 Luka ev.	☾	5 Haratina	6 23	5 9
Petak	19 Petar Alk. †	☾	6 Toma ap.	6 24	5 6
Subota	20 Vendelin op.	☾	7 Sergij	6 25	5 4
42. 20. n. p. Duh. Evangij: Bolestan sin kralja. Iv. 4.					
Nedilja	21 Ursula d. m.	☾	8 Pelagija	6 26	5 2
Poned.	22 Kordula d. m.	☾	9 Stefan Br.	6 27	5 1
Utorak	23 Ivan Kap.	☾	10 Evlampije	6 28	5 0
Srida	24 Rafael arb.	☾	11 Filip djak	6 39	4 58
Četvrt.	25 Krispin muč.	☾	12 Prov i Tarah	6 30	4 56
Petak	26 Demetrij m. †	☾	13 Karpo	6 32	4 55
Subota	27 Sabina muč.	☾	14 Sveta Petka	6 33	4 53
49. 21. n. p. D. Evangij: Kralj čini račun. Mat. 22.					
Nedilja	28 Šimun i Juda ap.	☾	15 Jevtimije	6 34	4 52
Poned.	29 Zenobij muč.	☾	16 Longinstotnik	6 35	4 51
Utorak	30 Klaudij muč.	☾	17 Osija prorok	6 36	4 50
Srida	31 Volfgang b. †	☾	18 Luka evangj.	6 37	4 49

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt.
1. u 10 s. 11. č.
posli podne.

☾ Pun misec.
8. u 2 s. 18. č.
posli podne.

☾ Poslidnji
četvrt. 15. u 10
s. 51. u jutro.

☾ Mladi mi
sec. 23. u 2 s.
27 č. posli podne.

☾ Prvi četvrt.
31. u 9 s. 18 č.
u jutro.

Duljina dana 1.
listopada: 11 s.
40 č. Pokrati se
dan do konca mi-
seca 1 s. 30 č.

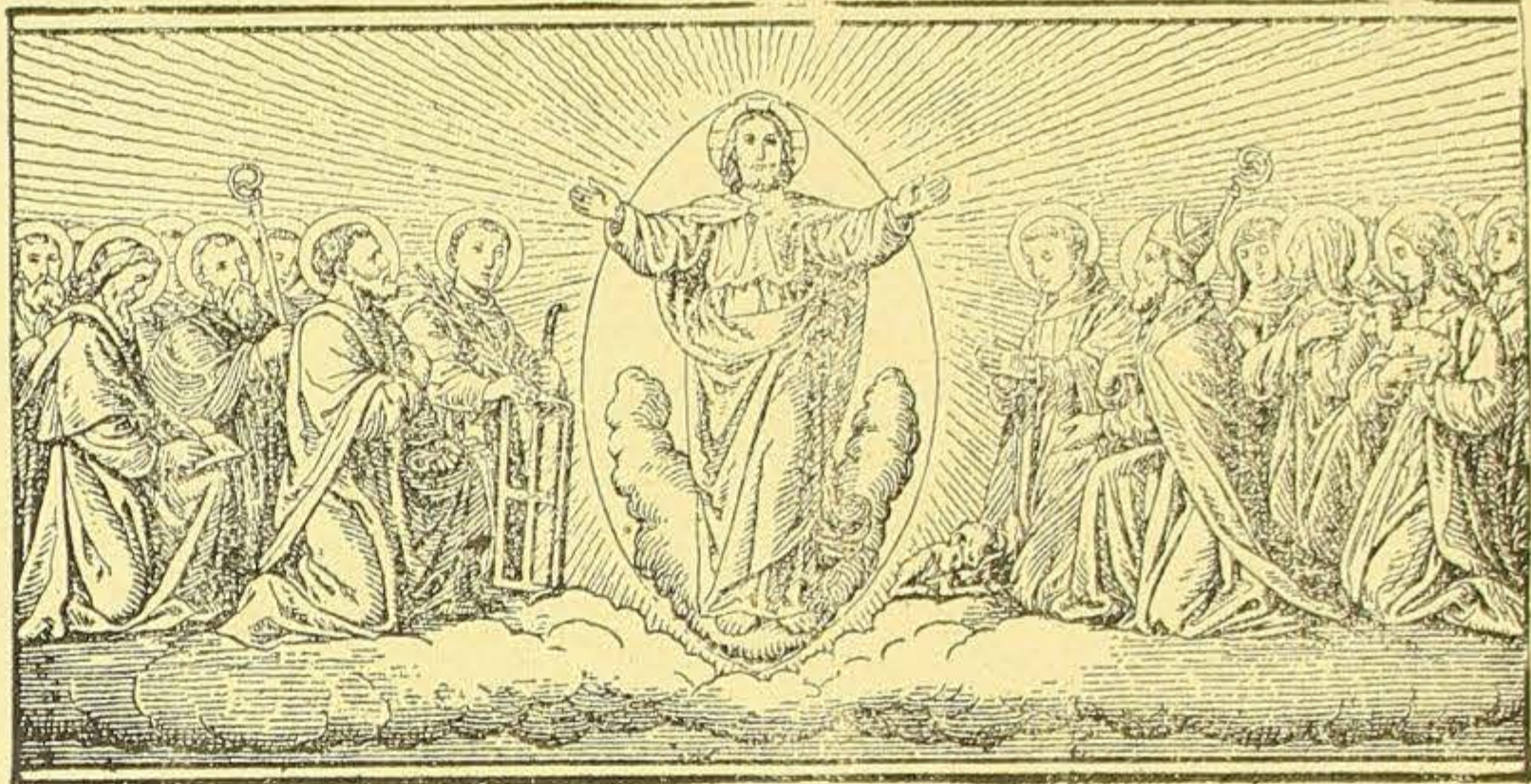
Gatanje o vri-
menu:

Početak ne-
ugodno i za tim
hladno vreme: al
od 15. se raz-
vedri i lipo vreme
biva. Posli mla-
dog miseca ružno
i vitrovito vreme
postaje.

Studeni

broji 30 dan.

Novemb.

Isus Kruna i radost sviju svetih (1 stud.)

Dani	Za katolike		Za grčko-istoč	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Četvrt.	1 Svi sveti		19 Jovan Rlski	6 38	4 49
Petak	2 Mrtvih dan †		20 Artemije	6 40	4 7
Subota	3 Huberto b.		21 Ilarijon Veliki	6 42	4 5
44. 22. n. p. D. Evangj: Farizeji kušaju Isusa. Mat. 22					
Nedilja	4 Karlo Borom.		22 Averkije	6 44	4 3
Poned	5 Imra (Mirko)		23 Jakov apostol	6 46	4 2
Utorak	6 Leonardo p.		24 Areta muč.	6 48	4 40
Srida	7 Engelb. b.		25 Martijan	6 49	4 39
Četvrt.	8 Godefrid b.		26 Mitrov dan	6 51	4 37
Petak	9 Teodor muč. †		27 Nestor	6 54	4 36
Subota	10 Andrija Av.		28 Arb. Arsenije	6 55	4 35
45. 23. n. p. D. Evangj: Isus uskrsuje divojku. Mat. 9					
Nedilja	11 Martin b.		29 Anastasija	6 56	4 34
Poned	12 Martin pp. m		30 Milutin kralj	6 57	4 33
Utorak	13 Stanko K.		31 Stahije i Amp.	6 58	4 32
Srida	14 Levin b.		1 Stud. Kuz. i D.	7 0	4 30
Četvrt.	15 Leopoldo		2 Akindin	7 2	4 29
Poned	16 Ivan trogr †		3 Gjurgije	7 3	4 28
Subota	17 Grgur čud.		4 Janikije	7 5	4 27
46. 24. n. p. D. Evangj: Zrno gornšičino. Mat. 23.					
Nedilja	18 Roman		5 Galaktijon	7 5	4 26
Poned	19 Elizabetaud.		6 Pavao isp.	7 6	4 25
Utorak	20 Veco val.		7 33 muč. u M	7 8	4 24
Srida	21 Prikaz. Marije		8 Mihailo arha.	7 9	4 23
Četvrt.	22 Cilika		9 Onisifor	7 11	4 22
Petak	23 Klemente pp. †		10 Erasti Olimpo	7 12	4 21
Subota	24 Hrisog muč.		11 Stefan Dečan.	7 14	4 20
47. 25. n. p. D. Evangj: O skončanju svita. Mat. 24					
Nedilja	25 Katarina d.		12 Jovan Milost.	7 16	4 19
Poned	26 Konrad b.		13 Jovan Zlatous.	7 18	4 17
Utorak	27 Virgilij b.		14 Filip apostol	7 22	4 17
Srida	28 Sosten		15 Gurij	7 25	4 16
Četvrt.	29 Saturnin m.		16 Matej ev.	7 27	4 15
Petak	30 Andrija ap. †		17 Grigorije	7 28	4 15

Misečne mine:

☾ Pun mi-sec. 6. u 12 s. 0 č. posli podne.

☾ Poslidnji četvrt. 14. u 3 s. 38 č. jutro.

☾ Mladi mi-sec. 23. 8 s. 17 č. jutro.

☾ Prvi četvrt. 29. u 6 s. 35 č. posli podne.

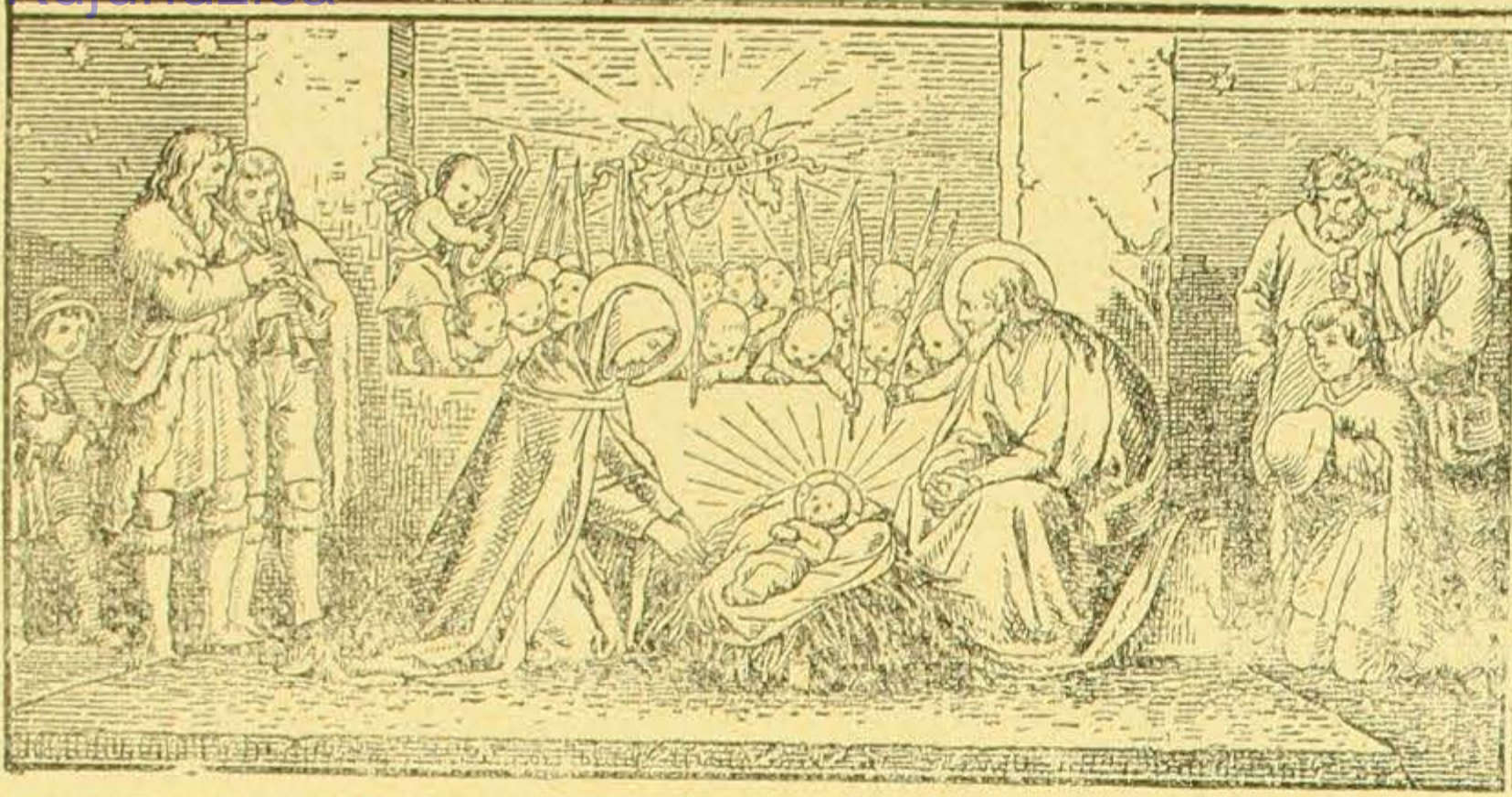
Duljina dana 1. studena: 10 s. 1 č. Ovog mi-seca se pokrati dan 1 s. 24 č.

Gatanje o vri-menu:

Početak oblačno i maglovito vrime, a noću mraz, al u polovini toplo s kišom, a pri kraju vetrovi sa zimom a iz jutra mraz.

Dano	Dnevne bilježke	Prihod		Izdatak	
		for.	n.	for.	n.

zkvh.org.rs

Rodi Marija Isusa Spasitelja svita. (Božić.)

Prosinac

broji 31 dan

Decemb.

Dani	Za katolike	☾	Za grčk-istoč.	Sunee izlazi	Sunee zalazi
Subota	1 Eligij biskup	☾	18 Platon i Rom.	7 22	4 17
48. 1. ned. Adventa Evangj: Bit će znaci. Luka 21.					
Nedilja	2 Adv. Bibijana	☾	19 Avdija pr.	7 23	4 17
Poned.	3 Franje	☾	20 Grigorije Dek.	7 24	4 16
Utorak	4 Barbara d. m.	☾	21 Uvod Bogor.	7 25	4 16
Srida	5 Sava op. †	☾	22 Filimon	7 26	4 15
Četvrt.	6 Nikola b.	☾	23 Aleksandar N.	7 27	4 15
Petak	7 Ambrozija b. †	☾	24 Katarina	7 28	4 15
Subota	8 Brezg. začće	☾	25 Klemente pp.	7 29	4 15
49. 2. n. Adv. Evangj: Poslan bi angjeo. Luka 1.					
Nedilja	9 Leokadija d. m.	☾	26 Alimpije	7 30	4 15
Poned.	10 Lauretska G.	☾	27 Jakov Persi	7 31	4 15
Utorak	11 Damas pp.	☾	28 Stefan Novi	7 32	4 16
Srida	12 Maksencij m. †	☾	29 Paramon	7 33	4 16
Četvrt.	13 Luca d. m.	☾	30 Andrija ap.	7 35	4 16
Petak	14 Spiridijon b. †	☾	1 Pros. Naum pr.	7 36	4 16
Subota	15 Irenej b. m.	☾	2 Uroš	7 36	4 17
50. 3. n. Adv. Evangj: Čivuti šalju levite. Iv. 1.					
Nedilja	16 Etelka ud.	☾	3 Sofonija pr.	7 37	4 17
Poned.	17 Lazo b. muč.	☾	4 Varvara	7 37	4 17
Utorak	18 Oček. por. Mar.	☾	5 Sava	7 38	4 18
Srida	19 Nemesij Kvt. †	☾	6 Nikolj dan	7 38	4 18
Četvrt.	20 Amon muč.	☾	7 Amvrosije	7 39	4 18
Petak	21 Toma ap. †	☾	8 Patapije	7 39	4 19
Subota	22 Zenon muč. †	☾	9 Zač. Bogorod.	7 40	4 19
51. 4. n. Adv. Evangj: Ivan u pustinji. Iv. 1.					
Nedilja	23 Viktorija d. m.	☾	10 Jovan	7 40	4 19
Poned.	24 Adam i Eva †	☾	11 Danilo i Luka	7 40	4 20
Utorak	25 Božić	☾	12 Spiridijon	7 41	4 20
Srida	26 Stipan p. m.	☾	13 Orest i Lukija	7 41	4 21
Četvrt.	27 Ivan ap. i ev.	☾	14 Tirso	7 41	4 22
Petak	28 Mladenci †	☾	15 Elefterije	7 42	4 23
Subota	29 Toma b. m.	☾	16 Agej prorok	7 42	4 24
52. Evangj: Simeon i Ana. Luka 2					
Nedilja	30 David kralj	☾	17 Danilo Anan	7 43	4 25
Poned.	31 Silvester papa	☾	18 Sevastian	7 44	4 27

Misečne mine:

☾ *Pun misec.*
6. u 11 s. 38 č.
jutro.

☾ *Poslidnji*
četvrt. 13. u 11
s. 42 č. posli
podne.

☾ *Mladi mi-*
sec. 22. u 1 s.
1 č. jutro.

☾ *Prvi četvrt.*
29. u 2 s. 48 č.
jutro.

Duljina dana 1.
prosinca: 8 s. 40
č.: do 22 opane
18 č. a zatim
raste 5 č.

Gatanje o vri- menu:

Isprva hladno,
a zatim toplo, i
led se topi. U
drugo polovini
vitar sa snigom,
i sića zima.

Stogodišnje gatanje za godinu 1900.

Zvizda — tako zvana — vladalica (planeta) **Merkur**.

*Zdravo Braćo! Zdravo Seke drage!
Hvala Bogu! Koj' nam evo dade
Opet zgodu, da se sastanemo
I rič koju bratski izminemo.*

*Ta tko nebi toga željan bio!
Tko li nebi čut i znat hotio?
Šta s' kaziva, o čemu l' se gata?
Kad nam stupa novi-God na vrata.*

*No ako ste toga radi znati,
Po navadi ja ću Vam pričati:
Što u starim knjigam jesam štio,
Pa „Danici“ našoj saobćio. —
Oj! zašto nam ta Danica mila
Nema, barem pet put jačja krila!?
Pak da u nji sve ono smistimo
Što svom Rodu dobra reć mislimo,
A ona da — kad ju tkogod primi —
Po navadi svojoj obći njimi;
Da gdi druge knjige ne čitaju,
Savitom se njenim ravnat znaju:
Kako da svoj rod i jezik ljube,
Žrtvonosno za njega se trude;
Da mu mista izvojštiti nastoje
Gdi zakonom ima pravo svoje;
Te u škuli, kano i u crkvi
Uredno se njime nauk vrši.
Jer imamo l' većega zlotvora —
Već tko krati krasnog nam govora?
Taj krati nam : nauk i prosvitu,
Priči puta k valjanom napridku;*

*Jer dok tudjim sve to dobavimo,
Ponajviše sasvim zakasnimo.*

Tko istinu ovu zaniječe :

Neimao ni zdravlja ni sreće!

*Ovim litom što će sad nastati,
Soršiva se baš : vik devetnajsti!
Učen svit ga zove prosvitljenim,
S veleumja svoga uzvišenim;
No 'o tom će sudit Onaj Gazda
Koj je bio i biti će vazda :
Izvor svake mudrosti', znanosti,
' Temelj naše sve prosvitljenosti,
Jer bili mi ne znam kako umni :
Pram Njemu smo svedjer nera-
zumni. —*

*Osim toga još — ova godina
Ima nikih svojih osebina :
Pravovirnim kršćanom je sveta,
S Jubil'ejskog vel'kog oproštenja.
U obće pak bila bi pristupna,
Te od lanjske jednim danom dulja,
Al kad pišu brez para stotine,
Nis' pristupne četvrte godine.*
Ovo lito med' ona se broji,
Kad vladanje Merkuru se svoji;
Kojemu su u prastaro vrime
Sa božanstvom ovinčali ime, —
Koji pravog boga ne poznaše
Već se krivim bogovom klanjaše,
Držali ga bogom trgovine,*

* To jest godine 1700. 1900. 2100. 2300 i t. d. nisu pristupne makar da se dadu sa 4 razdiliti.

Prišili mu moć silne hitrine. —
Ali vična hvala Bogu Kristu!
Koj' nam dade poznat viru čistu,
Uz koju smo mnoga iznać pošli,
Te — i dalje od Merkura došli:
Inače se Merkurom naziva
' Zvizda, koja treptajući siva,
Gdi u zoru prid izlazom sunca,
Gdi u večer odmah iza sunca.

O godinam Merkurovim kažu,
Da najviše suhe biti znadu;
Nit su mokre — a baš ni žestoke,
Već nikako da su sridnje ruke.
Kad slide za kišovitim litom,
Tad urode priobilnim žitom,
Inače pak samo slamom plati:
Ječma, zob, — pak dost se uhvati.

Proliće je za ožujka toplo,
Posli suho a uz to prihladno,
Svibanj pače i mrazom se priti,
Nek nas od tog dragi Bog zaštiti!
Litos kiše često će padati,
Al će slabo njive natápati,
Već će samo radnji nam smetati.
Naipač sino kad bude spremati.
Jesen s prva bit će kišovita,
I još dosta rano mrazovita,
No kasnije ' druge polovine,
Lipa, suha, skoro baš do zime.
Žima iza prijazne jeseni
U prosincu donet će studeni,
Pa će biti i sniga trajnoga —
Do veljače neotopljenoga.

O žitu smo već prije kazali
Prama lanjskom litu što smo znali,
Indi tako — pšenica će s ražom
Možda zrnom platit, možda slamom.
Pšenicu sij uvik očišćenu
Proti snieti galicom gašenu,
A na njivu lipo uzoranu
Po potrebi križ-kraž podrpanu,

Svakako je bolje sijačicom:
Zapati ju makar s petoricom.
Gdi se hoće i čvrsto nastoji:
Sve se može, a mlogo ne stoji.
Kukolj žitni rešetaj i plivi,
Loš proizvod da ti svist ne krivi.
Voća bit će namist priobilno,
Gdi što opet slabo il prilično,
A gdi što ga neće bit ni malo,
Ter jalovo kočit će se stablo.

No ne triba zaboravit nigda
Da i stablam triba borme — niga,
Čistit suhar, kresat guste grane,
I kalamit divje, nevaljane,
Ter tribiti sve od gusenica
A i drugih škodljivih bubica.
Kad to čovik sve lipo uradi
Blagosov mu ni Bog neukrati.

Vinograd će lipo pokazati,
Al nam neće prava roda dati,
Jer godine Merkurove nigda
Ne donose u vinu dobitka;
Pa ni druga, ni treća godina,
Neće nam se pohvaliti s vina.

Al ako nas Bog baš i bičuje
I plod loze svedj' nam uzkračuje,
Vinograda ne zanemarimo!
Već s' uzdajuć u Boga — činimo
Sve, što razlog i razum nam kaže
Il dotična oblast nam nalaže!
Jer kad bičom zloće okajemo —
U njem opet radost imat ćemo.

Mećave nam neće dodijati,
Ni oluje mlogo baš smetati,
Vitra bit će najviše s istoka,
Samo kad što bit će zapadnoga.
U jesen će mlogo mišâ biti,
I puževi će se nasporiti —
Te zelenom usivu škoditi.
A ribe će borme malo biti.

* * *

<p><i>Nek ti bude na zabavu — Rode! Al daj da ti još prišapnem ovde: Tom gatanju slipo baš ne viruj, Već sve trizno mozgaj i prosudjuj; Drž se reda, čini sve u vrime, Ne daj da t' se nagomila brime, Bogom dano vrime ne zatreći, Već svaki čas na korist obrati, Il što s marom s njive si nabaviš A i trudom i mukom dobaviš,</i></p>	<p><i>Svagdi gledaj : da štogod zaštediš ; Radnjom ' štednjom sav svoj život rediš. Hvali Boga — moli mu se stalno, Posla svoga obradivaj marno ; Pa se nećeš nikada kajati : Dobro će ti gatanje stajati. Dragi Rode ! neka Te Bog štiti ; Da uzmožeš — čestit ' srićan biti !</i></p>
---	---

K.

Sveta godina 1900.

Licem na svetkovinu Spasova g. 1899. proglasi Njegova Svetost, rimski papa, okružen od svojega dvoranstva u Rimu veliki jubilej za godinu 1900, kakav jubilej već 65 godina nije bio. Posle tog čina dvorski svećenici izigjoše pred crkvu sv. Petra i tamo jedan stožernik dade na znanje sakupljenoj svitini odluku sv. oca, i onda prikovaše na vrata crkveno papino pismo što se bulla zove.

Latinskim jezikom sastavljena ta bulla poslata je svakom biskupu, po biskupima svećenicima a po svećenicima objavljena je svima virnicima, u jedinstvu sa sv. stolicom živećima.

U tom pismu iztiče sv. otac, da se završuje devetnajsti vik, koji je njegova Svetost gotovo svega proživila. Ovom prigodom odregjuje svečanost velikog jubileja, koji će biti po redu 21. Jubilejska godina po starom običaju zove se *sveta godina*, i to zato, jer svakom prigodom sv. Majka Crkva pruža obilniji pomoći za poboljšanje ćudoregja i obnavljanje duševnoga života, što vodi k svetosti.

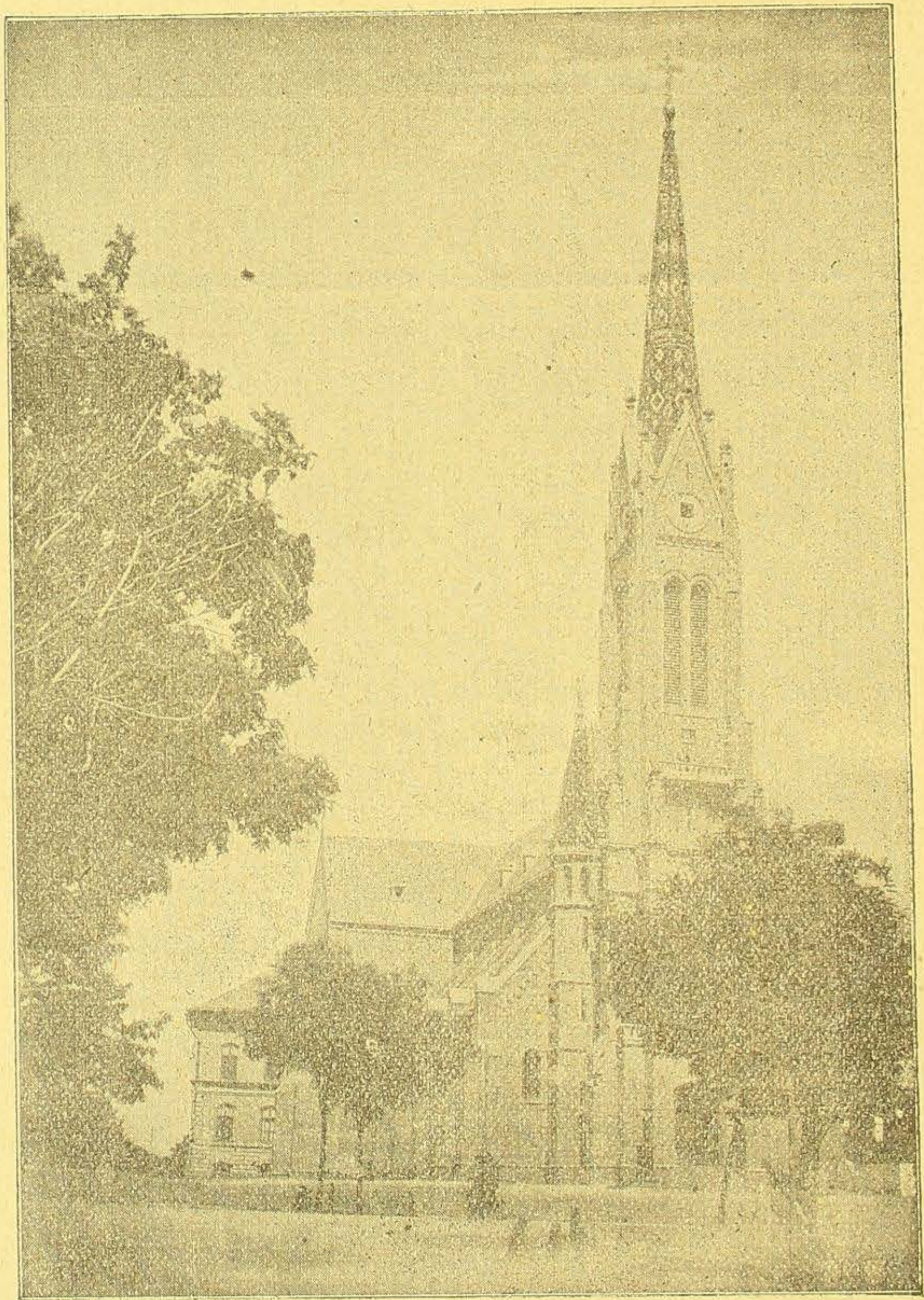
Govori sv. otac, da ovo posvećenje naroda čovičjega zahtiva ne samo služba apoštolska rimskog pape, nego i duh današnjeg vrimena. Jer danas silni ljudi po zabludama krivih načela hrle u vičnu propast. I to baš mnogi kršćani, zavedeni slobodom mišljenja i govora, hrane se otrovnim naukom, protivnim svetoj viri Isusovoj, te tako upropašćuju u sebi dar svete vire.

Zato mrzak postaje kršćanski život i daleko se širi nevaljanost; zato se tako žestoko igje za onim, što samo tilu ugagja; zato mnogi kršćani zaboravljaju za Boga: kano prikovani su za zemlju. E pa iz toga ružnog izvora velika pogibelj proizlazi i za same države. Pokle buntovni duhovi, mutni pokreti pučkih strasti nenadane pogibelji, žalosni zločini nisu ništa drugo nego razuzdana borba izvan zakona, da se postignu i uživaju zemaljska dobra.

Uopće je korisno dakle, veli dalje sv. otac, da se ljudi opominjaju na dužnost svoju, da se uspavana srca probugjuju i na svoje duševno spasenje upozoruju svi oni, koji su gotovo svaki čas izvrgnuti pogibelji, da lakoumno upanu u propast, te svojom nemarnosti i oholosti izgube ona nebeska i neprominljiva dobra, za koja smo jedino stvoreni. I za tim upravo igje sveta godina. Jer kroz ovo čitavo vrime sv. majka crkva osobito nastoji, da mišljenje ljudi okrene na bolje, a grišnike ganu na pokoru te obrati na bolji život. U toj namiri gleda sv. Crkva, da podvostručenom molitvom izmiri uvrigjeno božanstvo, te s neba dobije obilnost božanskih darova; otvara širom blago milosti, što joj je dano na razpolaganje i poziva sveopći kršćanluk neka se nada oproštenju, a sva je ujedno u tom nastojanju, da i protivne duhove obiljem ljubavi i blagosti za se pridobije.

Pokle se baš sad završiva 1900 godina posle porogjenja Isusova, to sv. otac s velikim jubilejom ujedno odredi i drugu izvanrednu svečanost po svemu kršćanskomu svitu, kojom bi se devetnajsti vik završio a dvadeseti odpočeo. Ta svečanost stojala bi naime u tomu, *da se sav kršćanski svit posebnim, vanrednim načinom pokloni Isusu, Spasitelju svega svita.* Jer — govori sv. otac — što bi moglo biti svetije i spasonosnije? Ta što narod čovičji želi, ljubi, ufa, to je sve u jedinorogjenom Sinu Božjem; jer on je naše spasenje, život i uskrsnuće; ko Njega ostavi, taj sam sebe upropašćuje. Istina da u kršćanluku vikom, posvudan opstoji moljenje, slava, čast i hvala, koja pripada našem g. Isukrstu, ipak nikad toliko se učiniti ne može, da Mu još nismo dužni. Što više, ako se u obzir uzmu strašne uvride, učinjene proti božanskomu Spasitelju, onda mora se priznati, da je za njegovu slavu baš malo učinjeno. *Ta i dandanas ima ljudi, koji taj božanstvo Isusa.* Protiv

tima nesrećnicima treba, da mi kršćani javnu zadovoljštinu damo uvrigjenom veličanstvu g. Isukrsta. A ta zadovoljština — veli sv. otac — najprikladnije će se očitovati u pokori za grihe, na što ova sv. jubilejska godina mnogo prilika pruža.

Crkva sv. Gjurgja u Subatici.

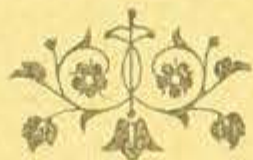
Zato rimski papa proglasi veliki jubilej, koji će se započeti u oči Božića 1899. i trajaće do badnjeg dana 1900. Svaki, ko se izpovidi i pričesti, te barem jedanput na dan za dvadeset dana

ili ako je inostranac ono za deset dana pohodí tri glavne crkve u Rimu, naime crkvu sv. Petra i Pavla, sv. Ivana lateranskog i svete Marije Maggiore, tamo se pobožno pomoli za uzvišenje sv. Majke Crkve, izkorenjenje krivovirstva, slogu katoličkih vladara i spasenje puka kršćanskog, zadobiva potpun oprost svojih griha. Ko pak nema prilike spomenute crkve pohoditi, ipak dionik postaje velikog jubileja, ako se skrušeno izpovidi i pričesti i na odluku sv. oca vruće pomoli.

Na kraju svojeg pisma poziva sv. otac sve kršćane u Rim, da se što većim brojem saberu oko stolice sv. Petra te okoriste blagoslovom velikog jubileja i svečani poklon učinu Spasitelju svega svita.

Dragi bunjevci i šokci! Primimo svesrdno poziv sv. Oca, kanda nas sam Isus poziva. Te ko mož, Bog mu dao troška, neka ove sv. godine priključi se hodočašću, te pohodi vični grad kršćan-luka i tamo javno izpovidi svoju sv. jedino spasonosnu viru. Ko pak nemož hodočastiti u Rim, taj neka se kod kuće vruće pomoli, izpovidi, pričesti i učine sve ono što je potriebno, da se zadobije potpun jubilejski oprost. Izvanredna vrimena eto pozivaju nas na izvanredna dila i pružaju nam izvanredne milosti.

Gromović.

Ocu bunjevštine pok. Ivi Antunoviću.

Oče našeg milog roda
Tvoje sime nosi ploda;
Pod zastavom tvoje Vile
Ima mnogo bunjevštine.

Štuje Tebe naš rod mili
I za tobom jako cvili
I cvilit će dok je svita,
Jer si bio naša dika.

Ti si mrtav, duh ti živi
Bunjevština š njim se divi,
Ponos jesi roda svoga
I moli se za te Boga.

A ti oče našeg roda
U nebesih moli Boga,
Da bunjevac grli svoje
I da ljubi stope tvoje.

Da se od njih ne odstrani
Nek je viran svojoj Nani.
Nek mu jezik bude dika
Zato stvori Bog čovika,

Da se drži svoga roda
Ko i gospodina Boga.
Svaki narod ljubi svoje
Ljubi i ti rode tvoje.

Moli, moli dragog Boga
Za jedinog oca svoga
Jel on nam je zvizda svima :
Bunjevcima i Šokcima.

Staniša.

Maja 1-og.

*Ah utješne uspomene :
Kad se setim naših starih,
Što su ljuti bojak bili
Sa Turcima i Tatarima!*

*Blagom rosom škropila je
Krv njihova cvieće moje,
Što ga, Majko, srce mlado
Tebi na dar ubralo je.*

*Uz ostalo majsko cvieće
Primi, Majko, i cviet ovi,
Pa se smiluj, — svetom rukom
Rod Bunjevca blagoslovi!*

*Spomeni se Majko naša
Na sretnije naše dane :
Da nam tužnoj domovini,
Majski danak skoro svane!*

Préié M.

Zajednica. — Razdioba.

Kako u obiteljskom tako u društvenom širem životu veliku ulogu igra zajednica i razdioba. Ako se ovo dvoje srićno vrši, društveni život se sotim snaži. Silovita zajednica kao i silovita razdioba truže i raztapa društveni život.

Kada srodni dilovi dozriju za rasplodjivanje, za taj poso dorastu da se dile za samostalne čestice nije slobodno kovati neprirodne obručeve i stezati život, koji hoće da se razvija; — osim jednog slučaja ako je naprezanje života nećudoredno ili štetonosno. — Ali i obratno kada pojedine čestice imaju snage i vridnosti graditi višji društveni život putem zajednice, treba mu priteći u pomoć i svaku česticu tako uvrstiti u višji i savršeniji organizam društva, kako će on što više moći doprineti za dobrobit toga društvenoga sustava; zvaó se taj sustav država il crkva, — zadruga ili općina.

„Nevenu“, „Kolu Mladeži“ i cilom našem pokretu se podmeće da mi na silu cipamo narode, da tugjimo bunjevca od magjara i drugih naroda. A mi sudimo da baš mi tražimo prirodni razvitak društvenog života i hoćemo da ozna-

čimo granice niže ili više zajednice. Pa kad je ovo izravno teško dokazati, jer bi trebalo naše izjave sve reproducirati, pravila naših društva iznašati, mi ćemo nekoliko slučajeva iz života izneti, koji će pokazati neuspjeh i nepravедnost silovitog sjedinjivanja.

Sedamdesetih godina iza pada Bachove vlade i nimačkog jezika u silnom zanosu stvoriše bunjevci i magjari u Subatici magjarsku levicu i sjednaju se sa najvećim oduševljenjem u „Népkör“ kasini. Čista magjarska kasina sa magjarskim zvaničnim životom. Kada je plamen oduševljenja minuo i bunjevci se počeli ogledati oko sebe, učini jim se, da su u tugjini i počmu izostajati iz Népköra. A kad se je Népkör mašio da, i crkvu pomagjari, većina bunjevaca uskoči iz Népköra, pa stvori Pučku kasinu Sarazmirno posve jaka zajednica uginula za kratko vreme. — Onda još nije bilo ni Nevena ni Kola Mladeži.

Prija nekoliko godina osnovan je Katolički Krug u Almašu za sve tri narodnosti. Bunjevci pohrlili naprid u K. Krug; što kad su vidili magjari i nimci nisu ni ušli u njeg.

U Kaćmaru je u isto vreme osnovan kat. krug. Bunjevci su ušli, od nimaca jedan—dva; većina nimaca otvori sebi obaško Kasinu.

U Subatici je takogjer osnovan kat. Krug prija tri godine, sa magjarskim i bunjevačkim zvaničnim imenom i pečatom. Ušli su u njeg i magjari i bunjevci podjednakim brojem. Prečasni pridsidnik je udešavao obadvima stranaka a osobito magjarima. Magjarska je bila prva rič u skupštinama, magjarsko je bilo prvo čitanje u pridavanjima;* ali pošto su stalniji gosti bili u krugu bunjevci, pa se obično većma čula bunjevačka rič, magjar je do tog uvirenja došo da on u kat. Krugu nije kod svoje kuće, te se na drugo trogodište već kudgod manje magjara prijavilo, a dobrim više bunjevaca.

Daklem magjari, nimci i bunjevci na pravi prirodni način pokazuju, da jim silovita zajednica ne igje u volju. I to je što god sa svim naravno. Ta dva rogjena brata kad sebi odhrane zasebne obitelji, dile se. Ako ne drugačije oni će prigraditi njevu staru avilju sa jednim zidom i makar ostaju obadvojica u staroj kući, opet se zna šta je čije. Tako su i bunjevština, magjarština, nimština zasebne obitelji i mogu bit vrlo dobre komšije, zajednički interesi ji mogu tisno vezati, ali da s dana na dan pod jednim slimenom žive, to se trizno od njih želiti ne može.

Što se baš bunjevaca tiče u Subatici oni su primorani da se dile, jer braća magjari zajednicu bunjevaca šnjima, samo tako hoće da tumače, da su magjari bunjevce progutali i da bunjevaca nema.

Ovo nisu prazne riči. Mi ćemo ovo činjenicama posvidočiti.

Neka daklem govore dogagjaji.

Poduzetnik subotičke munjevke pok. Lindheim kad je prugu sgotovio, i vožnju pokrenuti htio, priredio je bogati ručak na Paliću; na taj ručak poz-

* Jedino se magjarski vode zapisnici. Uredn.

vao i novom munjevkom na Palić izvezo opštinare i zastupnike javnoga mnjenja, novinare. Među ovima i urednika „Subotičkih Novina“ gosp. Karanovića. Ovaj da bi se zahvalio na pozivu pri ručku će govoriti, naravno onako, u kakom je zvanju uvažen, daklem **bunjevački**. Al gospoda magjari, nisu činili ni polovinu gostiu, udariše u larmu i ne dadoše govoriti bunjevački. Uzovnici kod ručka za koji ni krajearu ne plaćaju lupaju staklo, tanjire, noževe, zaurlavaju, da se nebi čula ni u jednom govoru bunjevačka rič, pri onom ručku gdi se govorilo i magjarski i nimački u izobilju; za onim stolom gdi je sidilo uglednim brojem bunjevaca. To se činilo u ime magjarštine. Bunjevci su ustali od stola izišli i posidali u kola munjevke, za njima izišo domaćin i glasba. Razdioba je učinjena, jer gospoda magjari ne trpe bunj. rič.

Imali smo jednom iz Pešt vmegje dičnih bunj. gostiju. Izigjemo š njima na Palić, da se pozabavimo. Baš taj dan prirediše stalni gosti palićski zajedničku večeru tu nas pozovu, da bi i mi s gostima našim učestvovali kod večere. Mi privolimo. I naše gošće su bile pridmet opće pozornosti. Krasno pivaju, višto sviraju. Cilo je društvo zanešeno. Pivalo se magjarski, nimački, talijanski, ciganski, zbilja i šala htilo se s naše strane i bunjevački. — Ali jok . . . to već ne podnosi ositljivost braće, što se drže, da su magjari.

I to se dogodilo da su bunjevci dali na senčansku crkvu oko 20,000 frti, na urešenje iz nutra. Plebanoš je bio i zahvalan prema njima. Prigodom posvećenja pozvo jih je svome stolu i pogostio jih. Ovi bunjevci su bili dostojni onog gospodskog društva. Sve bogataši, ugledni ljudi, bilo jih je takih, koji su pod tim uvitom i dali svoje darove, ako će se napridmetimanjeve darežljivosti bunjevački nadpisirabiti I gosp. plovani je veso bio, neobično je mnogo govorio, priznajemo i krasno je govorio . . . Ali bunjevački nijedan najkraći govor nije reko. Darežljivost bunjevaca sa strane crkve, kod bilog stola ni sa priznanjem nije bila nagragjena. Istina iza ručka je načelnik — ne znamo dali ozbiljno ili iz lakrdie — čestito u smihu bunjevačkim gazdama sa nekoliko bunjevačkih riči.

Šta daklem?! Još i plebanoš je nepretelj bunj. riči? Nije. Nego plebanoš, kao domaćin nije htio vrigjati ostale svoje goste sa bunjevačkom riči. Magjarska gospoda — tako on misli — ne trpe bunj. riči . . . To je zahtiv zajednice sa braćom magjarima.

Na taj račun, da se mi rado držimo Magjara s njima zajedno igjemo u jednu škulu i u jednu crkvu, već dosad nam ukiniše naš materinski jezik u svim školama. Pa kad mi tražimo naš materinski jezik samo uz magjarski u našim školama, onda smo mi najgori „panslavi“ i „nedomoljubi“ pa još i „izdajice.“ E to je nama donela zajednica.

Daklem zajednica magjara i bunjevaca u tome sastoji da se bunj. riči i ne čuje, što je eklatantno izrazio Bela Vermeš zemaljski poslanik prigodom ustolitbe nadžupana kad je reko: „minden jó volt csak az a diszno „ži-

vio!“ ne lett volna“ . . . U zvaničnim govorima bilo riči o slobodi o jednakosti, o ljubavi prema narodnostima. U skupštini side bunjevci i srbi uz magjare pa se bunjevački ni riči nije reklo, samo iz općinarskih klupa se čulo niko-liko „Živio!“ I ovo se već strašno nije dopadalo gospodinu poslaniku.

Jest da toj je gospodi milo kad bunjevci nimo stoje uz nji, kada bunjevci oru, rade i porciju plaćaju u zajednicu: ali bunjevačku rič niko nek ne spomene!

Drugim ričima dosadanja zajednica traži od nas, da mi budemo nulle, ništice, koje za brojkom stavljane goje i silno množe vridnost brojke, ali po sebi nisu ništa!

Strahovita zajednica, koja želi, da se za nas nezna, da jedan svistan zdrav i razuman narod potpiše osudu vrhu sebe, da ga nema.

Ko je na ovliko pao neka se drži te zajednice; mi ju nećemo! bar tamo gdi ju nemoramo primiti.

A mislimo da zdrava razumna i poštena srea državljanina neće ni biti u modernoj Europi, koji bi to želio, kao što nema tako prosta naroda, koji bi ime svoje i jezik svoj mrzio ili zatajao.

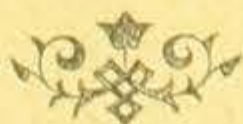
Istini za volju moramo priznati, da su braća Mamužići kad su upli- visali društveni život gori hvaljenim prirodnim putem krenuli. Obaško su stvorili sebi magjarsku kasinu (Polg. olv. kör) a obaško bunjevačku („Pučku Kasinu“) sa potpuno neodvisnom autonomiom. I ovaj postupak je očuvo njevu stranku od oštrijih narodnosnih okršaja.

Pri osnivanju kat. kruga neki pisac je u „Szabadka és Vidéke“ takodjer počeo zagovarati prirodno i ciloshodno odiljenje magjara i bunjevaca. Ali je ovaj plan — kako iz ostvarenja kruga vidimo — stradao.

Sovim pitanjem se zabavljio i priredjivački zbor prve ženske zadruge kad je držao pučko veselje na Paliću i dali su obaško misto „čardašu“ a obaško „velikom kolu“.

Prigodom crkvene rasprave u Santovu povelala se rič. da je kalački arcibiskup pripravan bio dati u Santovu obašku crkvu Magjarima a drugu Šokcima. Da li je ovo istina ne znamo, ali se opće mnenje s ovom misli ozbiljno bavljalo.

A svi ovi slučajevi jasno svidoče kako veliku ulogu igra u našem društvenom životu zdravo odiljenje i pametno sjedinjivanje naroda. Tu imamo mi jamstva, da će u našim društvenim odnošajima dobronamirna razdioba još mnogo rana zaciliti, mnogo poteškoća odstraniti, a za najprija dati prigode da se oživotvori zakon, pravda, jednakost i sloboda.

Gorka zrnca.

Kuga ! kuga ! kuga ! što no strašno hara
I narodu grdna uzrokuje kvara ;
Ne umori naglo, al jako i silno
Krv nam okužuje truže sveudiljno.

Kuga ! strašna kuga, što um zamračuje
I duševna čuvstva čudno zatupljuje ;
Sto nam i čovičje osićeaje davi
I razumno biće marvinčetom pravi.

Kuga ! što nam snagu tila ugušava,
Gorko zavridjene zaslužbe lišava,
Što nam isti krušac otimlje iz ruku ;
Prem ga dobavljamo uz veliku muku.

Kuga ! što sadire i haljinu sa dice,
Te nemaju skoro prave košuljice —
Što goni veselje i radost iz kuće,
Te staro i mlado mora da jauče.

Kuga ! što nam kvvari mir i red u kući,
Što zameće kavgu, psuje, halabuči,
Što navadja na zlo i na ružna dila ;
S bog koje se dost put već i krv prolila.

Kuga je to, kuga ! a tim opasnija,
Što se mlogi voljno s njom grli ' savija !
Znade, da mu *ona* mlogo ' često škodi ;
Neće da ju biži, već k njoj se zavodi.

* * *

Hoćeš li da znadeš — koja je to kuga
S bog koje se mlogim' udomila tuga ?
' S koje se već silna desila nesrića :
To ti je moj Rode ! baš : *rakijašnica* !

Naš je narod bio zdrav, jak i izrastan,
Vedar — ter veseo i čelično — snažan;
Kad su se redali momci u vojnike,
Dab' koji izosto, ritko bi prilike.

A prije su momce bolje izbirali,
Jer su se na svaku manu obzirali;
Tko je u onaj par postao vojnikom,
Smatrali ga *pravim uzornim čovikom.*

Onda je još pijo samo komovicu —
I to umireno, po jednu *čašicu*,
Il misto čašice iz tisna srčeta,
Al *od nje* pijanog ne bi čeljadeta.

Rakiju je čuvo kao lik — za nuždu;
Kad je tko ganio nogu ili ruku,
Il se tako štogod kljusetu zgodilo,
Rakijom močenom krpom je zavijo.

Al od kad se spore te rakijašnice,
Pa se u njoj najde mlogo put i dice;
Narod nam kržljavi, zdravlje mu propada
I sve blagostanje danomice strada. — —

Čuo sam, da ličnik nikim bolesnima
Znade priporučit čašu dobra vina,
Al toga još nisam nigdi opazio,
Da bi baš rakije kom priporučio.

A to zato, jer je rakija *gotova*
— Kad se mlogo pije — *za život otrova*;
Koja tiho truže i polako mori,
Te čoveku tilo i dušu obori.

Mani se je Rode! zaviluj se od nje!
 Probaj, misec dana — ne okusi se nje;
 Pa kad si se misec dana očuvao,
 Iznova se čuvat — nastavi posao.

Tako se čuvajuć, sve korak po korak
 Prot rakiji nastoj da ostaneš junak,
 Pa ćeš je se moći i sasvim otresti,
 Tim svom blagostanju nov ćeš temelj steći.

Imat ćeš *radosti* u sam svojoj *svisti*,
 A i kućnom ćeš se *miru veseliti*,
Triznog, osvišćenog, ljudi ćete štovat;
 Pa ćeš i *kod Boga milost posidovat.*

K.

Jelen u šumi.

U nikoj pokrajini življaše jedan plemenita roda gospodski mladić, kojega su roditelji u svakakoj svitskoj znanosti i umitnosti izučiti dali, no žalibože, za pobožno izobraženje srca, borme su se zaboravili. Ovom mladiću već za rane mladosti tribalo je naučiti: jašiti, mačevati, u nišan pucati i loviti; glasbu (muziku) i risanje, razne jezike i igre; ali virouka i pobožnost biaše zanemarena. Na sami „Oče naš“ valjda su ga naučili; a na druge molitve, na pohadjanje službe božje i primanje svetotajstva, — lakomišljeni roditelji nikad ga nisu stezali.

Svakoj su mu želji i strasti ugadjali. Što je taj mladi gavalir zaželio, to se sve moralo izpuniti. Tako on postade sasvim priuzetno tašta mišljenja. Sakupi oko sebe više mladi gospodičića, pa je s njima danomice kojekake zabave snovao; lovit išao, svaku noć se sigrao, iz jedne igre u drugu trčao, i za svakakima nasladama se otimao. Provodio je dane, kano da čovik ni nije za drugo na svitu, nego da se svedjer igra i veseli.

Dogodi se medjutim, da je taj mladi gospodičić u jednu nedilju bio pozvan na veliku gostbu u obližnji kašteo. On prihvativ

poziv, radovao se tom veselju, te na svojem lipom paripu (konjicu) s jednim — sebi sličnim, lakomišljenim drugom, kojega je svojim bratem nazivao — zakasa se onamo prama kaštelu. Put jih je priko šume vodio, gdi su se gospodski mladići našli s jednim ugljarom, koji se je u obližnju crkvu žurio.

— „Kuda, kuda, mlada gospodo! — povikne im u svojoj naravnoj prostoti ugljar — ta danas je nedilja; ne gonite i ne mučite na toliko siromašne konjice svoje! Kad izagjete iz šume, vidit ćete na brdu crkvu, svratite u nju, tamo župnik krasno pri-
dikuje, znam sigurno, da se ne ćete kajati, ako ga poslušate; tko zna, kad ste bili u crkvi, kad li ste čuli rič Božju.“ — „Šuti ti garavi ugljaru — dovikne pratioc gospodičića — šta brbljaš tako brezumno,“ te podbodeći mamuzami konje, odjezdiše.

Kad su izašli iz šume, progovori gospodičić svojemu pratiocu: „Hajde da idemo k crkvi, da vidimo, je li nam ugljar istinu rekao? i tako smo konjice jako potirali, evo sve curi s nji, pa nek malo počinu; u kaštel ćemo još za vrimena stići, a već više od godinu dana nisam bio u crkvi; meni bo zrak crkve ne prija, jer je veoma hladan i vlažan, ili odveć zagušljiv.“

Kad su indi obojica u crkvu unišli, župnik je već na pridikaonici bio, te je pridichio od lažna mira svisti, kojeg grišnik sebi na himbeni način stvara. — „Čujte samo — reče župnik —, zločest čovik, premda se spokojnim i zadovoljnim pričinja, — jer jide, pije, skače i podvikuje, leti amo i tamo, ali pored cile vanjske veselosti svoje, nema on prava mira, ne posidu-
je prave spokojnosti. Jer ga misao sad na sigurnu smrt a nesiguran joj čaš, sad na strogi sud božji, kod koga nema nikakve razlike megju mogućnikom i siromahom; sad ga pravedna iza smrti nagrada straši. Premda taki i može i zna za novac dobiti sve što mu se hoće; pače baš zato što ima u izobilju novaca, lako može dojt do svakaki naslada i uživanja, a ljudi ga polag imanja i bogastva slave i štuju, te mu ni mali ni veliki ne smetaju; ali sva ova dokle traju? A kad nestane veselja, onda ga počimlje svist mučiti, onda ga stane taj nutarni crv griziti; a toga sudca, toga neumoljivog bučitelja ni s mlogim novcem ne mož umiriti.

U to ime glede, molim i svitujem vas, nemojte se taka lakomišljena života držati, nemojte svoje poboljšanje do zadnjeg sahata odgadjeti; sitite se Boga i obratite se k njemu dok ste još zdravi i snažni, jer ne znate u kojem kutu (ćošku) vreba smrt na vas. Uvik i odveć je pogibeljno, ako čovik pozivajući glas božji, tojest rič uznemirene svisti čuje, a srce svoje zatvori prid njimi.“ Ovake i viševrstne je istine govorio župnik, i vidilo se, da su mu riči od srca išle, te je svoje slušatelje baš upravo ganio.

Pridiku je svoju sjednim ganutljivim događajem završio i podkripio. — Čujte samo: — reče čovik božji — jedan jelen u gustoj šumi na mekanjoj mahovini mirno i bezbrižno ležaše. Najedanput strašno mu pukne blizo ušiju; on se prene, digne glavu i razgleda, ali ne vidiv nitkoga, spusti se na svoj ugodni ležaj. Za malo vrimenta pukne mu i opet s druge strane i ništo još prozviždi nuz uši; jelen iznova digne glavu i motri, ali ne opaziv da mu tkogod zasida životu, ponovno spusti glavu, pošto mu je mehko ležišće mlogo ugodnije bilo nego li da ga na lako ostavi i da se udalji. Ali evo! lovac bolje nišanio, pukne treći put, jelen skoči, hoće da utekne, al je već kasno bilo; bio je pogodjen, te se je mrtav na meku mahovinu srušio.

Ovaj jelen — reče prispodobno govornik dalje — jest svaki grišnik, a pucanja su božje razbudjujuće riči, koje se sad s jedne sad s druge strane čuju; lovac je smrt; meka mahovina je zla svist i linost grišnikova, taj jastuk vražji. Pitajte sad sami sebe: koliko ste put čuli u svom životu taka pucanja? Ah, to nemojte nipošto odnemariti, nemojte poboljšanje odgadjeti; jer će smrt u tako vrime, u takom času i u takim okolnostima dojt, na kakve čovik najmanje pomišlja. Blago onom, kog pripravna najde! taj se ne mora njezine britke kose strašiti; ali jao onomu, kog nepripravnog zateče! jer je nagla i nenadana smrt jedna najveća nesrića; zato se u svom životu svedjer molimo dobrostivomu Bogu, da nas oslobodi od nagla priminuća.“

Pratioc gospodića se pod cilom pridikom posmijavao i posprdno vladao, ali gospodić se duboko ganio i odjedared tih i ozbiljam postao. Iza pridike uzjašivši opet konje, gospodić je

polako i zabrinuto jahao. — Šta ti je ! — progovori mu drug — da si tako glavu spustio ? kano da ti je onaj glupi popo i pamet i srce uzmutio. O ova gospoda šta ne posmrsivaju, no al to je njihov običaj, da vruga veoma crnim, pakla jako vatrenim, a smrt pak odveć strahovitom farbaju. Ne daj se ! Držmo se veselo ! podbodi konja da prije stignemo, inače će nas društvo dobro izsmihati.

„O moj mili družo ! — odgovori gospodični mladić, kano iz duboka sna razbudjen, — govornik je istinu navišćivao, meni se pričinja, da sam ja onaj jelen.“ — Šta ti ne pada na pamet ? virovati u ovake klapnje ! — odvrati mu pratioć. Izbij te misli iz glave, — i jelena i ugljara, da ne budeš dobro izsmihan. — „Ne, o ne ! reče opet gospodić — pripovidnik dobro je kazao. Priznajem da na mene spada ; jest, ja sam jelen u šumi. Ne sićaš li se još, kako sam se prije godine dana s konja sunovratio, te mal ne život izgubio ? Vidiš, tu mi je prvi put puklo. A ne sićaš li se da sam prošle zime u ognjenoj groznici opasno bolestan ležao, te su se i ličnici odrekli, da mi život spase ? To je bilo drugo pućanje. Nije me do duše nijedno u grob svalilo, ali tko zna, kako će mi brzo i treći put puknuti, pa možda i usmrtiti ? Pripovidnik je istinu rekao : ja sam jelen, jest, baš isti ja sam taj jelen ! Ne možem ići u ono društvo, valja mi se vratiti ; svist me jako peće, triba mi se od te pečali osloboditi. To rekavši gospodić, zbilja se vrati i pojaha prama župničkom stanu ; a drug ga i ne hotice slidio.

No žal-bože, župnik već ne biaše na domu, pokle je morao naglo odlaziti k nikomu opasno bolesnomu a daleko stanujućemu bolesniku, od kud se samo prid večer imao vratiti. — Eto, reče pratioć — šta znamo činiti ? Sa župnikom možeš se i sutra — kad se stanemo vraćati — porazgovoriti, da ti možda opet namisti glavu. Deder samo hitimo, da ne ukasnimo k česti. Ele pratioć putem nije promašio s kojekakimi neslanimi i izgredno veselimi šalami i dositkami pogaziti sime riči božje, što no na srce gospodskom mladiću palo. Tako žalibože — kako je gospodić mlad i lakomišljen bio — friško se jelena i spasonosnog svog pro-

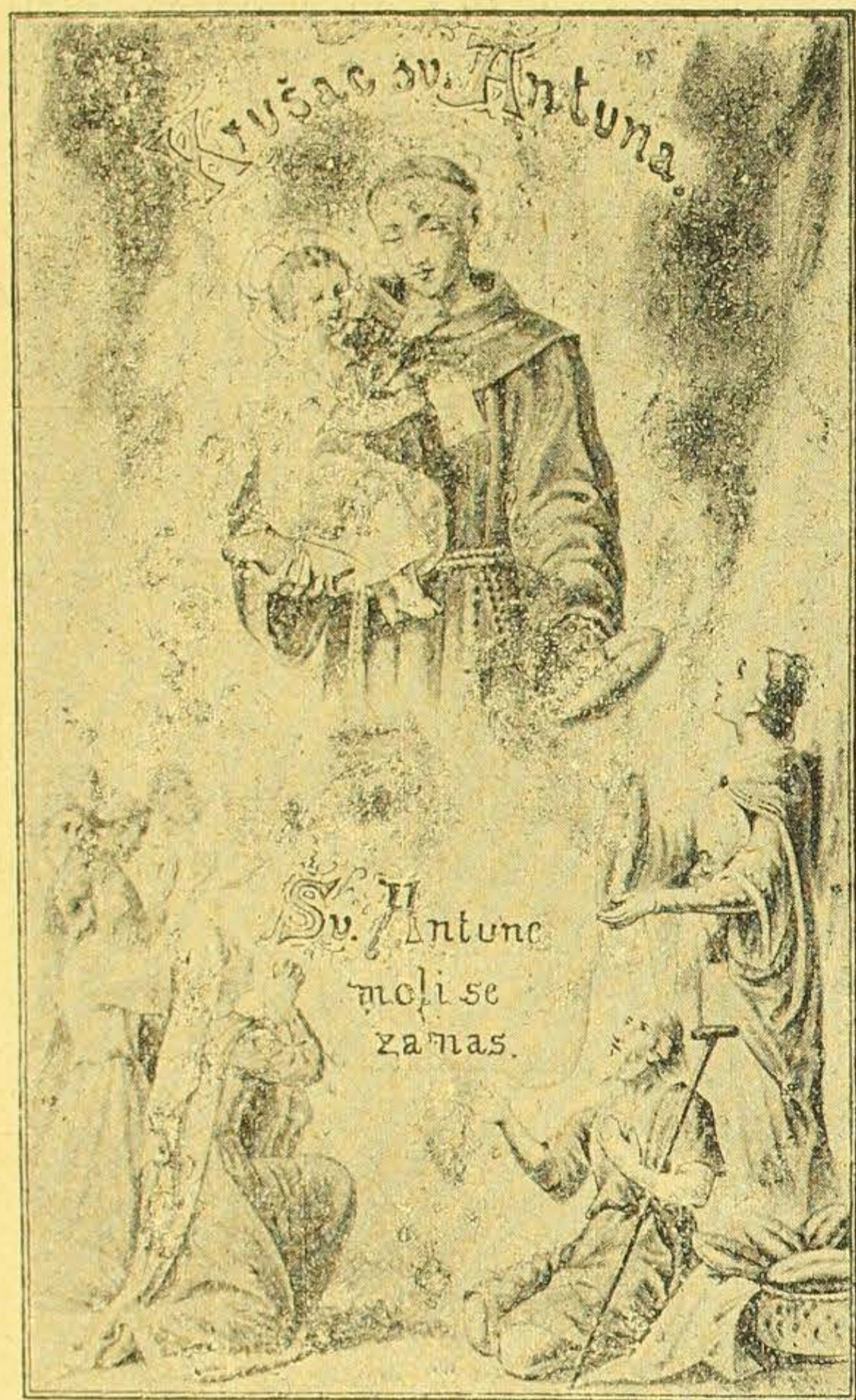
budjenja zaboravio, te u buku veseloga društva pojurio i sasvim se uvalio.

Tu se onda jilo i pilo, nad brigom i — tobož — tupoglavim popom ruglo pravilo i priko mire veselilo. Na završetak časti domaćin donese od najjačjeg vina, zada uzmognu — kako reče — za drugi život gospodića veliku zdravicu izpiti. Čaše se sve napuniše; krasno rujno vince čisto sivalo i frcalo varnicami; živovanje se započelo, a tad našem mladiću valjade prvu čašu izprazniti, koji poklikujući digne čašu k ustima, ali jedva ju salije — užasna li prizora! pukne mu srčana žila i krv mu na usta i na nos silno navali, a on srušiv se na jednu stolicu zavapi: „j a s a m j e l e n ! j a s a m j e l e n !“ — medjutim izdanuo dušu.

Nagla smrt gospodića je na sve prisutne veliki utisak imala, al osobito je potresla njegovog pratioca, koji sad nije znao, kako li da okaje, što je svog druga na grubi način tako izrugao. U tom strahu i tugovanju drugi dan dojaši k župniku, — kojemu se prije 24 sahata onako naprdačio — te mu je svu zgodu na tanko izpri-povidao i rekao: Ja sam rad ovaj smrtni događaj sebi za opomenu zabilježiti, te što dobra može od mene izaći, sve ću učiniti, da ono, što sam dosad propuštao i pogrišio nadoknadim, pošto sam eto izkusio, da život čovičji na vlaknu kose visi, pa mu se lako zna smrt dogoditi.

Župnik ga ljubeznivo dočeka i reče mu: za priminuvšega može imati ufanja, da će mu se Bog smilovati, pošto je imao odluke k Njemu se obratiti; ali vi nipošto ne propušćajte ovaj slučaj, kojim se i Vam puklo — na duševnu si korist obratiti; jer kanogod što neznamo, koja će nam biti posljednja ura života, baš tako ne možemo znati koje je zadnja Božja opomena i milost za nas. — Gospodin Bog, ako ga više put odbiju, pristane zvati, a tada grišnik ugrezne u grihu, — te onda kraj svemu; ni jedan se grišnik ne može obratiti, kojeg sveta milost božja ostavi. Zato indi tako milostivo vapije Gospodin k nama: Ako uzčuješ pozivajuću rič moju, posluhni ju i slidi odmah! niti zatvori srce tvoje prid njom, da ti se ne reče: j a s a m t e z v a o , a l i m e t i n i s i h t i o s l i d i t i ; o d s e l e h o ć u , d a t i s k r a j n u p r o p a s t v i d i m .

Krušac sv. Antuna.

Krušca ubogu ! Glad ga mori ! Hleba siromaku. Ubog pati, sve ga nevolje snalaze, otkako sveta vira u srcima oslablja, a ljubav prama iskrynjima već se ugasila. Al gdi je ljudska pomoć najdalje, gdi je nužda najveća, Božija desnica pomoćnica je najbliže.

Na vapaje ubogih okrene se Bog i da uzroši svoj blagoslov na grišne grudve ove zemlje, pošalje svoga ugodnika, sv. Antuna, da donese krušca siromaku. Stiže sv. Antun iz neba na zemlju, da svakom, svagdi i u svačem bude u pomoć, ko njegovim siromasima krušca obeća. Izgubljeno zdravlje povrati, živinu sačuva od pošasti, u nuždi te

pomaže, a dvoumne uputi ; samo daj krušca ubogima.

Sv. Antun je dite Marijino ; rodio se licem velike Gospojine god. 1195. u Lisaboni u Portugalskoj. Kad je imao 15 godina stupi u red Augustinaca, i ovdí bi zaregjen za misnika a posli stupi u red Franjevaca te se odluči, da će otići u Afriku viru navišćivati poganima. Nego Božija providnost drugačije s njim uredi ; teško se razboli, i s toga starešine pozovu ga natrag. Bilo mu je 26 godina, i u samostanu bio je zanemaren ; al kad su se poglavari osvidočili, kako krasno zna govoriti, izimenovali su ga pripovidnikom. Od grada do grada je išao i navišćivao svetu rič Božiju sve do smrti, koja ga snašla u večer dana 13 lipnja g. 1231, a nije

prošla ni godina, bi proglašen svecem. Njegov dan se slavi u cijeloj crkvi 13. lipnja.

A sada u čemu pomaže sv. Antun? U svačem. Ko hoće, da po sv. Antunu kaku milost zadobije, obeća mu za njegove sirote kruha il novca za kruh. To je sve. Ono drugo se tiče sv. Antuna. Al što rekneš, ne poreci! Što obećaš, kad dostigneš milost, odmah i podaj!

Neka gospođa piše: „Evo šaljem 5 krunaša za bili krušac ubogima, jer po moći sv. Antuna dostigla sam, da mi se brat sastao opet sa svojim vinčanim drugom.“

Nisam imao svidočanstva, veli drugi, da mi dužnici duguju. Pet postotaka obećoh sv. Antunu, ako im savist uzbudi. Evo šaljem 15 kruna, jer sam već 300 kruna duga dobio natrag.

No samo hajte ljudi! Pristupite sv. Antunu, izkažite mu vaše tužbe. On je velik čudotvorac, on pomoći hoće. On je Isusov prijatelj, on pomoći može. Samo budi milosrdan prema siromasima sv. Antuna. Pomozi im, koliko smažeš. Obećaj — ono drugo neka sv. Antun učini! — al i ti tvoje obdrži. Još se niko nije privario, ko se u njegov povirio!

Dragoj bolesnici.

*Za šeširoj imam vežanj cviča
— Uz rozmarin bosilj i ružica —
Škropim, ljubim, čuvam ga svakako,
Al uzalud, vehne svejednako!*

*Vene cvitak, ali zato njena
U srcu mom slatka uspomena
Ostati će, miris drage mile,
Čije ruke cviče su savile.*

*Tako vehne i ona od boli;
Brišim kosu, koja joj ogoli,
I lipotu obraza pogrubi —
I smišeće oke joj udubi.*

*Al — uvehne l' krasni rumen lica,
Ne će nikad dobrota joj srca;
Pa nek bude kraj njenoj lipoti,
Ne će biti kraj mojoj virnosti.*

*Samo za te bije moje srce,
Usahnula mila mâ Ružice!
Padati smrt — baš i život skrati —
Ne će pristat za tobom kucati.*

Sveta vira i jezik naroda.

*Svetu viru svećenici brane
Navišćuju riči bogodane
S lipom ričom mož narod spasiti
I u svetoj viri utvrditi.*

*Isukrst je ovako rekao
Apoštolom, kad ih je poslao :
Na sve strane na svakom jeziku
Pridičite zemaljskome svitu.*

*I oni su njega poslušali
Svem narodu na znanje su dali,
Da je Bogu svaki čovik mio,
Ma kojega jezika on bio.*

*Jezike je razne svitu dao,
Jednako je ljude pripoznao
I to želi od svakog čovika
Da se drži majčinog jezika.*

*Apoštoli dok su ovde bili
Isusove riči su slidili ;
A posli njih svećenici prime
Uzvišavat Isusovo ime.*

*Dugo vrime sloga j' lipa bila ;
Kad jedan put ta se prominila.
Pa sad novo vrime nam nastaje
Naše riči u crkvam nestaje.*

*Prominili obred Spasitelja
Ma da nije to njegova želja
Ko je uzrok Bog neka mu sudi,
Tako vele pravog srca ljudi.*

*Svaki dan nam manje prava daju,
Popovi nam jezika ne znaju.
Viru učit kako popo može,
Kad ga dite razumit ne može?*

*Svaki dan nam manje svećenika,
Koji znadu našega jezika.
Sve po malo pa će jih nestati.
Ko će onda nami nauk dati?*

*Ko će božje riči navišćivat ?
Koće narod sveto prosvitljivat ?
Jeli misle dok pope ne stane
Bunjevačka rič će da pristane. !?*

*Nije tako pridragi latini
Narod jezik u veliko cini
I jezik je od Boga poteko
Nij' ga narod na piaci steko.*

*Oj Isuse vičnji Spasitelju
Nedaj gazit tvoju svetu želju !
Sveta vira i jezik naroda :
Jednako nam poklon dragog Boga.
Staniša.*

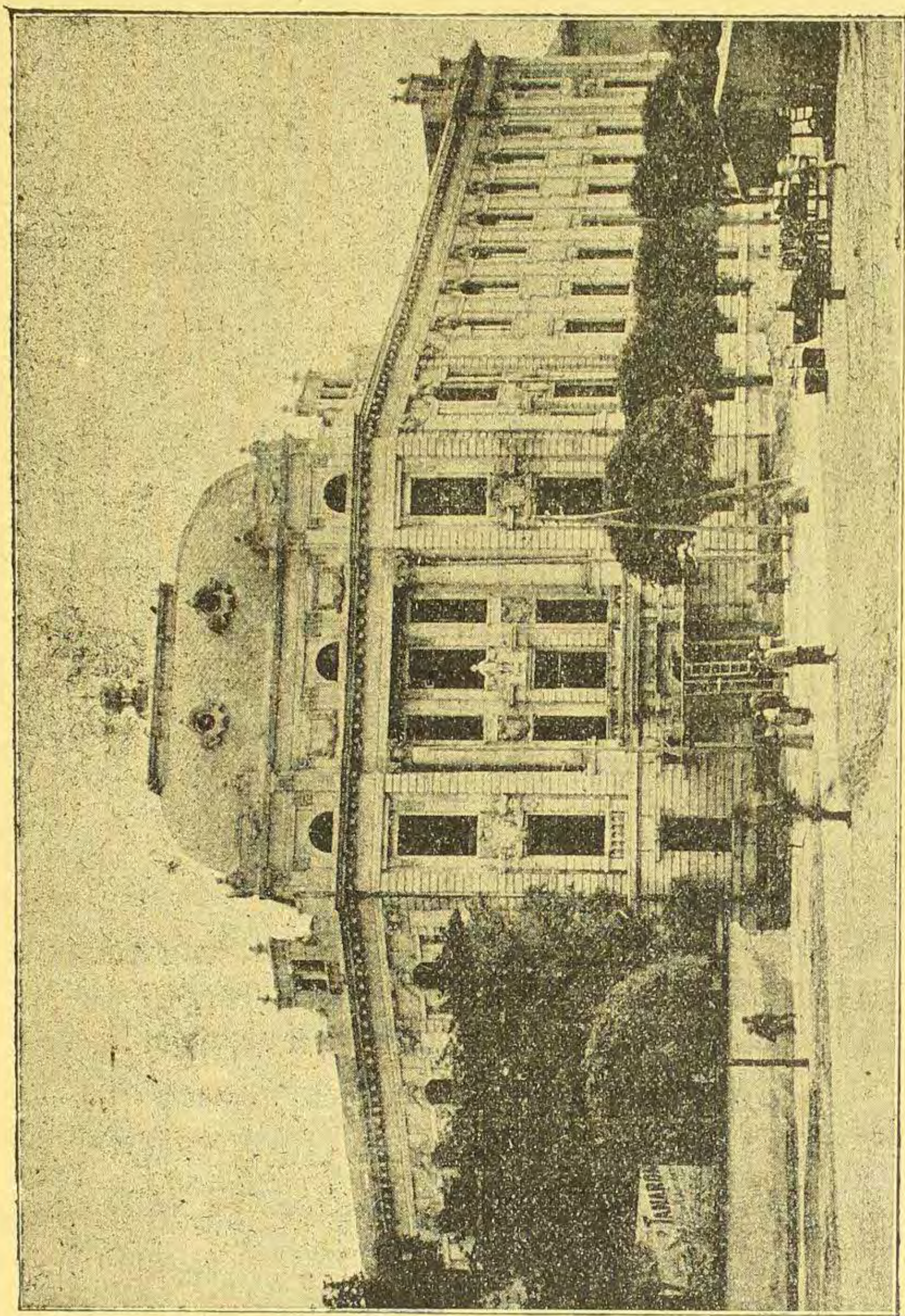
Pravda i krivda.

(Narodna pripovitka.)

Bilo dva sina u jednog kralja. Jedan je bio pravedan, a drugi nepravedan. Kad jim otac umro reče nepravedni pravednome : Paraj se od mene. Nećemo više zajedno živiti. Evo ti trista dukata i jedan konj, to ti je očinstvo. Pravedni uzme trista dukata

i konja i poseli od nepravedna brata i reče: „Hvala Bogu i na tome! Kad mi već toliko dotiče od ciloga carstva.“ — Nije tom prošlo dugo vrime, braća se nagju na putu pravedni nepravednome nazove: „Hvaljen Isus!“ Jadan je tebi, tvoj Isus, kad se ti pravde držiš! Danas je bolja krivda nego pravda. Na to mu dobričina reče: Ded da se okladimo, da je bolja pravda od krivde. I okladiše se o stotinu dukata, za sudca odrediše, koga prvog sretnu na putu. Hodeć naigju na gjavola, di jaši na konju u obliku gjakuna, pa ga zapitaše šta je bolje: pravda il krivda? Gjakun odgovori: krivda. I pravedni izgubi 100 dukata. Ali ovaj ponudi i drugu i treću stotinu dukata na okladu. pa izgubi sve, jer je gjavo u različitoj formi uvik izlazio prid njih. Zatim izgubi i konja pa reče: Hvala Bogu! Nemam dukata, ali imam svoje oči i o njih ću se okladiti, da je bolja pravda nego krivica. A nepravedni brat videći, da se pravedni još i sad na Boga poziva, rasrdi se, trgne nož, pa bez svakog suda iskopa oči bratu svome, te mu reče: sad nek ti pomaže Bog i pravda! A pravedni reče ožalošćen: Hvala je Bogu! Nemam očiju za pravdu Boga. Ali te molim dragi brate, da mi dadeš vode u kakav sud, da kvasim usta i rane moje ispiram. Privedi me tamo pod jelu na izvor . . . Nepravedni brat ga poslušao, dade mu vode, privede ga pod jelu pa ga ostavi. Tamo je čamio bolan brat. Kad oko niko dobo noći dogjoše vile na izvor, kako su se kupale reče jedna ostalima: „Jeste li čule druge kako je obolila kraljeva kćerka. Kralj je sazvaio sve likare ali pomoći nema. A da zna pa da odnese vode ove iza nas i da je njome okupa za dan i noć bi ozdravila. Ta da je baš gluh, slip ili hrom kogođ, ovom bi se vodom izličio.“ A kad pivci zapivaše vile odoše. Tada bolan brat se dovuče četveronoški do izvora, umije se i progleda. Zagrabi vode i pogje kralju što mu boljuje cura. Pa reče dvorjanima: „došao sam da izličim kraljevu kćer. Primi li mene za likara, u dan i noć će ozdraviti bolesnica.“ Kad to kralj razumio, pušti neznanog ličnika u kiljerac divojački, gdi on naredi i obliju divojku s onom vodom. Kad progje dan i noć divojka ustade zdrava. Te se obraduje kralj i sva njegova obitelj. A ličniku u dar pokloni kralj polovinu svoga kraljevstva i ćer za ženu.

To se odmah razglasi po svem kraljestvu. Dočuje to i brat srićnoga zeta, koji je govorio, da je bolja krivda od pravde. Pomisli kako mu je brat jednom našao sriću, pogje i sam da ju tamo traži. Uzme vode u sud, ode pod jelu pa izvadi nožem svoje oči.

Velika gimnazija u Subatici.

U niko dobo noći, dogjoše vile da se kupaju. I stadoše govoriti kako se izliči kraljeva kćer. „Mora da nas je kogod slušao — govorahu one — kad smo besedile o tom, da bi se ovom vodom iza nas izličila. Može bit da nas i sad ko sluša, ded da se ogle damo.“ Kad one podjoše i pod jelu dogjoše, nagjoše onoga što

je krivdu ljubio, a došao amo da i on nagje sriće, jer mu još nije bilo dosta. Ali kad ga vile ugledaše, padoše na njega i raztrgaju ga za čas. I tako prokletniku krivda ne pomože. A mlagji brat valda još i danas uživa gdigod blagodat pravde.

Bunjevačka Napitnica.

Na ariju : I ovaj mi i onaj mi švaler bio
Pa me je ostavio.

Hej ! pijmo sinci bunjevačke Nane !
Hej, da Bog živi slavi Rod te grane,
Dok je vika, bilog svita — oj, oj, oj !
Živio mi Rode moj.

(Zdrav mi bio, vesel bio — oj, oj, oj !
Bunjevački Rode moj.)

Hej ! nije majka rodila junaka,
Hej, kô bunjevka što rodi momaka
Plemeniti, uzoriti — oj, oj, oj !
Živio mi Rode moj ! — Zdrav mi bio itd.

Hej ! Brate dragi, u Bunjevke — sina
Hej, svud ćeš naći prikrasni vrlina — ;
I virnosti, i hrabrosti — oj, oj, oj !
Živio mi Rode moj ! — itd. opetuj.

Hej ! kao što se čaša ispraznjuje,
Hej. tako nek se život umanjuje —
Odmetniku, roda sinku — oj, oj, oj !
Živio mi Rode moj ! itd.

Hej ! da pijemo, da se veselimo,
Svoj rod štujemo, a jezik cinimo ;
„Svakom svoje, meni moje“ oj, oj, oj !
Tog se drži Rode moj ! itd. opetuj.

K

Čangrizavcu.

Kletva, psovka, čangrizanje, inat i svadjanje
Gdi se čuje, imaju leglo si svagdanje ;
Tu ubija vlastiti grih onoga čovika
Koji nezna sobom ravnat, već buči do vika.

Svakaki mu posô ide na trščanih nogu,
Jer mu čeljad ni ne znaju — za sklad, ni za slogu ;
I marvinče — kad mu drekne : hojsz, na čale ide,
Gdi je krenit i povući, tu stane i sidne.

Gdi se psuje, gdi se ruži i grdi svakako,
Ako nemaš blagosova, ne čudi se brajko !
Poznavô sam mirna muža —, sve ga je volilo ;
I medj ljudma i kod marve služiti mu htilo.

Čemu psovka ? čemu kletva ? taj čemer sveg svita !
Psovke, kletve nećeš naći kod muža čestita,
Sklad i mir je — sjajno Sunce : što nam srce gali —
I pamet nam vodi putem, gdi nikad ne fali.

K.

Slava graničara.

Opivati a ne opisati bi tribalo slavu graničara.

Turski polumiseć krenuo se na manjak. God. 1699. Bačka se oslobodi od turskog jarma ; nego misto Osmanlija nagje se drugi bič — buntovnici magjarski. — Pristaše Tekeline i Rakocijevci ustanu proti kralju, a graničari ostanu virni svitloj kruni.

Subočani su vojevali kod Slankamena a ustaše Tekeline pod kapetanom Viragom navale na Suboticu ; sabiju puk u varoš i u šance, te su ga nemilice sa svojim konjma gazili i kasapili ! Zato je tribalo vratiti milo za nedrago i žugjeni čas dogje god. 1707. — Kapetan Virag imao logor pokraj Kečkemeta.

Doču to kapetan subatičkog graničarstva, Luka Sučić, sa-

kupi svoju miliciju pa se uputi, da napadne na hajdučki logor. Na tri sata daleko namisti svoju vojsku i dade iskopati šance oko nje. Hadnagj Kaić zaigje prid noć kao magjarski seljak obučen u Kečkemet i logor buntovnički i tamo dočuje, da je već doznao vojvoda Virag za njihov dolazak, pa da ih kani u zoru iznenaditi i napasti u šancima graničare.

Hadnagj se požuri natrag. Nise časilo ni časak. Sučić kapetan odmah izda zapovid : pišadija od stodva deset momaka ostaje u šancima ; konjanici se dile na dvi strane po dvi sta glava ; jedan dio povede on sam na gornjak, a drugi odilazi s poručnikom Kaićom na dolnjak, jer dušmanin ne će na stražu sprida, već će sa strane pokušati sriću.

Obadve čete udalje se i namiste po doljačama čekajući, da odšale šalu. Svaki čas je jedan sat svakom, ko čekati mora.

Zora je zarugjivala, a buntovnici uz rebar navale na šance od dolnjaka. To malo pišadije suzbije prvu navalu od šanaca : nikoliko od hajduka ostanu mrtvi a drugi ranjeni u šancima. Hajdučke čete navale za čas iznovice. Graničara je malo, na svakog pripada po deset hajduka, doposli stanu uzmicati u logor ; za njima su se povlačili Rakocijevci.

Kad je gruvanje pušaka i kubura doprlo do Kaićevih ljudi, jednog momka pošalje k Sučić kapetanu, a sam se požuri u pomoć pišadiji. Konj do konja, junak do junaka žuri, svaki želi imat slavu prvi.

Kad se konjaništvo popelo na niki brižuljak blizo hajduka, nikoliko konjanika sjaše, i iskopaju šance. Ni čas ni dva namiste topove i ispale na prve hajduke. Gadno je bilo baciti oko na njih : po zemlji se valjali i jaukali krvavi ljudi i živine. Tamo barjaktar pane s barjakom u prah ; a drugi zbunjeni pobignu natrag.

Hajdučki vezir odmah uvidi razliku i da je veća sila došla nego što je kod šanaca. Razdili četnu na dvi strane, manju ostavi kod šanaca, a s većom dočeka Kaićeve graničare. Graničari se na dvi strane spušte s grede, da topovi lakše uzmognu odbijati hajduke, pa neustrašeno prodiru naprid. Rakocijevci se izminjivaju, a Bunjevci se ne straše umora, jer znadu, da će im kroz kratko

vrime doći u pomoć — Sučić kapetan. Bitka ostane neodlučena tako za jedan sat.

Kad je sunce počelo svitlucati, onda vidi vojvoda hajdučki, kakva je neznatna četa graničara; izda zapovijed, vojna trublja se čuje, hajduci se dile, da obuzmu i sa sviju strana navale na militarie. Četimice se stanu razilaziti; nego u čas taj dohrle k vojvodi buntovničkom Viragu prvi konjanici od šanaca. Sučić kapetan je obišao logor, napao je na tamošnje hajduke, pa ih utirao u bježnju. Viragu je prva briga bila, da zaustavi bježnjake, ali zabavivši ih, oni su se već uputili u Kečkemet. To pomrsi račune vojvode, i zbog nereda bježnjaka sva mu se vojska iznenadi i pobuni, pa se dade u bježnju. Vojvoda u zlu sreći dao se posići graničarima ali s bježnjom nije htio spasiti svoj život.

S njim je ostalo na mjestu još preko dvistotine kojih ranjenih, kojih mrtvih; četiri topa, više barjaka i kola s vojnim spravama pade u kapetanove ruke.

Graničari bili su uzastopce bježnjacima, a bojno polje ostane na samom. Samo kadgod pogodi konj projezdi po njim, i za'rže, ili se gdje god po koji ranjenik od muke uzdigne, ali nemoćan svali se natrag i valja se u krvi svojoj. Uzdisaji i vapaji smrtni su već nestali, kad je sunce izašlo i prosulo svoju svjetlost po ovom žalosnom polju, gdje je mnogima baš onda zašlo sunce na vike.

Ustrašen grad Kečkemet prida se odmah militarima a za njim i Kireš. Poslije toga ostave ustaše Bačku u miru. Sučić kapetan pako dobije od cara zlatan lanac u ime priznanja.

L. Ratanski.

Balkan.

(Stara planina)

Balkanom se zove „**Stara planina**,“ koja se vuče od Vidina preko središta Bugarske do Crnoga mora. Na gornjoj strani Balkana ili Stare planine leži prava Bugarska, a na južnoj strani leži Istočna Rumelija. Ali pod imenom Balkana u širem smislu razumijeva se ne samo ova velika bugarska planina, nego sav onaj

poluotok, koji se razprostire od bugarske istočne granice i od Carigrada pa sve unaokolo do dalmatinske morske obale. Granice Balkana ili balkanskoga poluotoka jesu, na siveru Dunav i Sava; na iztoku Crno more i Bospor; na jugu Sridozemno more; na zapadu Jadransko more.

Na balkanskom poluotoku nalaze se slideće zemlje: Bugarska, Turska, Srbija, Grčka, Macedonia, Albania, Kosovo polje, Novi pazar, Crnogorska, Herceg-Bosna i Dalmacija.

Dugo godinah vladao je ovim zemljama okrutni Turčin; ali stranom iztrajnom i dugogodišnjom borbom i svojim odvažnim junačtvom, a takodjer i uplivom i pomoćju silne Rusije i Austro-Ugarske oslobodiše se ove zemlje turskoga zuluma i postadoše nezavisne države. Ali Macedonia, Albanija, Kosovo polje i Novi pazar još i dan-danas je pod turskom rukom. Premda je balkanski poluotok većom stranom brigovit, gorovit i šumovit ipak nalaze se na njemu i mnoge plodne ravnice, pašaluci i livade. Planine su pune uglja, željeza i soli; potoci i rijeke su male, i ritko za plovitbu sposobne. Na Balkanu rodi dobro vino i izvrstan duvan, lan, konoplja, pirinč, ulje, šljive i južno voće. Raznovrstno zelenje uz potoke u izobilju rodi. Glavna zabava ljudi je: pastirstvo, u zato silne svinje, ovce i kože odhranjuju. Kućne potrebe domaći obrt obskrbljuje. Na Balkanu ritko je viditi gvozden plug ili kola okovana, nego je to sve od samoga drveta domaćom rukom stvoreno. Trgovinu i promet posreduju željeznice Biograd-Carigrad, Biograd-Solun i Brod-Sarajevo — Metković.

I. Današnja evropejska **Turska** zauzima: 175.883 □ km., a broji: 5,754.000 stanovnika. Vladar Turske je sultan Abdul-Hamid II. Glavni grad je Carigrad. U Carigradu ima 384.900 Turaka, 153.700 Grka, 149.600 Armenaca, 4377 Bugara, 6442 Rimokatolika, 819 Lutorana, 44 360 Žudia; 129 200 inostranaca. U Carigradu ima 379 džamija.

Turci su krivovirci i slide svoga lažnoga proroka Muhameda. Zakon im je tursko sveto pismo nazvano **Koran**. Turci pridjoše u Evropu pod sultanom Selimom god. 1356; al Carigrad tek god. 1453 osvoji Muhamed II. U Turskoj su sami Muhamedovci vojnici od 30 do 40 god. ostali odplatu daju. Turska ima 800.000

ojnika i 18.000 mornara. Turske su zemlje skoro sve puste i neobrađene. Kršćani rade, a Turci linčuju i zulumčare. Čestitih puteva i drumova nema u turskom carstvu nigdi. Najčuveniji turski car bijaše Selim II. a najslavniji turski vojskovođa biše oturica veliki vezir Mehmed Sokolović i Ozman paša.

II. **Bugarska** zauzima 96.960 □ km. i broji 3,310.000 duša. Glavna varoš je Sofia. Bugarska je bila jednoć moćna carevina, danas je samo kneževina. Bugarski narod je čvrst, iztrajan, marljiv, štedljiv i s malim zadovoljan. Bugarska napriduje u obrtu, trgovini i na prosvitnom polju. U Bugarskoj ima 79 manastira, 386 učitelja i 537 učiteljica. Znatne su fabrike duvana, žeste, kupa, kože, stakla i drvarstva. A glasovita je trgovina sa ružičastim cvijetom. U Bugarskoj ima 17,291 vitrenjača i vodenica. God. 1877—78 Rusi pridju Dunav i hametom potuku Turce oko Plevne; iza toga u srid zime pridjoše Balkan i povijahu Turce čak do San-Stefana, koji leži pod Carigradom. Ovim ratom oslobodi se Bugarska turskoga gospodstva, koje 485 god. trajaše. Prvi bugarski knez bijaše Batenberg Aleksandro I. God. 1886. protiraju Bugari kneza Aleksandra i pozovu na pristolje god. 1887. kneza koburškoga Ferdinanda.

III. **Srbija** zauzima 48.590 □ km. a broji 2,283.000 duša. Glavni grad je Biograd. Prvi srpski župani bijahu: Voislav, Radoslav i Vladimir (838); prvi srpski knez-vladar bio je Česlav I. (933—962); pod Mihailom I. (1050—1080) nazvana bi Srbija kraljevinom. Srpski narod je najsrličniji i najzadovoljniji bio pod vladavinom Nemanjićah; zato se to vrime općenito „zlatnom dobom“ nazivlje. Pod Dušanom silnim postade Srbija velikim i moćnim carstvom. Otac našega najmilijega i najproslavljenijega junaka **Kraljevića Marka**: kralj *Vukašin* vladao je god. 1367—1371. Posle smrti kralja Vukašina srpski narod stranom iz mržnje prema Vukašinu, a stranom što se je bojao Markove stroge i jogunaste ćudi, neizabraše za vladara niti Kraljevića Marka, niti njegova brata Andriju, nego proglase srpskim knezom **Grbljanović Lazara**, koji postade kasnie carem svih srpskih zemaljah. Kraljević Marko od stida i sramote otidje u Turke. Za vlade cara Lazara navalali turski car Murat sa 300.000 vojske na srpsko carstvo. Proti ovoj golemoj

sili ustadoše doduše na noge junačke svi srpski i bosanski knezovi i župani; ali ovaj put ne mogoše odoliti Turkom. U oči Vidov-dana sakupi car Lazar sve svoje vojevode oko sebe na junački dogovor a na pobratimsku večeru i reče svojim vitezovima da budu složni i spremni život svoj položiti za svoju otačbinu, za krst častni i slobodu zlatnu. Šurjak **Miloš Obilića** prokleti Vuk Branković vazdan je spletario proti Miloš Obiliću, zato je car Lazar u svojoj svečanostima čanoj besedi malo i uvridio Miloš Obilića, kada je rekao: „Ni u moje ni u vaše zdravlje, nego u zdravlje onoga, koji će sutra srpsku vojsku izdati.“ Ova rekuć kuene čašu sa čašom Miloš Obilića Miloš Obilić gorko uvridjen u svome čistome vitežtvu odgovori: „Svitli kneže! sutra je Vidov-dan; vidiće se i čuti će se: ko je vira, a ko je nevira!“ Zatim ode u turski tabor i još onu noć dovuče se do sultanova šatora i svojim mačem raspori cara Murata. Ali i najsmioniji i najodvažniji srpski junak Miloš Obilić glavom plati svoje junačtvo. Dana 15 lipnja 1389. udare kršćani oduševljeno i junački na Turke, ali ogromna turska sila potučee naše delije do poslednjega. I sam car Lazar poginu u toj bitci. Virojatno je, da je tada i Kraljević Marko poginuo, jer se posle kosovske bitke nespominje med živima. Nesrićnom kosovskom porazu mnogo je doprinelo i izdajstvo Vuka Brankovića. Na Kosovu padoše indi ne samo najbolje srpske delije i junaci, nego tamo nestade i srpskoga carstva. Sva velika Srbija postade turskim pašalukom.

Posle odsudne bitke na Kosovu, otvoren bijaše put Turkom, da zauzmu sav Balkan i postanu okrutnim gospodarom i progovorniteljem naroda Slovinskoga.

Godine 1804. delia **Karagjorgje** uzbuni svu Srbiju i složnim junačtvom izvijaju Turke iz Srbije, te proglase zemlju nezavisnom kneževinom. Karagjorgje posta prvim knezom slobodne Srbije. Posle Karagjorgja dodjoše Obrenovići na srpsko pristolje. Pod Milanom postane Srbija kraljevinom; ali ovaj novi naslov nedoneše Srbiji sriće, niti blagosova, jerbo je kralj Milan svojim nevaljanim i raskalašenim životom, kao i silovitom upravom osramotio i unesrićio Srbiju. Sada srpsku krunu nosi mladi i neiskusni kralj Aleksandro, ali razkralj Milan vodi upravu i zapovida vojskom. Nije

do indi što je u Srbiji svako pošteno osićanje i napridovanje
ušeno i što je Srbija na pragu propasti.

Za prosvitu imade u Srbiji 1 visoka škola, 24 gimnazije,
realke, jedno muško i jedno žensko učiteljište i 919 pučkih
ola. Srpski narod živi iz domaćeg obrta i bavi se trgovinom.
ia u Srbiji 819.250 komadi rogata marve, 8494 bivola, 163.391
onj, 2,963,904 ovce, po milijuna koza, jedan milijun svinja.

IV. **Grčka** zauzima 65.229 □ km. a broji 2.187,208 duša.
avna varoš je Atina. Stara Grčka bijaše uredjena i cvatajuća
ržava već 1000 prie god. Isusovog porodjenja. God. 146. pade
rčka pod istočno rimsko carstvo. God. 1430. postane Grčka
rskim pašalukom. God. 1821. oslobodi se Grčka turskoga jar-
a, a god. 1830. postade kraljevinom. Prvi grčki kralj bijaše knez
avarski Oto I. Njega naslidi god. 1863. Gjuro I. knez danski. U
rčkoj je znatna trgovina i promet sa voskom, sa medom i sa
ungjerom. Greci se rado bave pčelarstvom i svilarstvom. U Grčkoj
na 159.153 komada rogata marve, 97.176 konja, 45.442 mazge
7.342 magarca, 170.662 svinčeta, 2.291,924 ovce, 1.836,628 košnica.

V. **Makedonia** ima podrug milijuna stanovnika turske, grčke
katoličke vire. Makedonia je bila slavna kraljevina još prie Isusa.
osobito znamenita i prostrana država bijaše Makedonia pod vla-
lanjem Filipa II. (359. Prie Isusa.) A Aleksandro veliki svojim
glasovitim junaštvom osvoji sav iztok. Nu god. 395. posle Isusa,
bridje Makedonia pod rimsko carstvo; a god. 1453. osvoji sultan
Muhamed II. Makedoniu.

VI. **Albania** je turska pokrajina i broji podrug milijuna žitelja
turske, grčke i katoličke vire. Glavna varoš je Prizren. Albansko
zemljište je brigovito i šumovito; samo nutarnja je kotlina plo-
dovita; podnebjje albanesko je izvrstno. Duvan, kukuruz i druga
hrana obilno rodi: takodjer i ulje i svaka vrst južnoga voća. Na-
rod se većom stranom pastirstvom, a prilično i trgovinom bavi i
silne ovce, vosak i kornjače nosi u Carigrad. Albanija je u Evropi
najnepoznatija i najdivlja zemlja. Ima u visokim planinama ple-
mena koje je sasvim nezavisno, neplaća harač i nepripoznaje Turke
za svoje gospodare. Albansko pleme je osobito lipo i ratoborne
ćudi. Albanez je bio poznati junak **Skenderbeg** ili Kastriota Gjuro,

koji je oko god. 1468. vojevao proti Turkom. Albanezi su često ustajali proti turskoj vlasti. Najznamenitiji ustanak bijaše god. 1829. kada turske paše 400 albanskih vezira izsikoše. Ovde valja spomenuti da se u bečkom vojnom arhivu spominje: da se je prvi subatički kapetan **Sučić** Bosanac prije 200 godina u Albaniji rodio.

VII. **Crnogorska** zauzima 9085 □ km. i broji 250.000 stanovnika. Glavni grad je Cetinje. Dočim su visoke gore i planine većom stranom vičitim snigom pokrivena, dotle je u ravnicama snig gotovo nepoznat. U Crnogorskoj rodi ulje, groždje, smokve, naranče, raž, krompir, kukuruz, proja i duvan. Za prosvitu ima u Crnogorskoj 70 pučkih škola, 1 gimnazija i 1 divojačka škola. Pravoslavna biskupa ima 2, u Cetinju i u Ostrogu; a katolički nadbiskup stanuje u Baru. Po zadnjem popisu ima u Crnogorskoj 350.000 koza i ovaca, 60.000 rogata marve, 8000 svinja, 3000 konja. — U Crnogorskoj svaki je čovik vojnik. Vojna snaga čini 36.000, sa 40.000 pušaka i 48 topova.

Crna gora spominje se prvi put pod imenom: Zeta za srpskoga cara Dušana (1356). Crna gora ostade i posle Kosova nezavisnom i slobodnom zemljom. God. 1421. posle zadnjeg Balčića, Crnojević Stipan ustanovio novu dinastiju. God. 1697. Danilo Petrović-Njeguš ustanovi današnji vladalački dom. Sadanji knez Crne Gore jest: *Petrović Nikola I.* Povist Crnegore sastoji se iz vičitog rata. U jednom boju god. 1768. malena crnogorska vojska odbije navalu od 120.000 Turaka i 20.000 Mletaka.

VIII. **Novi pazar** zauzima 9955 □ km. i broji 168.000 stanovnika. Novi pazar leži između Srbije i Crne gore, te veže južnu Bosnu sa Turskom. Stanovnici Novoga pazara jesu skoro sve same poturice. Glavno misto je Plevlje. Tu stanuje turski paša, a i austrijski vojnici imadu svoje utvrđeno misto u Plevlju. Novi pazar je stara **Rascia**, kolivka Jugoslavena.

IX. **Bosna** zauzima 52.100 □ km. a broji 1,500.000 stanovnika. Glavni grad Sarajevo. Bosansko zemljište je gotovo u polak šumovito i brigovito; a nalaze se u Bosni i lipe ravnice i prostrane livade. Odhranjivanje je životinja znamenito, a šume silna drva daju, Bosanska vlada uzme za drvah 300.000 frt. godišnjih. Izvoz šljivah i pekmeza takodjer je obilan; a iz planinah se kopa

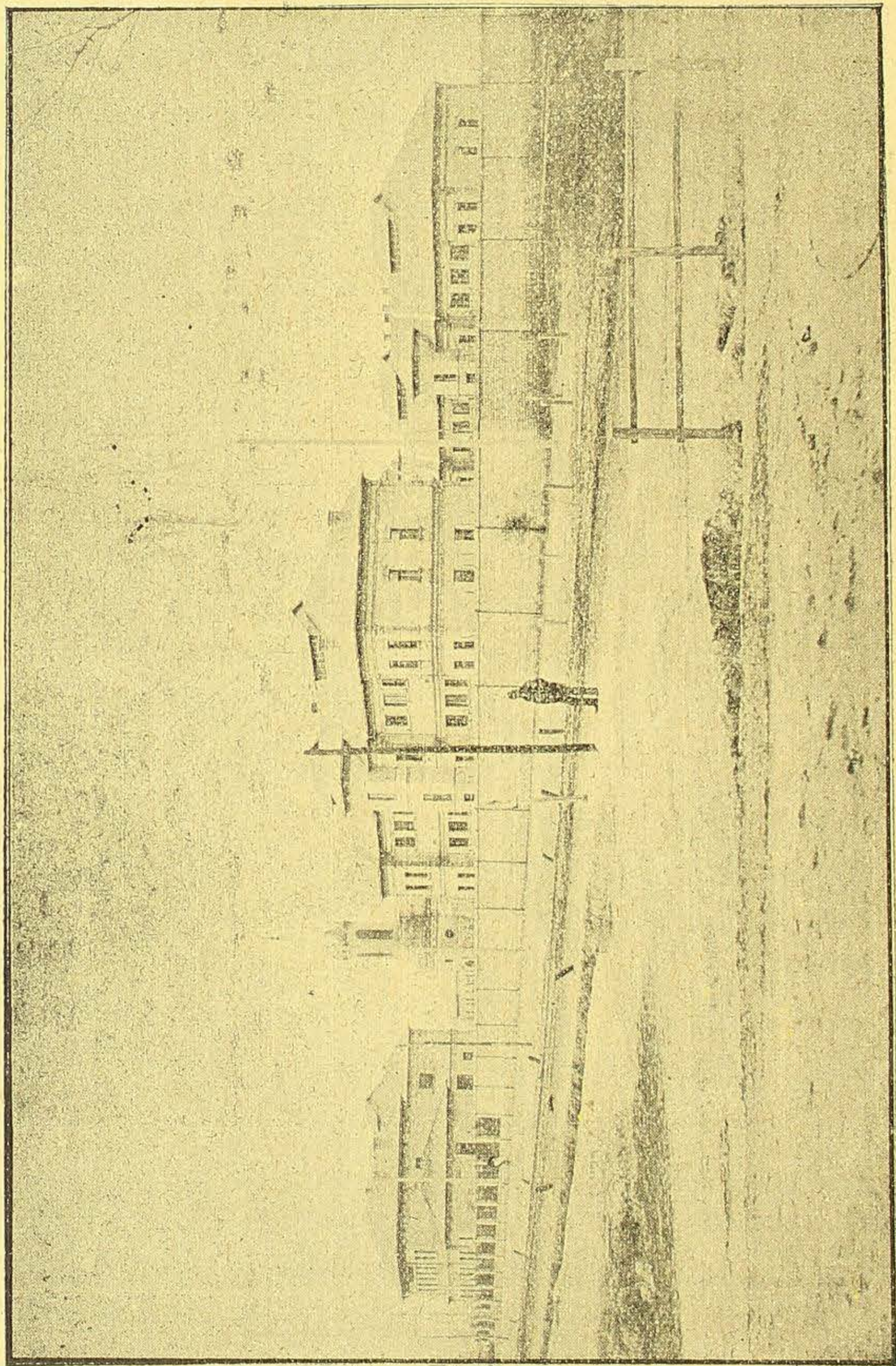
ugalj, sol, gvoždje, sumpor i bakar. Cila bosanska uprava i kr. pošta je u vojničkoj ruki. Samostalnoj katoličkoj crkvenoj upravi je na čelu bosanski nadbiskup sa 3 biskupa. Srpsko-pravoslavnoj crkvi je na čelu sarajevski metropolit sa dva vladike. Ima u Bosnoj 2 velike gimnazije, 8 trgovačkih škulah, 225 osnovnih škulah. Turci imaju 41 školu, di se samo koran uči. Po zadnjem popisu ima u Bosni 158 000 konja, 3134 magarca, 761.000 govede, 775 bivola, 840.000 ovaca, 522.123 koze, 430.354 k. svinja; dvi carske jargele, sarajevska i mostarska.

Starosidioci Bosne su Iliri, koji primiše rimsku kulturu, izobraženost. Već prije Isusa 167 god. spominje se kraljestvo ilirsko. Dvadeset godišnji rat između 500—600 god., koji je vodio rimski car Justinian sa Gotima, silno je poharao Bosnu. U ovo ratno doba spada pojavljenje Jugoslavena hrvatskih i srpskih plemena, koji postadoše gospodarom Bosne ponosne do propasti kraljestva bosanskoga god. 1463. Polovicom 11. stolieća bijaše Bosna samostalna banovina; god. 1135. vladahu Bosnom Arpadovići. Prvi bosanski ban — Borić — vladaše god. 1154 do 1163. Najsretnija bijaše Bosna za Kulina bana. Ban Stipan Kotromanić vladao je 30 godina; on je položio temelj kasnijoj državi bosanskoj. Kraljica Jelisava, kći bana Stipana bijaše supruga ugarskoga kralja Ljudevita (1353). Prvi kralj bosanski bijaše Stipan Tvrtko I. (1353—1391). Poslidnji kralj bosanski bio je Stipan Tomašević (1461—1463). Od god. 1463 do 1878. dakle punih 415 godina gospodariše Bosnom turske siledžije paše i veziri.

God. 1878. krene austro-ugarska vojsku u Bosnu. Glavni vojskovođa bijaše general Filipović. Iza mlogih i groznih okršaja kolovoza 19. zauzme Filipović glavni grad Sarajevo i zavlada cilmom Bosnom. Okupacija (ratni trošak) stala je Austro-ugarsku 100 mil. frt.

X. **Hercegovina** zauzima 11,740 km. a broji 189.525 stanovnika. Glavna varoš je Mostar. Hercegovina je većom stranom šumovita i brigovita zemlja. Plodne ravnice i livade ritko se nalaze u Hercegovini. Ipak hercegovački duvan — trebinjski —, i vino — mostarsko — je na glasu. U južnoj Hercegovini rodi ulje i južno voće. — Za Rimljana potpadaše Hercegovina pod Dalmaciju. vige it

U X. stoliću vladali su u Hercegovini domaći slavenski bani i župani. Kasnije potpadale je Hercegovina sad pod bosansko kraljestvo, sad pod srpsko carstvo. God. 1390. vladahu u Hercegovini župani **Hra-**

Bolnica : Maria Valeria, u Subatici.

nići, iz koje obitelji potiče **Vukčić Stipan**, koji se prozove **rimskim hercegom**, a po tome postade mu zemlja **Hercegovinom**. Posle Stipanove smrti sinovi mu : Vladislav i Vlatko podile Hercegovinu medju sobom. God. 1483. navale Turci na Hercegovinu i nadvla-

davši sinove hercega Stipana, priključe Hercegovinu bosanskom pašaluku.

Južna Hercegovina je kolivka Bunjevaca. Iz Hercegovine naplodiše Bunjevci južnu Bosnu i gotovo svu Dalmaciju. U ovim krajevima boriše se naši pradidovi kroz vikove sa raznim nepreteljima Mongolima i Turcima. I u tim bojevima pokazase se naši pradidovi pravim junacima. Virojatno od velike turske sile gonjeni, a dilom na poziv bečkih krugova, te ponukovanjem Rima, kreniše se naši pradidovi prije 200 godina iz bosanskih, hercegovačkih i dalmatinskih krajeva u južnu Ugarsku. Jedni dodjoše pod starešinstvom fratra oca Angjelie **Šarčevića**; a drugi pod vodstvom plemenskih poglavica: **Markovića** i Gjure **Vidakovića** i sjedinu se sa svojim rođacima i suplemenicima, koji su već od davnašnjih vremena u Bačkoj stanovali. U ono vreme su ovde Turci vladali, dok jih sjedinjena kršćanska vojska, — u kojoj su i naši pradidovi vojevali, — god. 1686. kod Budima, a god. 1687. kod Zente nepotukoše. Magjarsko stanovništvo Bačke u ono vreme stranom je poginulo u borbi sa Turcima, a stranom pobiglo u gornje krajeve Ugarske.

XI. **Dalmacija** zauzima 12.832 □ km. a broji 527.426 stanovnika. Glavna varoš je Zadar. I Dalmacija je šumovita i brigovita zemlja. U Dalmaciji ritko pada kiša, a snig je jedva poznat. U Dalmaciji rodi: ulje, vino, smokve, naranče, kukuruz i ječam. U Dalmaciji rodi 1 milij. H. vina. Dalmatinci se rado bave svilarstvom i pčelarstvom; a morski ribolov i mornarstvo je znamenito. Na čelu kat. crkve stoji zadarski nadbiskup i 5 biskupa; a srpskoj crkvi stoji zadarski vladika. U Dalmaciji ima: 5 gimnazija, 2 realke, 2 preparandije, muška i ženska; 2 mornarske i 2 zemljodiljske škole i 324 pučke osnovne škole; nadalje ima 56 luka, 22.000 konja, 31.000 magaraca, 92.000 govede, 784.813 ovaca, 180.130 koza, 48.721 svinče i 12.823 pčel košnice.

Prije Isusa 180 god. bila je Dalmacija samostalna država. Pod Augustom (49—45) pripadala je Dalmacija rimskom carstvu; a kasnije podpade pod Bizanc; a god. 610—640 vladahu Dalmacijom domaća slavenska plemena. God. 1105. postade Dalmacija dilom krune Ugarske, budući se je te godine Koloman u dalma-

tinskom Biogradu hrvatskom krunom dao krunisati i prozvaše se : kraljem Ugarske, Hrvatske i Dalmacije. Posle toga podpadala Dalmacija sad pod Veneciju, sad pod Bosnu. God. 1805 osvoji Dalmaciju car Napoleon I. God. 1813 ustadoše Dalmatinci proti nepretelju i pomoćju austrijskoga generala Milutinovića izgone Franuze iz Dalmacije. Od to doba upravljaju Dalmacijom austrijski generali. U smislu XXX. z. čl. god. 1868. pripada Dalmacija Hrvatskoj.

Ovde nam valja spomenuti starodavnu dalmatinsku varoš **Dubrovnik** (Ragusa), koji je kroz silne godine hrabrošću i vištinom svoju samostalnost sačuvao. Dubrovnik je gnjizdo naše književnosti. Ovde se je naša rič i naša knjiga najpre izobražavala, poštivala i uzvisila. U Dubrovniku su se porodili i ukazali prvi, a pripoznati jugoslovinski pisci, pjesnici, književnici i naučenjaci.

Najstariji i najčeuveniji naši dubrovačko-dalmatinski pisci, pjesnici, književnici i naučenjaci, koji su prie tri i četiri stotine godina našim jezikom govorili i pisali jesu slideći :

Marko **Marulić** (1450—1524) rodio se od bogatih roditelja. Prve nauke svršio u Splitu, a sveučilište u Padovu. Bijaše vlastelin i osobiti filozof i bogoslovac. Najglasovitiji mu pjesnički umotvor jest : „Historia sv. Judite, u versih hrvatski složena,“ tiskana u Mletcih 1521.

Hanibal **Lučić** vlastelin pisaše oko god. 1500. On je složio prvu narodnu dramu „Robinju,“ koju je narod jako obljubio bio.

Mavro **Vetrančić** Čavčić (1482—1576) bijaše opatom kod Benediktovaca. On je sastavio najstariju crkvenu dramu : „Uzkrstuće Isukrstovo.“

Andrija **Čubranović** živiljaše u Dubrovniku oko 1500. Najlipše njegovo dilo jest : „Egipćanka.“

Petar **Hektorović** (1487—1572) bijaše gospodskoga roda. Važnije dilo mu je : „Ribanje i ribarsko prigovarenje.“

Dinko **Zlatarić** (1556—1606) svršio sveučilište u Padovu, gdi si svojom marljivošću i sposobnošću steče veliku slavu, te posta rektorom na sveučilištu. Vrativ se u Dubrovnik, njegovaše svom ljubavlju domaću pismu. On se je osobito odlikovao privadjanjem dramah. Važnia radnja mu je : „Ljubomir“ od Tassa i Pastirska igra.“

Ivan **Gundulić** Franjin (1588—1639) najveći i najglasovitiji pjesnik Jugoslavenstva, rodio se u Dubrovniku iz gospodske obitelji. Otac mu bijaše opće štovan senator. Još dečakom dade se na latinsko knjižtvo, zatim na filozofiju. U 20. godini posvetio se državnim naukama, u kojih se tako odlikovao, da je posle obnašao prvu državnu čast u dubrovačkoj

republici. U 22. godini stupa na polje pjesničko, te si ime ovikovići. On bijaše višt i latinskom i talijanskom i grčkom pjesničtvu. Gundulićeva važnija dila jesu: „Posvetilište ljurevno“ — „Kleopatra“ — Arijadna — „Dubravka“ — „Oslobodjeni Jeruzolim“ — „Suze sina razmetnoga“ — „Pisma o veličanstvu božjem“ — Osim toga spivao je više lirskih pisama i Davidove psalme, pokorne pisme; ali najznamenitije njegovo je dilo „**Osman.**“ Osman je narodna epopeja, spivana u 20 pivanja. U Osmanu opiva Gundulić nesgode i smrt mladoga sultana i bojnu slavu Vladislava kraljevića poljskoga. Pismom vlada ideja o borbi između prosvite i barbarstva, te nam se pridočuje razlika između blagoslova kršćanske prosvite i surovih plodova fanatičnog praznovirstva i nečovječnosti. Sudbina Osmanova pridočuje nam sudbinu Turstva u opće, a pobjedom Vladislava proslavljena je konačno pobjeda prosvite kršćanske nad praznovirnim barbarstvom turskim.

Junio **Palmotić** (1657—1707) bijaše sin gospodskih roditelja i rođak Gundulićev. Palmotić se posveti najpre latinskom knjižtvu, zatim učenju građanskoga prava. On je složio 19 drama. Najznamenitija njegova dila su „Danica“ — „Otmica Helene“ — i Christiada u 24 pivanja.

Ignjat **Gjorgjić** Benidiktinac — opat (1676—1737) rodio se u Dubrovniku od imućnih roditelja. Izučiv nauke u Rimu, daje se na latinsko-grčko knjižtvo i posta učiteljem retorike. Znamenitiji proizvodi su mu: „Život sv. Benedikta opata“, — „Uzdasi Mandaline pokornice“ i „Razlike pisme.“

Andrija **Kačić Milošić** Franjevac (1690—1760) potiče od gospodskoga kolina. Prve nauke izučio u samostanu zaostrožkom, a mudroslovje u Budimu. Bijaše profesorom mudroslovja u Šibeniku, a kasnije posta opatom. Sveta ga stolica imenova apoštolskim poslanikom u Dalmaciji, Bosni i Hercegovini. Dugo obnašao tu službu, te iztraživao stara pisma i svakojake uspomene. Časove, ostavši mu od njegovih redovničkih poslova, uložio u skupljanje i slaganje različitih pisama za svoj vlastiti razgovor, a posle ih složio u jednu knjigu i naštampa pod imenom: „Razgovor ugodni naroda slovinskoga.“ Ta se knjiga razidje po svem narodu slavenskom i zove se obično **pismarica**. U Bačkoj skoro u svakoj razumnijoj bunjevačkoj, tako u bogatoj, kao i u ubogoj kući i dan danas rado se čita i poštiva Kačićeva pismarica. Osobitim uživanjem se grokti pisma od Bosne: Veseli se Bosno zemljo ravna, kojano si na glasu odavna.“ — Pismarica je stara i prava književna sveza između Bunjevaca i ostale jugoslavenske braće. Dobrim dilom Kačićevoj Pismarici imamo zahvaliti, što nam je lipota i čistoća jezika u svojoj staroj izvornosti sačuvana, i što nam je narodu štićenje omililo.

M. Mandić.

Dobro je znati.

S poštaluka. Uprava kraljevsko ugarskog poštarskog ureda prošle godine augusta — kolovoza — miseca izdala je naredbu, s kojom zabranjuje otvoreno pismo priključiti ma kakvoj poštarskoj il željezničkoj pošiljki i uputi poštarske i željezničke činovnike, da strogo paze na obdržavanje ove naredbe.

Ujedno ustanovi i globu, koja nemože biti manja od jedne forinte.

Daklem ako bi ja poslao kome god jedan kovčežić, škatulju, kesu il jednu vriću il jedan kovčeg voća, ruva il ma šta drugo, i u taj kovčežić na jednom listiću nekoliko redi priključim tojest spakujem, onda po ovoj naredbi, poštarski odnosno željeznički ured ima pravo, najmanje na jednu forintu a može i na više oglobiti onoga komu je pak poslat il slučajno onoga ko je poslao.

A ako bi u jednoj pošiljki (paku) više papirića bilo, il ako bi takva pošiljka u ispisan papir bila umotana, kao naprimer kakvo staro pismo onda se takogjer gore navedena globa, — tojest toliko puta po jedna forinta, koliko se taki ispisan papira nadje u pošiljki, — može utirati.

Zato opominjemo naše čitaoce, da ako su voljni ovu, užasno veliku globu obići; da za pakovanje il čist papir ili stare novine upotribe, a unutra pod nipošto nikako pismo ne pakuju jer će im poštarina vrlo na skupo izaći!

* * *

Kako da se čisti voće od krvne uši? Čišćenje valja obaviti mišavinom petroleuma i sapunavice, koja se mišavina naziva petroleumskom emulzijom, a sastavlja se ovako: u jednu litru vode ukrižamo 15 deagrama obična sapuna za pranje i zagrijemo vodu da ključa. Onda uspemo u tu vodu 2 litre mlakoga petroleuma. Ovako smišani petroleum i ključajuću sapunavicu odmah mišamo drvenom citkom dotle, dok se za vrime od 8 do 15 minuti ne uskorupi. Za pomazanje ušljivih rana na voću upotribimo sad ovu mišavinu, ali ne čistu, nego tako, da svakoj mišavini dodamo 4 ili 5 puta tolike čiste mlake vode i ovo dobro smišamo. Pomozanje valja izvršiti kriticom (pemzlom) tako, da u koliko je moguće, od jedared zahvatimo i poklopimo svu ranu, da se ne bi krvna uš iz nje na zemlju osula.

Na nedilju dana posli čišćenja uši valja nam ponovo prigledati zamazane rane, i gdi novije mrlje krvne uši nadjemo, triba ih uništiti onako, kao što smo prvi put. Čišćenje ovo valja obnavljati dotle, dokle nam sa voćaka krvna uš korenito i konačno ne izgine. Prvogodišnje čišćenje triba mnogo rada, no ne zaboravljajmo, da ako nam je ovaj prvi rad temeljit bio, onda ćemo krvnu uš za jednu ili najviše za dvi godine potpuno iskoreniti.

Vrlo ušljivu i staru voćku najbolje je izvaditi i spaliti, da bi u njezino misto novu i zdravu usaditi mogli. No ako je stablo još zdravo ili je voćka mlada, onda je ne triba izvaditi, samo joj valja posići bez razlike sve grane i pustiti, da joj narastu druge, t. j. da se obnove. Ovo obnavljanje granja na-

ravno samo do prolitnjeg cvatanja možemo činiti. Stablo ovako obnovljene voćke takogjer valja pažljivo očistiti od krvne uši.

Pri nabavci novih voćaka i kalama valja paziti, da ne budu ušljivi ili iz ušljivoga mista. Sa strane donešeno drveće dobro je prije usadjenja ukrečiti, a posle toga često prigledati, nema li na njima kakve sumnjive mrlje. Ako je donešeno i usadjeno drveće ušljivo, a u našem mistu krvne uši još nema, valja izvaditi i spaliti, da se ne bi uš i kod nas rasprostrla.

Sa ušljive voćke kalama uzimati ne valja, jer na ovima su uši tako sićušne da se slobodnim očima jedva mogu viditi.

U ušljivom predilu nije slobodno, kako u voćnjaku tako i u školi, *ni na jednoj voćci ostaviti otvorenu ranu, nego je valja zamazati*, da se u njoj ne bi nastanila krvna uš. *Prema ovom rane načinjene rizanjem, kalemljenjem ili lomljenjem od vitra odmah treba zamazati*. Mnoštvo rana i nedovoljno zamazanje istih jest uzrok, što sa vrlo ranjavih voćaka ne možemo uš od jedared za uvik očistiti. Primnoge i skrivene rane uvik mnogo posla zadaju pri istribljenju, čišćenju uši.

U školi za sadjenje drva, okuženoj krvnom ušju, u voćnjaku i na voćkama obnovljenih grana, nalazi se uš i na korenu istih, kako na jabuci tako i na krušci. Ovdje se uš tako čisti, da koren otkopamo i sa vodom jako razridjenom petroleumskom emulzijom ga dobro saperemo, a zatim ga s prsta debelo pospemo gorenim krečnim prahom. Kalamke sa ušljiva korena nije slobodno uzimati, nego koren valja izvaditi i spaliti.

U ovom se sastoji tribljenje, čišćenje krvne uši, koje u početku istrajna i temeljna rada, a posli očišćene voćke, oprezna i brižna nagledanja potibuju. Ko tačno i savisno učini i jedno i drugo, taj se zla oprosti, ko pak samo radi forme čini sve onaj ne samo da neće krvnu uš uništiti, nego će je na protiv sam i umnožiti.

Kao završetak ovoga uputstva, do zlanja stavljamo rukovoditeljima škola za sadjenje drva, voćarima (pomolozima) i baštovanima, da u svakom slučaju, kada sumnja ili dvojba nastaje o tome, da li je stvar govora doista krvna uš, ili dalje ako bi pri samom čišćenju nastala kakova sumnja, da se u svima tim slučajevima radi razjašnjenja obrate neposridno t. j. upravo niže navedenom zavodu (Budapest, V. Nándor utca 28.), koji će toga obratnom poštom besplatno svakomu dati.

(Iz naredbe kr. ug. ministra zemljoradnje.)

Jeftin lik i način očuvati svinje od pošastne crklanice. Niki mogućan posidnik imao je na svom imanju veliki čopor svinja. Pa kako je u našoj zemlji nastala pošast svinjske crklanice, bojao se i, za svoje svinje, te je nastojao svakako, da ji uzdrži zdrave. Nu utaman mu bilo nastojanje; navali i na njegov čopor pošast erkavanja, pa mu mloga krmad popadala. Ali kako je po propisu ličničkom razlučio bolesne od zdravih, do

godi se, da je čuvar bolesne krmadi hodao s njima oko kovačnice, te kako ne htidoše ni jisti na pasti, tamo su njuškali i rivali, pak po gdikoje zrno zdravog, još neogorenog kamenog uglja — što se je iz ognja prosulo van — pojili, progutali. Pa dok su na drugi misti sveudiljno padali svinji, njegovi su ozdravili: *jer čim je opazio*, da bolesna krmad rado traži i jide uglj, odma je počeo *baš redovno* tim davati *dva put na nedilju* po dva tri lota na jedan komad tučena uglja u jilo pomišana. A od kako su sasvim ozdravili, od ono doba jim daje jedanput u nedilji dana, pomenutu porciju tučena uglja, sa prikupom ili mekinjama pomišana. Pa su od onda svedjer zdravi, ma da po okolici boluju i padaju krmad. — Probajmo! Uz božju pomoć nahuditi neće. Jer i inače se svituje, da kadšto valja dati svinjama obrokom, u prah stučena — drvena — obična uglja. Pače i ne stučena dobro je metnit u kočaku svinjskom na hrpicu, da ga mrve i grizkaju.

Kronika devetnaestog vika. Sto godina sačinjavaju jedan vik. Od porogjenja Isusova minulo je 19 vikova. Važniji dogagjaji poslidnjib sto godina ovo su; Do god. 1814. francuski car Napoleon zapremio je pô Evrope. God. 1804. okrunjenje Napoleona za cara. 1809—11 uskrsenje Dalmacije, Illirije. 1812. Nesrića vojske Napoleonove u Ruskoj. 1814. Pad Napoleona. 1815. Sveti savez triju careva. 1829. Oslobogjenje Grčke. 1830. Bune u Francuskoj, Belgiju i Poljskoj. 1831. Velika kolera. 1848—9. Bune u Francuskoj, u Italiji i Ugarskoj. 1854. Krimski rat med Rusima i Turcima. 1859. Ujedinjenje Italije i rat s Austrijancima. 1860. Rat američanski ismegju juga i sivera. 1863. Nesrični ustanak Poljaka. 1866. Pobida Pruske nad Austrijancima. 1870. Francusko-nimački rat; francuski car zarobljen. 1878. Rusko-turski rat. 1878. Zaprema Bosne i Hercegovine. Nezavisnost izjavljena Srbije Bugarske i Rumunjske. 1878. Izbor Lava XIII. rimskog pape. 1885. Rat med Srbima i Bugarima. 1898. Rat španjolsko-američanski.

Did Tune Dulić Čvarkov.

(Pismo slavnom Uredničtvu.)

God. 1899. dana petog miseca kolovoza umre did *Tune* (Antun) *Dulić Čvarkov*. I naš „Neven“ i novine hrvatsko-srpske i novine magjarske i nimačke su u ono vrime smrt dida *Tune* objavile svojim čitaocima. I kano da su se novinari dogovorili, svi su pisali o did *Tuni* kano „*najbogatijem Bunjevcu*.“ Sve nije bilo istina što su novine o našem *Duliću* pisale, al to je istina, da je naš did *Tune* najbogatiji bunjevac bio sadašnjih bunjevaca. Ostavio je iza sebe svojim unucima okolo 1000 lanaca subatičke zemlje

(lanac je 2000 kvadrati) i okolo 130 hiljada forinti čistog novca, osim tog silne hrane u žitnim jamama i magazinima i silne sermaje. Takav starešina bi bio blago i ponos i za bogatije narode od nas, a za nas je starešina Tune i blago i ponos i dika. Zavridio je da se naše mlagje gazde u njegov kano u uzor-starca ugledaju, zavridio je, da mu osobito mi, bunjevci, lovor-vinac postavimo na grobu njegovom jednostavnom i da mu slavnju uspomenu megju bunjevcima očuvamo. Dozvolom slavnog uredništva evo ja kano iskreni štovalac dida Tuninih vrlina nekoliko pouka hoću našim mladim gazdama iz života dida Tuninog da napišem.

* * *

Kano pokojni did Jakov Stipić, i naš did Tune je nada sve cinio oraću plodnu zemlju, zelene tovne livade i dolove, pšenicu bjelicu, gojnu rogatu marvu, blejeću stoku sa svilenim runom, svaku živinicu, koja mu je salaše krasila i bogatstvo mložila. Naš did Tune je najvećma volio pribivati na svojim salašima, megju svojim blagom, megju svojom dicom, megju svojim čeljadma. Kad je stari pokadkad obolio, redovno je najpre lika potražio na svojim njivama i livadama. I ako je došao u grad Subaticu belu, i ako je koji dan i obležao u gradu, al to nije trajalo dugo, izdao je svojim milim unucima zapovid, da uprežu konje, i što mu nisu mogli učeni ličnici pružiti, izvezao se sa svojim unucima u polje, na lelijajuće se litine, na bujne dolove te je onde običavao od miline prikupiti snage u svoje slabo tilo te zdrav, čio ustati. Zaista nema takog mudroslovca ni u starom ni u novijem viku, koji nebi starini Čvarku zavidio gledajući mu neodoljivu ljubav prema grudi osvećenoj svojih pradidova, neodoljivu ljubav prema izvrstnim milinama čile, zdrave prirode!

Ipak neznadu to svagdi shvatiti, nije svaki obdaren od Boga tim prirodnim darom. Ima na primer i ovde u Subotici takvih perzona, kojima su otc i majke salašari bili i zemljodilci, posidnici a pored tog su imali u varoši kuću. Te perzone su odrasle u polju i starji su jim sudili da budnu paori, zemljodilci, posidnici. Ali gle čuda većeg neg kad grom s vedra neba pukne! Čim starji sklope oči, a tima finim perzonama salaš odmah zasmrđi. Smrđi mu kožuh, smrđi mu kabanica, smrđi opaklija, smrđi i ručica plužna i sve što je salaško, što je poljodilsko, jednom ričju netriba mu salaš i polje, već varoš i društvo, netriba mu „paorluk“ već „gospodit se“ želi. Netira ga ni nevolja, ni glad, ni to što drugčije nebi mogao živit, već tira neki neizrecivi na-

gon : *gospodit se* . . . S gospodom se šetat, njiove površne običaje i navade majmunisat, zemlju i obitelj svoju zanemarit, od roda se svog tugjit i stidit, još posli zemlju i očinstvo nauvike prodat, a najposli kad progje salaš i očinstvo, onda tugj prag obijat, bit tugja podloga, kreč kod varoške kuće derat i tintu lizat po smradnim pisarnicama.

Kad ja čujem, kako je pokojni did Tune volio polje, volio gazdovanje i poljodilstvo, a meni uvik padnu na pamet ove varoške perzone, koje ostaviše salaš, izabraše varoš, silom bi se pogospodile, to jest : postale gospodske sluge . . . Vele da je gospodit se duh današnjeg vrimena. Ja mislim da salaši neće nikad iz mode izać. Ako znaš, kupuj, gazduj pa se kano zemljodilac gospodi. Sasvim je druga stvar, kad ko kakav šeft uči il kakav nauk il zanat, te se zato il sbog moranja dili od svoga salaša.

* * *

Pokojni did Antun Dulić se nije zadovoljio s malim zemljištem, s malim atarom. S malim se zemljištem, s malim atarom samo maleni duhovi, samo malene glave zadovaljaju. Njemu je veliko zemljište, velik atar tribao, to mu je imponiralo. Do skora je kupovao a da je dalje živio, sigurno bi i još kupovao. Vidite, malo nas se nalazi, koji bismo njegov primer slidili. Premda od nas sviju jedini pokojni starešina ima pravo i istinu I u našoj Subatici imade posidnika, komu je posid veći neg posid dida Čvarkov. Zašto da se nama, zašto da se didu Čvarku, zašto da se Bunjevcu nebi bilo slobodno nadmetati s tima većim posidnicima ?! Vidite, did Čvarak je shvatio, da nam je i slobodno, da nam je i dužnost tako nadmetanje. On je shvatio, da će jedino na taj način imponirat i paoru i gospodaru. On je, premda čovuljak starog kova, shvatio, da će bunjevački puk jedino na taj način imponirat, uvaženi bit pored napridujućih naroda, inače će proč kano mnogi, neće ga nigdi, još ni u crkvi, niko, još ni prosjak poštvat . . .

Imade ljudi koji vrlo vole, kad ji ko gazdom zove. Čivuti, kojekakvi špekulanti, kad hoće kojeg omanjeg čovička sebi il svojoj špekulaciji pridobit, oni ga takim „gazda“ nazivaju. Tako rade i korteši i mnogo koj ko. Pak pokadkad jim pogje za rukom slabije čudi ljude osamarit. Jere kad ko imade koji lančić zemlje, to još nije gazda. Da ko postadne gazda, taj mora mnogo naslidit od svojih starijih, il mora mnogo radit. Did Tune nije vrlo mario, nazivaju-l ga gazdom il ne. Znao je dobro, to mu je bilo

uvik u glavi, da su ono gazde, koji mnogo više imadu. Nije se poholio, nije dangubio, već je radio *svašta* što se poštenju nije protivilo. U Subatici n. pr. imade još i sad takvih sitnijih „gazda“, kome je sramota iznet svoje voće na pijacu, premda je sad već mnogo bunjevaka vidit na pijaci s košarevi i s kotaricama. Did Tune nije poznavao komociju; i umro je al nije htio bit „penzi-jaš“. Svi to znadu u Subatici, kako je on, kad je kupio kakvu zemlju s majurom gospoćkim, u majur sipao hranu: žito, zob i tako dalje. To je odsiv njegovog čeličnog, jednostavnog gazdalučnog značaja prema gospoćkim propalicama.

Eto did Tune opet kano primer našim poljodilcima i posidnicima, koji se uče kako treba radit i živit. Nemoj se, ako što-god imaš, poholit, nemoj se s otim poneti. Nemoj se dok si jak, zdrav, manjivat radnje. Nemoj se, dok si mlad i zdrav, povaljivati po bircovi, po ćošama, po dućanima, berbernicama i sličnim mistima, jer je to za mlade i zdrave zemljodilce sramota i stid. Ima se — hvala Bogu — dosta posla a od posla se, što se poštenju neprotivi, vridan i marljiv čovik nesmiije stidit. A ako neznaš nač posla, idi mudrijima i u treći kraj i u treće selo il varoš pa uči. Kad ostariš, oslabiš il oboliš, možeš pridat dicit posao i radnju, možeš poželit mir i odmor, al dok si mlad i zdrav, dotle je dangubiti smrtni grih. Ipak nalazi se mnogo mladih, zdravih, jakih kano Kraljević Marko, pa misto da sa svojom dicom i svojim čeljadma kod kuće, na salašu il na drugom mistu rade, oni se po bircovi s Arapi hrvaju il se koj gdi po cile dane kugljaju il na novce kartaju. Šta više, sprdaju se s onom braćom svojom, koja rade; ruže ji da „*neznadu živit*“ dā jim neće bit „*nikad dosta*“ . . . Ko nema svojine, u čem bi radio a u tugjem nedobiva posla i radnje, takom se nečudim, ako kadkad dangubi; al oni dembeli, koji imadu u čem radit, kojima bi i tribalo radit, pa neće radit, e vi se braćo bojte od Boga, da kako gogj nemorali budete pod starost ići za marvom il čuvati kukuruze . . . Zato opominjem svakog brata, mahni se lakog života, radi veselo, dok ti Bog vremena daje i zdravlja, a čuvaj bile novce za crne dane. A slobodno se je valjda i tebi prodičiti sa svojom radnjom i sa svojim tecivom pod starost svoju! Nećeš samo sebe s otim prodičiti već sve svoje. Pa viruj, da će se s tvojom radnjom, ako te srića posluži, i *sav tvoj narod* dičiti.

* * *

Dida Čvarka je — vele — vrlo malo ljudi vidilo u pivari, u mijani il u dućani gdi se u novije vrime pivo i rakija razprodaje.

Jest, vidili su ga gdikoji, al ga nisu vidili ni sisti a kamoli zasisti. Popio je did Tune kadkad čašu il flašu piva stoječki, izplatio pa kući il na posao. Trizven je čovik bio i kod kuće i u sopri. I kad je pio, i kad je jio, bio je uvijek umiren. A umirenost u jilu i u piću jest glavna prirodna kripost, koju kripost i kršćani i pogani jednako u velike cinu. Koji čovik neposiduje kripost umirenosti, taj neposiduje ni dostojanstvo čovičje. Osobito čovik zemljodilac i posidnik mora bit umiren, inače neće napridovati već će pasti. Imade takvih ljudi, koji su takvi rogjeni (kano što se veli) pa su umireni; a imade jih, koje narav goni na proždrlost al oni sebe umiju cilog svog života sustegnut.

Upamtimo svi, da koji su od nas radili i zapatili pod starost svoju, nije nijedan bio rob proždrlosti; a kojemu su kola stojala svake nedilje nikoliko dana prid birtijama, tamo se bogato očinstvo uništilo. Ko je iroš po mijamama i ko se s bukarama i čankolizima družu i prati, od takvog „gazde“ biva svašta. Pametan poljodilac to neće radit. Pa ipak šta ji imade nesrićnika, koji se neznadu otet proždrlosti! Svituju ji na sve strane al to nepomaže, oni samo na onog slušaju ko jim liva u čašu. Nestaje jim novca, nestaje jim zemlje, otac, mater, žena, dica plaču, ni to nepomaže, jer je pijana glava tupa, luda . . . Bogme mnoga forinta, mnogi lanac je tim putom otišao; a kojim putom forinte i lanci odlaze, tuda u kuću golotinja, glad, siromaštvo, tugje sluge dolaze. Pa kad se razmišljam, kako nevolju kadkad čovik u svojoj pijanoj gluposti sam donša na svoju kuću, na svoje dobro i na svoju obitelj, žalosno se spominjem naše mladeži poljodilske, koja se ne samo tim diči, što pije i koliko pije, već se i tim diči, kako zna vino, pivo u mihani pun astal zapoviditi te pun astal na zemlju i po višeput strovalit. E bogme, golobradi žapci, tako se kuća neteče, tako neće od vas ni od jednog postat pod starost „did Tune“ . . .

* * *

Govore gdikoje starešine, kojima su bakice još žive, da je did Tune Dulić Čvarkov zato mogao na toliko napridovati, jer se kad je ostao udovac, nije više ženio. Nije bilo, ko bi mu se u posao i u račune mišao. Al na to odgovaraju naše starice ovako: „Didovi ste već, ipak vam je drago zapet za žene. Da did Tune nije ostao udovac, da mu je žena živila, još većma bi napridovao!“ — Pa može i bit. Imade žena i takvih, koje smetaju ljudma a i takvih, koje pomažu ljudma; imade jih i takvih, koje vrde toliko ko čovik valjan, još i više. Gdi je čovik valjan, onde je vrlo dobro,

ako se žena nemiša u posao mužki i ako sluša svoga supruga. Al gdi je čovik slab, koji nije za kuću, onde je opet dobro, ako se žena zna višto i mudro uplesti u mužku radnju i u gazdovanje. Najbolje je, gdi je i jedno i drugo valjano, višto, mudro i za se. Našima ženama valjda je to najveća mahna, što suviše vole trošit na svoje ćeri i na svadbe. Bolje bi bilo manje na ćeri trošit i na svadbe, pa bi sa prištegjenim novcom ćeri dičnije bile . . .

* * *

Slavno Uredništvo ! Evo ja dovrših svoje redke, koje sam Vam o našem Tuni Duliću pokojnom obećao. Svakako bi se ob osamdesetgodišnjem starešini dalo još primlogo koješto hvalevridno i poučno napisat. Nu bojao sam se, da neće u našoj miloj Danici bit toliko prostora. *Živila dugo u bunjevštini uspomena neumornog Čvarka !*

Gjurgjinac.

Narodne sitnice.

Ko hoće da upozna narod jedan, taj ima prvo jezik istog naroda proučit, jel jezik i govor jesu ogledalo u kojem odsiva način mišljenja tog naroda. Zato su od velike važnosti igre, sigre, pisme, poslovice, izreke i drugi duševni proizvodi, koji su iz naroda iznikli. Kod nas toga ima u obilju, samo da je iskupiti, koje jednom čoviku ako je i odveća zadaća, složnim trudom njih više ipak mogu dostići. Sotima želi i moja neznatnost raditi, kada sam nakanio ove sitnarije saopćiti, koje sam po narodu pokupio, i koje su dilomice već izumrle a dilomice još i sad u porabi.

Sigre.

1. *Sigra zlatnih imena.* Sigrači (dica i cure) posidaju u proliće na jednu klupu na sokaku pod prozor, Jedan od sigrača svakim tiho šušne kakvo ime (n. pr. zlatna Gospa, zlatan Oltarski Sakramenat, zlatan kalež, zl. križ, zl. prsten, zl. konj).

Medjutim kleknu dva derana prid klupu ; jedno je andjo na desnoj strani, a drugo je vrag na lijevoj strani.

Kad je dilitelj imena svakim svoje ime kazo, započme se sigra. Najpre andjo pogadja imena počimajuć ovako : cim-bum — (a dilitelj imena pita :) — ko je to ? — andjo sa sedam zvizda — (odgovara andjo) — šta tražiš — (pita dilitelj imena) — zlatnih imena (odvrati na to andjo) — no ajd traži, (veli dilitelj).

Ako pogodi na tri puta, onda onaj kog je ime pogodio, dogje, pa sidne do njega; ako ne pogodi, počme vrag s nikim tužaljivim glasom ovako: cim-bum, bum — ko je to? — vrag na lopati — šta tražiš? — zlatnih imena — hajd traži (isto se ponavlja, ko kod andjela.) Dotleg se to tira, dok se ne pogodi svako ime.

I onda se na dvi vojske razdile; u jednu vojsku stanu andjo i njegovi drugovi, te se jedan za drugim uhvate oko trbuha — u drugu vojsku pako spadaju vrag i njegove pristaše te se slično uredu. Medju dvi vojske metnu slamku, koja metu sačinjava.

Tad andjo i vrag ko pridnjaci uhvate ruke jedan drugom pa se stanu nadovlačiti; za njima pristaše vuču si svog vodju.

Koja vojska privuče drugu priko slamke, ta je pobedila. (— Ovo potonje se zove „nadovlačenje.“ —)

Sad vodja poražene vojske, andjo ili vrag mora pritrčat dvaput, tripud kroz sve sigrače, koji se s opletenom maramom oružaju i oštru zube, kako će opalit pritrčujućeg. A taj odsudjeni nesritnik dugo se nećka, da neće, il da ga vrlo ne ošinu, dok u jednim dobrim času, kad nisu oružnici pripravnii, pritrči kroz živ bedem, čisto na iznenadjenje čekajućih delija. Tako izvrti i drugi i treći-put, ako je višt, i samo dvi, tri masnice mu ostaju uspomenom na ledji.

S' burnim klicanjem i u strašnom žamoru počmu kakvu drugu sigru iliti igru.

2 *Sigra gusaka.* Mama (gazdarica) ima guščarku, ova čuva guske (dicu i cure). Guščarka istira na polje guske, al u vriško stane na sve grlo vikati: „Mamo ja sam gladna“ — Ajde kući, pa jidi (veli Mama) — Nesmim — (stane plačljivo guščarka.) — Od koga? — Od kurjaka. — A di je ga? — Za oblakom. — Šta radi? — Umiva se. — Čim se tare? — Zlatnim peškirom. — Zatim mama žurno vikne: buri, buri, buri, bižte guščići!

Megjutim kurjak (koji je kod kapije sakriven) — hvaća guščiće. Kad se skupu guščići, broje jih; gazdarica i guščarka broje „jedna stotina, dvi stotine, tri stotine“ i t. d.

Za izgublenu gusku pita gazdarica: „di je ta guska“? a guščarka odvrati „očla je u rit snest jaja. Ovo se utiravanje gusaka i brojenje već spomenutim načinom ponavlja, a guščarka onda već — na pitanje di je ova il ona guska — izgovara se — leže se. — i izlegla se već, dajte samo kruha, ja ću ji sačuvat. Napokon se dogodi, da guščarka dodje kući brez gusaka i guščića. (Al zato se opet ponavljaju već opisana pitanja i odgovori.)

mama onda mož brojiti ni jedna stotina, pa opet ni jedna stotina, što je do duše dost smišno.

A mama sad već s dvojnim licem pita guščarku: ta di su guščići? — a guščarka slaže: otro ji subaša.

„Hajdemo dakle tražit“ — reče mama. Upitaju kurjaka, jel vidio guščiće; a on veli: na trideset koračaji. Izbrojeć 30 koračaji i videć, da su privareni reknu mama i guščarka: „pih ti da gadni.“ Vrate se didi (kurjaku) pa ga pitaju: „što vam je, što na tavanu zveči?“ — Ta to su mi orovi — veli dida. Hajd da vidimo“ opet će mama i guščarka.

Zatim će ko bajage otvorit vrata od tavana. Dida bo prikriži triput a onda mama, a tako i guščarka; a dida četvrti put otvori.

Mama i guščarka radosno uskliknu videć svoje guske: „evo naše guske (i guščići)“ A guske i sva družina za didom (kurjakom), pa ako ga uvate oni ga se dobro namlate. A s' ovim je ispunjena jim volja.

3 *Sigra sifa i rašeta.* S'grači uredu se tako, da jedan drugom stane iza ledja. Al to ipak tako izvedu, da je prostog mesta med njima. Jedan od njih ode prvim u redu, pa ga pita: „imatel pita i rašeta“ — upitani odvrati: „nemam.“ Zatim upitan veli onom, koji ga je upito „alaj vam je lipa suknja, jel pregača, jel košulja, od kumaše (od svile)“ (— sotim zavarava pitača. —) U tom zavarivanju brzo otisne pitača, pa biž kroz jame, iznegju sigrača načinjene, a pitač za njim. — pa ako ga uhvati onda se on oslobodi, te ode na drugi kraj, a onaj kog je uhvatio obvršuje sad ono pitanje, — ako ga pak ne uhvati na novo obvršuje svoju dužnost. I to se svejednako ponavlja i dalje!

4 *Sigra makaza.* Prid pendžerom (prozorom) zauzme svaki sigrač deran sebi misto kod drveta, al jednim mora uzmanjkat (falit) drvo. Ovaj nemamistar ovako veli jednim sigraču: „imatel makaza“ — a on mu odvrati „ima ode kod komšije.“

Kad pitalac ode komšiji il još dalje, te upita za makaze, dva, koji su po najdalje izminu se, to će reć prominu svoja mista. A nemamistar dotleg pita jednog pojednog „imatel makaza“ dok u kakvoj bližoj promini ne potrći, te ne ugrabi kojeg misto. Zatim ovaj privaren idje u pitanje.

5 *Sigra ćupica.* Jedna oveća cura imenom „mama“ i njezin deran (jedan manji deran) uredu dicu i cure, ko ćupice (ovo se pako postigne kad ćućnu). A jedan glavati deran po imenu „mačak“ sakrije se digod za kapiju.

Mama i deran tobož odu kopat il na drugu kakvu radnju. U to se mačak dovuče, pa izide (al ne u istinu!) skorup sa ćupica, a što nemož proždrt, te ćupice izvrne.

Kad mačak odnese papke, dodju mama i deran, te podižu izvrnute ćupice; medjutim kvrcaju (glave), imal još u ovoj il u onoj! Posli više ovaki prigledajućih načina osvidoču se napokon, da su ćupice sasvim prazne.

Sad idju, pa će tražit ko je tu štetu mogo učinit, govoreć: „nijel kaki glavati mačak.“ A mačak, on se još hvali, da je ijo tušta skorupa, mlika i sirdika; a sad mama i deran i ćupice se pomiču pa za mačkom, i ako ga uhvate dobro ga izlemaju.

Poslovice.

✓ *Pametan ko Lukićevo prase.* Ova se porugljivo upotriobljava, jel Lukići iz Sombora prodali su jedno prase na selo, koje je uteklo i kući se vratilo te su se Lukići hvalili kako pametno prase imadu:

Bit će te po svima daskama. Ova se već ritko može čuti i to onda, kad se hoće označit da će se ko tako omesti da neće znat šta radi. Niki soldat Ciganin ništa malo skrivio; kapetan ga sotim htio kaštigovat da mu je zapovidio, da samo po jednoj daski mora hodati gore dole po sobi. Ciganin uplašen poslužno odvrati: „Hoću, hoću gospodine ne samo po jednoj, nego po svima.“

Kad je na kim često krivica onda govore:

Uvik platka ko Vondrak (sa četir keca.) Živio u Somboru niki Vondrak, koji se jednoć napit karto „Capara.“ Na kraju igri: „ko je platka?“ „Vondrak,“ „ko je platka?“ „Vondrak.“ To tako išlo uvik, premda je jedared četir keca sastavio, što se posle dugo spominjalo a i danas se govori.

Poznadu se ko Kelja i Šijak. Kad se ko hvali, da pozna kakvog velikog gospodina, il takog čovika, kojega nikad nije vidio. Kelja je bio somborski paroch (pravo ime Kelle), a Šijak je bio niki Mato Stojak. Ovaj se jedared hvalio, da se on i Kelja u glavu znadu i da su dobri prijatelji. Na pitanje, od kad se poznadu tako dobro, odvrati: „Vidio sam ga jedared u crkvi kod oltara!“

✓ *Vara ko čiča Vidakov.* Ova je poslovice u Lemešima iznikla. Matu Vidakovića je mater svitovala jednom prigodom, kad su gostiju imali: Sinko nemoj piti toliko, malo varaj goste! „Ta vi-diš mamu, odvrati on, da jih varam, oni jednu čašu, a ja dvi.“

Nagovorili ko Panu Nacinu. Kad ko što rado čini pa ipak se tuži da su ga nagovorili. Za Nacom Štrangarićom iz Sombora, bila udata nika magjarica Pana, koja kad se „pomrsila“ smužem

vik je proklinjala onog koj nju „nagovorio“ da se uda za Nacu, Pa kako su te, Pana, nagovorili?“ — „Pita li su: „Pana oćeš oći Naci?“ — „Hat da šta znam, oću!“ — „Tako su me nagovorili!“

Vračala baba da ne bude mraza, ono u jutro do kolina. Kad ko hoće da odkloni kakvu nepriliku il zlo, koje sigurno ne-
mož izbić.

Konten, ko baba na kad. O onom koj, na svašto gotov, ko stara čeljad na ličenje. — Naloga ko na babi Pačirskoj. — Nalut ko kiseli Martin. — Koji ti je Martin? Kad ko neslano govori. — Izradio ko Nasta taške. Kad ko štogod neuputno čini. — Skupo će te stati ko Gjuricu ribica. — Skupo će te stati ko sv. Petra kajgana. — Uputio se ko prase u polje. — Oto se ko rigja iz taljiga. — Nalik gajde na muzike. — Baba šumom, dida dru-
mom. Kad jedno ne divane o istoj stvari, te se zato nemogu razumiti. — Divani ko putom o latru. Kad divan nema razuma. Isto tako govore: — Šuć muć pa proli. — Nij imala baka gjavola, već kupila prase. Kad ko čini od zla gore. — Vrag očin od tetke. Kad ko hoće, da je komu rod, a zbilja nije. — I taj će bit prvog mraza ručak. Skoro će umrit. — Pijanoj Neni mili di-
verovi. — Igra medvid prid komšijom, doće i kod tebe. — Opo-
mena da se tugjoj nevolji neruga, il pritećeg zla da se čuva. — Udri po repu, bit će i po ušima. — Na Gjurin Božić nikad.

Zagonetke.

Ti ga meni, ti ga tebi, ti ga pogoditi nećeš = *Tiganj*
(gvozdena posuda).

Gvozdena Mara u gvozdenom gradu, gvozdeni ištu, gvoz-
deni nedadu = *Ključ u bravi.*

Poslala me moja mama tvojoj mami, da mi date pendo,
da ošendam, da opendam i opet ću vam doneti = *Pegla.*

Zamamuro, zatuturo, zanevezo, zapepezo, da ga nemož od-
pepezat, odnevezat, odmamurat, odtuturat, dok ne dogje onaj,
koji je zamamuro, zatuturo, zanevezo, zapepezo = *Lanac.*

Na vodu igje, vode nepije = *Bronza na ovci.*

Travom igje ne šuška; vodom igje, ne bućka = *Osina.*

Sav prosijak ušo unutra, samo torba ostala napolju = *Djama.*

Trěi trěi trěuljak, visi, visi visuljak, moli Boga trěuljak,
da mu spadne visuljak = *Ora.*

Četri brata kuću grade, a nijedan neće da stoji u njoj = *Čorapa.*

Jedna bublja voska, svemu svitu dosta = *Sunce.*

SAJMOVI

(vašari, pazari) u Magjarskoj.

- Abonj (Peš. žup.), 30 maj, 20 aug, 30 novemb.
 Ad. (Bač-B.), u nedilju i ponediljak pridi 18
 mart. 15 jun. i 25 oktobra.
- Adonj 2 apr., 16 juna, 15 sept. i 24 novemb.
- Algjogj, 1 jan. 5 maj, 5 sept.
- Alibunar, na duhove i na užašašće Bl. D. M.
- Almaš (Bačka), 9 febr. 1 maja, 14 sept. 22 nov.
 Ako ovi naznačeni dani u nedilju i ponediljak
 padaju onda se vašar drži na ove dane; ako
 pak ma u koji drugi dan, tad pridi ovima u
 ponediljak.
- Alparet, 2-3 jan. 9 10 aprila, 24-25 maj.
 13 jun. 30 sept.
- Apatin (Bač-B.), 10 maj. i 17 okt. svaki put u
 poned. pridi naznačenim danima.
- Apatfalva (Čanadv.), 24 apr. 26 jul. 8 sept. 25 nov.
- Apoštog (Peštv.) 24 juna, 12 okt. u nedilju i
 poned. pridi naznačenim danima.
- Arad (novi), 1 marta, 16 juna i 28 okt.
- Arad (stari) na dan posli cvitne nedilje, na Pet-
 rovo u ponediljak, po svih sveti.
- Asod, na Spasovo; u petak posli sv. Stipana i
 sv. Martina.
- Baan (žup. Baranja 10 marta, 1 jun. 29 sept.
 pridi 8 dec. u pon.
- Baboča (ž. Šomogj), 16 mrt. posli prisv. Trojstv
 u poned. 24 aug. 30 nov.
- Bač (Bačka), 10 marc. 26 maj. 8 sept. 26 okt.
 Ako ovi naznačeni dani u nedilju ili u pon.
 padaju, onda je vašar na ove dane; ako pak
 ma u koji drugi dan, onda se vašar drži u
 u slideću nedilju i ponediljak.
- Baja, u nedilju pridi 14-febr. 24 apr. 22 jul.
 21 sept. i 6 dec.
- Bajmok (Bačka), 25 maj. 24 aug. 11 nov. Ako
 izvan nedilje i ponediljka u drugi dan pada,
 onda je vašar uvek u ponediljak pridi nazna-
 čenim danima.
- Bajna, 16 febr. 16 maj. 16 aug. 16 novembra.
- Balažfalva pridi Cvitnicu u subotu, 21 jula 6 dec.
- Balaž Gyarmat (ž. Nograd), pridi 6 jan. i 2 febr.
 u ponediljak i utor. ako bi pak blagdan pali
 na ponediljak ili utor., tad se drže vašari dva
 slideća dana, posli nedilje „Laetare“ u pon. i
 utor. 29 aug. 29 sept. pridi 1 nov. u pon. i utor.
- Baračka, 17 jun. 20 okt.
- Baranjar, 2 febr. 8 jun. 5 aug. 15 nov.
- Barč, 1 apr. 24 jun. 2 sept. 9 dec.
- Batonja, 19 mart. 20 jun. 1 nov.
- Batorkeš 25 jan. 4 maj. 2 jun. 14 sept. 11 nov.
- Batosik, 19 mart. 16 jun. 24 sept. 20 okt.
- Bečkerek veliki 1 mart. 25 maj. 17 aug. 12 okt.
 11 nov.
- Bečej stari, 8 apr. 5 jul. i 17 okt. u nedilj. pridi
 naznač. dan.
- Bečej novi (Banatski), 25 mart. 17 aug. 3 okt.
- Beel, 1 mart. 1 jun. 1 okt.
- Bekeš, 24 mart. 20 jun. 29 sept. svaki put u
 ned. pridi nazn. dan.
- Bekeš-Čaba, 3 mart. 1 jul. 26 okt. i na 2-gu
 nedilju došašća.
- Bel. Crkva, (nadj. Fehértemplom) 20-23 jun.
 15-18 okt.
- Beodra, 6 maj. 8 sept. 1 nov.
- Bezdan, 15 marta, 16 jula, 29 sept. 19 nov.
- Bičke 15 jan. 3 maja, 21 septem. 4 decemb.
- Bikrad (ž. Satm.) 12 jula, 25 aug. 19 sept.
- Bistrica, 3-7 jan. 11-15 apr. 13 do 17 juna,
 8-12 aug. 18-23 sept. 8-12 novembra.
- Bodujk, posli nove godine, posli Petrova, posli
 Miholja, uvek u ponediljak.
- Bodrog-Kerestur, 20 febr. 5 jun. 28 aug. 27 nov.
- Boldogasonj, 1 febr. 24 mart. pridi Duhove u
 poned. 2 jula, 14 augusta, 7 sept. 7 dec.
- Bonjha (Kiskükölköm.) 18-21 febr. posli du-
 hovah u sridu, 27-30 septembra.
- Bonjha 1, 5-7 mart. 8-9 maj. 10 do 11 jul.
 4-5 septembra.
- Brašo posli brašančeva i posli Lučina četvtak,
 petak i subota.
- Brzova, 21 marta, 6 jula, 26 oktobra. Uvek pridi
 naznačenim danima u nedilja.
- Budim, 1 marta, 24 juna, 14 septemb. 30 nov.
- Budim stari, 16 febr. 25 maja, 1 aug. 15 okt.
 Nediljni vašari u utorak i petak.
- Bur-St-Miklos, 5 apr. 21 sept. 8 decembra. Uvek
 posli naznačenim dana utorak.
- Buševac dan po Jos. 20 marta, dan po Ivan 25
 juna, dan po apoštolih 16 jula.
- Butjin (Temešv.) 14 apr. 23 jula, 15 okt. 20 dec.
- Buza 10 jan. 20 apr. 28 jula, 26 oktobra.
- Buziaš, 23 jan. 24 apr. 25 jula i 1 okt.
- Bükösd (ž. Bar.), 25 mart. posli nedilje prisv.
 Trojstva u ponediljak 4 okt. 11 novembra.
- Čaba vidi Bekeš-čaba.
- Čadjavica, na Spasovo, Pet. i Martinje, robeni
 sajam na sam svečani dan, a marvinski svag
 da 4 dana prija.
- Čakanj (ž. Vaš), 24 febr. 2 maj. 8 juna, 6 aug.
 9 sept. 25 novembra.
- Čakova (Temešv.), 29 jun. 29 augusta 20 sept.
 11 novembra.
- Čaktornja, 3 febr. na cvitni ponediljak 30 juna,
 3 aug. u pon. pridi 15 oktobra, 25 nov.
- Čakvar posle ned. „Oculi“ i posli Rogate 25 jul.
 6 dec. Uvek u ponedilja i utorak.
- Čanad (srpski i nimački 15 marta, 20 juna, 6
 oktobra, 10 decembar.
- Čantavir u ponediljak pridi 1 maja i 24 sept.
- Čatad 12 marta, 1 maja, 15 oktobra.

ej (ž. Torontal), 24 maj. 21 aug. 24 okt.
ger, Satm., 8 jan. 5 febr. 19 marta, 24 apr.
maja, 25 juna, 23 jula, 13 aug. 10 sept.
5 okt. 19 nov. 17 decembra.
a 12 apr. 12 jula, 5 sept. 18 decembra.
reg u četv. posli pepelnice, na veliki četv.
posli Spasova u petak, 29 jula, 29 sept. u
ridu prid Božić.
nek u ned. u kojoj pada Grgo, Orban, Jela,
Simun. Uvik na ponediljak.
ka (Torontv.) na ime Isusovo : sedmi dan posli
skrsne nedilje na sv. Trojstvo ; 29 sept.
konja, 24 febr. u četv. posli Uskrsa 27 juna
26 jula 21 septembra.
ngrad, prve ned. aprila, prve ned. jula, druge
ned. okt. druge nedilje decembra.
rba u nedilju posli imena Isusova, posli ne-
dilje „Cantate“ t prve nedilje jula i nov. uvik
u ponediljak
rna 6 jan. na dan Grge, Pilipa i Jakova, sv
Iv. na Miholj i na dan sv. Martina.
rog, u ned. i poned. prid 4 marta, 1-im juna
i 6-im okt.
repaja (Torontv.) 4—5 apr. 8—10 septem-
ber. 15 jan. 19 apr. 22 jula 1 nov.
arda, 2 jan. u poned. prije Spasova. 22 aug.
4 novembra.
ebeljača, 19 marta 1 septembra.
ebrecin, 17 jan. 24 apr. 15 aug. 9 okt. svaki
traja 9 dana. Vašar pada uvik u pon. prid
naznačenim danima.
eva, 14 jan. 13 maja, 3 augusta i 30 okt.
evečar 25 jan. 1 maja 3 aug. 1 nov. Uvik posli
naznačenim dan. u ponediljak i utorak.
ioseg. (ž. Bihar.) o prvoj nedilji febr. u tre-
ćoj nedilji marta, u prvoj nedilji maja, u tre-
ćoj nedilji jula, u drugoj ned. sept. i drugoj
nedilji decembra uvik u sridu.
obrina 23—25 maja i 24—26 septembra.
orog (ž. Hajdu) 9 febr. 29 jula, 11 november,
uvik u četvrtak.
orožma (Čongrad), 7 apr. 29 juna, 16 sept.
8 decembra.
ubnica, 12—13 febr. 28—29 apr. 24 do 25
jula 29—30 septembra.
ubrava, 10 maja, 26 jula, 29 sep. 6 december.
unafeldvar, 25 marta, u utorak posli Duhovah,
20 augusta 1 novembra.
unapataj, 19 febr. 17 apr. 29 jun. 4 okt. 23
dec. Uvik prid naznačenim danima u nedilju.
unapentele, vašari padaju na taj poned. kad
je sv. Gjuro, sv. Trojstvo i mala Gospojina.
unaveče, 14 febr. 6 maj 29 jula, 29 sept.
ger, u poned. jan. misec koje ned. Pavao pust.
pada : u pon. maja koje nedilja Pongrac pada
u ponediljak jula koje nedilja. Pohod B. D.
M. pada ; 20 sept.
perješ, rob. vašar 28—30 jan. 6 maja, 17—19
juna, 12—14 augusta, 16 sept. 25 do 27 nov.
Marv. vašar 25 jan. 3 maja, 14 juna, 9 aug.
13 sept. Misečni marveni vašar 7 jan. 4 febr.
4 marta, 1 apr. 20 maja, 3 juna, 1 jula, 18

augusta, 2 septembra, 7 okt. 4 novembra,
2 dec. Vuneni vašar 13 27 maja 8. 29 sept.
Erdőbenješ 28 jan. 24 apr. 20 aug. 28 okt.
Erdősada, prvih nedilja marta i juna, treće ned.
aug. druge ned. nov. uvik u petak.
Estergom, u ponediljak i utorak one nedilje kad
je Grgur marta, Urb. maja. Lovro augusta,
Šimon Juda oktobra.
Eršekujvár, na Matiu ; na evitnu nedilju ; na
Urban ; na Petra ; u ned. posli sv. Stipan kralj.
Fehertemplom, Temešm. 5 do 7 marta, 20 do
23 juna, 15 do 18 oktobra.
Feketehegy, Bačka poslidnji ponediljak maja i
oktobra miseca.
Felegyhaza, Kis Kunm. 20 jan. 27 maja, 18 aug.
4 oktobra.
Feldvar, Bačka. 22 marta, 7 juna, 21 aug. 11 okt.
Franjova, 13 maja, 13 jula, 30 oktobra.
Futok, Bačka. 3 maja, 16 juna, 18 augusta, 7
nov. Ako ovi dani ne padaju u nedilju i po-
nediljak prid naznačenim danom.
Gjercámoš, 5 aprila 17 juna 19 septembra.
Gjendješ, 2—3 febr. 25—26 maja 24—25 aug.
19—20 novembra.
Gjula, Bekešv. na Obr. sv. Pavla 25 jan. prije
jedne nedilje ; na „Exaudi“ nedilju ; na tje-
dan prid 22 jula i 8 sept. svagda počamši
od sride do nedilje.
Gjulaféhervár, u utorak prid Uskrs, 26 jula, 30
septembra, 17 decembra.
Gjur-Gjör, 18 jan. te nedilje kao i velike nedilje
prva tri dana ; Brašančeva, Mar. Magdaline,
mal. Gospojinke i Sv. Kate ti ned. u poned.
i utorak.
Hajoš, u srid. nedilju 25 marta 29 juna 29 sept.
Halaš, Pešt Kišk., 25 marta 21 juna 1 septem-
bera 19 november.
Harkanj u ponediljak te nedilje, kad je Julijana
febr., sv. Gjura aprila, Petar u okovih augusta
Nikola december.
Hodm. Vašarhelj, Čongr., u nedilju i ponediljak
posli imena Isus jan ; u nedilju i ponediljak
prid Josip marta ; prid Brašanč, prid Razta-
nak apošt jula i u nedilju prid Gal opat
oktobra.
Hodsagb, 9 febr. 29 szept. Ako ovi dani u ne-
dilju i ponediljak padaju, onda vašar se drži
na te dane ; ako pak u koji drugi dan onda
zatim u slideću nedilju i ponediljak.
Horgoš, Čong. u ponediljak druge nedilje febr.
treće nedilje november, druga nedilja juna.
Ilava, na Doroth, febr. ; na Blaškov, na Tilovo
maja ; na Braš juna ; na M. Magd. jula ; na
Mat sept ; na Sv. Svet. nov. na začeeće B.
D. M. decembra.
Irig Tolna., na dan, sv. Blaža, sv. Gjura, male
Gosp. i sv. Kate.
Ivan-Egerseg, u sridu prid. 6 jan. u prve sride
aprila, jula i oktobra miseca.
Ivan, Soprov., na Obr. sv. Pavla 25 jan., na
treću ned. posli Uskrsa, na svt. Bartul i svi
Svetih,

- ivnice, svaki put u ned. pre 17 apr. 1 jul. 23 okt.
ožun, na Vine. ap. na Iv. krst, na Miholj, na
Lucu.
rigl.-Szt-Ivan, Bačv. u pon. prid 24 jun.
ac-Almaš, u poned. prid 15 okt.
ac-Kaniža, u sridu posli Uskrs. 16 maj. 24
jun. 10 aug.
adna u petak prid Spasov, i po starom kalen.
prid 6 okt. u petak.
Rekaš, Pešt, 9 febr. 10 sept.
Revkomarom, 29 apr. 1 maj. 24 jun. 12 aug.
20 sept. 1 okt. 26 nov.
Ruma, Bač. 13 apr. 29 maj. 13 jun. 29 jul. 28 sept.
Šarkanj, Fogarv. 10 maj. 23 aug. 11 nov.
Šikluš, Barv. u pon. 29 mart. u pon posli sv.
Trojstv. u pon. te ned. kad je Vel. Gosp. 30
nov. 2 dec.
Sopron, prvi pon u mart. Filipski prvi pon.
u maju, preobraženski zadnji pon. u aug. prvi
pon. posli Elisabet. Ned. vašar pon. i petak.
Sarvaš, Bekeš, 24—25 febr. 24—25 jun. 19—20
okt. 21—22 dec.
Satmar-Nemeti, 2 febr. 19 mart. 1 maj. 2 jul.
29 sept. 21 nov.
Santo, Abaujv. u sridu prije Uskrs, 11 jul. 4
okt. 6 dec.
Santo, Zalav. utorak posli Duh i Ilije.
Segedin, 4 maj. 31 jul. 10 okt. 30 nov.
Segsard, u pon. i utorak tih nedilje u koje spad.
Cvitnica, Spasov. Brašanc. Pohod BDM. Na-
šašće križa i sveta Elisabet.
Senteš, Čong. 2 do 4 febr. 24 do 26 apr. 22
do 24 jul. 21 do 23 sept.
Sent-Marton, Turoz. 24 febr. u ponediljak prijve
Duh. 20 aug. i 11 nov.
Sent-Marton, Soprv. 24 febr. 10 aug. 25 okt.
Sent Mikloš, 5—6 apr. 5—6 jul. 25—26 okt.
Sent Mikloš tursk. 17 apr. 26 jul. 4 okt.
Sent-Tamaš, 12 mart. 26 jul. 20 sept.
Senta, Bačv. 26 mart. 22 jun. 17 aug. 19 nov.
Svagda u ned. i pon. prid naznač. danima.
Sivac Novi, 3 apr. 10 juna, 23 sept.
Stolni-Biograd, Fehervar, na čistu ned. i pon k
Gjurgjevu, k Iv. k Bartolovu i k Demetrijevu,
četiri posljednja vašara drže se u ned. i pon.
one ned. u koji padaju oni svetei.
Solnok, 24 febr. u ned. prid Spas. 8 sept. 5 nov.
- Stanišić, Bačv. 11 apr. 4 okt. u ponediljak prid
naznačeni dan
Sombor, Bačv. na Blagovist, o Spasovo, o veli-
koj gospi, 25 nov
Subotica, 24 febr. o Matiji, 16 maja, 29 juna o
Petrovu, 8 sept. 28 okt. Svaki ponediljak i
petak velika pijaca.
Temerin, Bačv. 25 febr. 5 maj. 4 sept. 22 nov.
Ako ovi dnevi ne padaju u ned. i poned. tad
vašar se drži u ned. i pon. prid naznačen dan
Temišvar, 29 mart. 1 jun. 8 aug. 29 sep. 18 dec
Titel, 6 apr. 22 aug. 20 okt.
Tolna u prvi pon. maja, 13 jun. 10 aug. 5 nov
Topanfalva, u petak prid Cvitnu ned. u petak
prid Duh. 9 jul. 28 aug. 5 nov
Topola. 18—19 apr. 13—14 jul. 4—5 okt. U ne-
dilju i pon. prid naznačen dan
Torža, Bač, 11 jun. 2 okt.
Tovarišova, Bač, 2 febr. 16 nov.
Uj-Arad, Temeš, 1 mart. 16 jun. 18 okt
Uj-Peč 4 apr. 10 aug. 23 okt
Uj-Pešta, 1 febr. 1 maj u ned. za 15-im jul. i okt
Vac, prid Uskrs : u ned. prid Poh. BDM. i prid
Gal opat u okt. i Tomom u dec
Varažd, 24 apr. 25 jun. 25 jul. 5 nov
Varadin Veliki, 12 mart. 31 jun. 8 sept 8 dec
Varaždin, Hrv, na Gjmur. na Ivan, na Jakov, na
Emerikov
Vašarište, Vespr. 21—22 mart. 17 jul
Vašarište Šomljo, u mart. na Benedek, u jul. na
Margar. sept. na Lamb. i dec na Božić
Verbas novi, 28 mart. 2 jun. 12 sept. u pon.
prid naznačen dan
Vesprim, 6 jan, 15 febr, 12 mart, 4 maj, 10
aug, 21 sept, 6 dec,
Velik Banat, 2 jul, 1 sept, 4 okt, uvik u sridu
Vršac, u ned, prid Marinje. po star, kal, ná
glušicu. a prvu ned, arg, po star, kal, ned,
prid sv, Luku, sajmovi se petkom počimaju
i 4 dana traju
Villanj, Baranja, 3 apr, 20 okt
Zabola, 27 febr, 27 maja, 7 sept, 2 nov
Zemun, na svetog Matiju, 3 maja, 13 dec
Zambok, 4 febr, 10 apr, 24 jula, 28 okt, u čet-
vrtak i petak posle ovih dana
Žablja, 15 apr, 20 juna, 28 sept
Žombolj, 16 marta, 29 juna 8 sept, 11 nov

Sajmovi u Hrvatskoj i Slavoniji.

- A**lmaš, 2 jula, 15 aug. 6 jun. na ime
Marije.
Andrijaševci, brod. okr. 30 nov.
Bakar, u Primorju, 13 jul. 1 i 30 nov.
Babina Greda, br. okr. 1 aug.
Babska i Novak. na Brašančevo na Malu
Gospu. Svaki put i veliki marvinski.
Na ovih vašarih dobiti se mogu oso-
bito stvari od drveta, kao : bačve, bu-
rad, korita, kola, pluzi itd.
Bošnjaci, brod. okr. 11 nov.
Beočin, na Spasovdan po gr. ist.
Bešenovo, u Sremu, 16 jula, gr. ist.
Ciril i Juditu.
Bribir, u Primorju 26 juna.
Brod, na Sav, na Blagovesti po star. kal.

- na presveto Trojst, 2 aug. 25 nov. Prije 8 dana marv. vaš.
- Brod. ž. Varažd., 24 febr. 22 mart. u pon. posli Uskrs. 25 maj. 13 jun. 12 jul. 24 aug. 14 sept.
- Budrovci kod Djakova. Vašar robe 6 dec. Vašar marve 6 dec.
- C**erna, brod. okr. 15 aug. 8 i 29 sept. 28 okt.
- Časma u pon. posli Vodokr. utor posli Duh. 22 jul. na sv. Katu.
- Čepin Troj., na hr. st. i hr. Mih.
- Čerević, 17 jan. 10 jul. Dva dana pre toga svaki put mar. vaš.
- D**alja, 4 maj. 30 okt.
- Djakovo, 23 jan. 1 maj. 26 jun. 28 okt. Marv. vašar 20—22 jan. 24 apr. 20 jul. 18 okt.
- Drenovci, brod. okr. 15 aug. 9 i 29 sept. 4 nov.
- E**rdut, posljednji febr. prije Uskrsa, prije Dubovah. posli pohoda B. D. M. posli uzviš. križa, posli svi sv. i Nikolin. dana uvik u četvrtak.
- Erdevik, na hr. Mar. i hr. Mih.
- G**arčin, brod. okr., 1 maja na Duhove, 29 juna, 22 sept.
- Golubinci 16 febr. 2 aug. Svaki traje po tri dana.
- Gradiška Nova, 25 mart. na Duh. 20 aug. i 1 nov.
- Gradiška stara, grad. okr. 29 sept. Osim toga 21 maja.
- Gospić, Hrv., 1 maja, 10 okt. Osim toga svaki petak.
- H**rtkovac, 8 fbr. i 19 jun.
- I**lok, 14 apr. 13 jun. 2 aug. 23 ok. 25 nov.
- Indija, na hr. car. Konst.. na mal. Gosp. na Poh. Gosp.
- Irig, na hrist. Teodoriku, na čistu ned. u postu. na Vel. Gosp.
- J**aška, 7 jan. na Duh. utorak pon. po škapuliru. 9 sept. 7 dec.
- Jankovci, br. okr. 15 okt.
- K**amenica, 3 maj, 22 jun. 18 okt.
- Karlovac, 8 maj, 15 jun. 15 jul. 29 sept. 21 dec. Osim toga svaki petak glasoviti vašar, ako nije na isti dan svetac.
- Korenica, otač. okr. svake subote ned. vaš.
- Karloveci, srem, 28 mart. 2 jul. 3 sept. i 21 dec. svaki traje 3 dan.
- M**itrovica, o mučenicima na Cvit. na Spasovo, na sv. Iliju i na m. Gosp.
- Mikanovci Novi, brod. okr. 24 aug. Prije toga 8 dana najveći u Slav. mar. vaš.
- N**ašice trg. Sajmovi robe: 10 mart. 13 jun. 15 aug. 30 nov. Sajmovi marve: 5 mart. 8 jul. 10 aug. 25 nov.
- Niemci, brod. okr. na Cvijetu, na Duh. 29 jun. 20 aug. 25 nov.
- O**siek, 20 jan. 24 apr. 20 jul. 18 okt. (svi veliki) — prije svakog osam dana glavni marv. vaš.
- Okučani, grad. okr. na Cvitnicu, 20 nov.
- P**azuho Staro, petr. okr. na hr. Ilinje na svi Svete.
- Požega na Ant. Op., na Cvjet. na Duh. na Terezu. na Tomu.
- R**uma u hr. čisti četvrtak na hr. Petrovo, na hr. Miholje, na hr. Trifunovo.
- S**arvaš, 14 febr. 24 jun. 18 okt. 21 dec.
- Sibinj, grad. okr. u ned. po Spasit. u ned. po Ivanj. u ned. po Mat.
- Slankamen, petr. 2 jula.
- Šarengrad, na Spas. 29 jun.
- Šid nov. 19 mart. 10 aug.
- T**ovarnik, pet. okr. 21 sept. 24 aug.
- V**alpovo na Ivan dan, na Zač Gosp. na Matiju, ap. mar. vašar.
- Varadin, petr. okr. na Matiju, na Petrovo, na Martinje.
- Vinkovci, 16 maja, 6 aug. 1 nov. pre svakog marveni vašar.
- Virovitica 6 jan. 1 maj. 2 aug. 21 sept. Svaki put 6 dana prije marv.
- Vrbanja, brod. okr. na ime Mar.
- Vrdnik, 15 jun. po st. na Lazar.
- Vrpolje, brod. okr. 24 jun. 20 aug. 1 i 3 febr. marv., 14 roba.
- Vukovar, 1 maja, 24 jun. 15 nov.
- Z**agreb, u četvrt. pred Cvietn. dan po Mark. na Margaret, dan po Stjep. kr. na Šimunje dan po Prij. B. D. M.
- Zemun, petr. okr., na sv. Mat. 3 maja 13 dek.
- Ž**upanja brod. okr. svibnja 26 i 20 ko 16 dec.

U Bosni i Hercegovini.

Banjaluka : pred gr. ist. duhovima i svaki utor.
Berbir, svaki četv. 20 i Cr. ruj. vel. god. vaš.
Bihać, svaki petak.
Bjelina, svaki pet. i ned.
Blpžula, pašnjak medju Krešjuć. i Goricom, 22 lip. 4 list. 20 srp.
Brod bos. svaki petak.
Bugojno, na Mih. g. o. po. Jul. kal. i sva. pet.
Busovača, svaki petak i nedilja.
Cazin, svaki petak.
Črkvina, na spas. u ljetu
Čajnica, svaki utorak.
Dervent, 27, 28 i 29 kol. i svaki četvrtak.
Doboj, svake subote.
Dolnji vakuf, svaki nedilje i četvrtak.
D. Tuzla, svaki petak.
Dubica, svake nedilje.
Foča, svake subote.
Fojnica, svake sride.
Glamoc, 8 rujna po. gr. i kol.
Garažda, svaki četvrtak
Gornji Vukuf, na pet. i Rav. g. i kol. i sv. srid.
Gračanica, svaki petak.
Gradačac, svaki petak.
Jajce, 28 ruj. svaki pet.
Kiseljak, 12 srp. i 1 kol.

Kladanj, svake sride.
Ključ, svaki petak.
Kobaš, svake subote.
Kostainica bos. od 20 do 22 ruj. i svaki pon.
Kozluk, ned. i petkom.
Kreševo, svaki poned.
Krupa, svaki poned.
Kulen Vakuf, svaki četv.
Livno, od 29 lip. do 4 srp. i od 1 do 3 stud. i svake sride.
Ljubia, svake subote.
Ljubuški, svaki poned.
Maglaj, svake sride.
Modrić, svaki petak.
Novakasaba, sv. petak.
Novi, svake subote.
Obudovac, na Cvitnicu, Uskrsu. Blagov., Ilijevo, vel. i mal. gosp. Petrovdan,
Orakovo, svaki petak.
Orašje, 17 kol.
Pašin konak, sv. petak.
Pečenci, 18 kol.
Petrovac, od 26—31 kol. g. i v. gosp. i sv. pon.
Priedor, 1, 2, 3, 4 i 5 kol. i svaki petak.
Prnjavor, svaki petak.
Purčać, svaki petak.
Rama, Sčit., 15 kol. i 8 rujna.
Rogatica, svake nedilje.

Roškopolje, 24 lipnja.
Rudo, svake subote.
Sanski most, od 18—21 kol. i sv. poned.
Sarajevo, svake sride
Srebrenica, 30 srp. 7 stud. i svaki poned.
Stari Maidan, sv. sride.
Sujtesko, 7 lip. sv. ned.
Šamac bos., 29 lip. i svake nedilje.
Tešanj, svake nedilje.
Travnik, 5, 6 i 7 svib. i svaki petak.
Trebinje, svake nedilje.
Tržec, svaki pon. i sridu.
Turić, 13 lipnja.
Varcar Vakuf, svaki poned. Traja 3 dana i svaki petak.
Vareš, svaki poned.
Velika Kladaša, svaki poned., utor. i sridu.
Visoko, svaki poned.
Višegrad, 7 svib. i svake sride.
Vrto, 22 do 24 svib. g. i. Spas.
Zenica, svake sride.
Zvornik, 2, 3 i 4 kol. i svaki pon. i petak.
Žepce, 15 kol. i sv. pet.
Županjac, 11 srp. 27 kol. svaki pet. živem i gorivom.

U Dalmaciji i na otocih.

Bagalović, 16 srp.
Benkovac, 13 lip. 6 srp. 8 ruj. 13 list.
Biskuplja, dva dub. dan.
Bivčić, 11 srp.
Budve, ned., sridu i pet.
Cukar, 8 rujna.
Danilo Biranj, 29 lip.
Desne, 23 travnja.

Drniš, 13 lip. 20 kol. i 20 rujna.
Duvare, 13 lip. 24 kol.
Ercegnovi, Kastel Nuove. Sridu i subote.
Golubić, 14 kol.
Imotski, 2 puta na čedan
Jagrović, 21 svib.
Jesenić, 8 pros.

Jezerinac, 26 srp.
Kanjane, 26 list.
Knin, 13 lip. 2 kol. 13 list. i svake sub.
Kninsko polje, 5 svib.
Konjevrate, 24 lip.
Kontor, utor., čet. i sub.
Las, 24 rujna.
Litno, 23 stud.

Lieser, 8 rujna.
Makarska, 29 lip. 10 kol. 21 stud. i svake sride i subote.
 Markovac, 1 kol.
 Metković, 21 srp.
 Mokropolje, 30 list.
 Mratovo, 26 srp.
 Mravince, 24 lip.
Obrovac, 19 ožuj. ned. duh. 8 ruj. 4, 5, 6 list.
 Oklaj, 29 ruj.
 Omiš, Almissa, 15 i 16 svib. 1 i 2 kol.
 Opuzen, Fort opus. 3 kol.
 Orestovo i Padjene 5 svb.
 Oton, 1 kol.
Postrana, 11 stud.

Plavno, 5 svibnja i na Tielovo.
 Podgora, 20 kol.
 Polača, 11 srp.
 Prolog, 15 kol.
Razvadja, 23 trav.
 Rogotni, 1 lip.
Sinj, dva puta na ée-dan i 15 kol.
 Skradin, 8 i 30 rujna i 4 pros.
 Solin, 7 rujna.
 Stari, Castel ve bio, 29 kol. i nedj. list.
 Spljet. svaki ponedjeljak i četvertak.
Trilj, 29 rujna.
 Trogir, 4 svib. na Spa-

sovo, na Duh. 13 lip. na Tielovo i 14 stud.
 Trpanj, Trapovo, 28 ruj.
 Trsteno, 10 i 11 kol.
Vino, 5 kol.
 Viganj, 1 ned. list.
 Vinčića gor. 2 srp.
 Vrbnik, 21 svib.
 Vrdonje, 24 srp.
 Vrgorac, 29 lip. i svake subote.
 Vrlika, 1 ned. list. i svake ned.
 Vrbolje, 15 kol. 8 ruj.
 Vrpolje, 25 srp. (kod Knina.)
Zavoljane, 8 rujna.
 Zaostrog, 2 kol i 15 kol.

Opazka za **Bač**: Drugi vašar pada na **21** (a ne 26) **maj**.

Opomena! Živo svjetujem, da se ne naru-
 čuju i ne kupuju sve što jeftinije
 to manje koristne patvorine mojega jedino pravoga melema. Samo je moj me-
 lem zelenom trgovačkom i zaštitnom markom „Tierry-ev melem (Balsam) providjen.

Jedino pravi englezki

čudotvorni balsam.

Po zdravstvenoj oblasti izpitano i odobreno.

Oprema boca stoji pod trgovačkom zakonitom zaštitom
 Jedino izključivo mjesto gdje se proizvadjia i oblašću ovlaštena i trgovačkim sudom pro-
 tokolirana tvornica melema jest ljekarna

A. THIERY-A u Pregradi,

(kod Rogatačke Slatine).

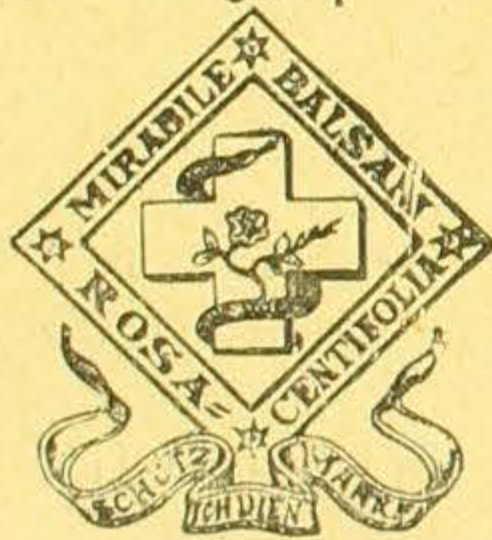
Ovaj balsam služi za izvanjsku i unutarnju porabu. On je 1. Nedosti-
 živo djelujući spasonosni liekkod svih bolesti pluća i prsiju,
 ublažuje katar i umiruje izbacivanje, odklanja bolni kašalj i
 lieči takodjer zastarjele takove boli. 2. Djeluje uspješno kod vratne
 upale, hrapavosti, promuklosti i svih vratnih bolesti itd. 3. Progoni teme-
 ljito svaku groznicu. 4. Lieči začudno sve bolesti jetara, želudca, crieva,

osobito želudačne grčeve, koliku i trganje u utrobi. 5. Oduzima boli i lieči zlatnu žilu i hemorroide. 6. Djeluje blago izlučujući čisteć krv. čisti bubrege, oduzima hypochondriju i melankoliju, jača tek i probavu. 7. Služi izvrstno kod zubobolje, šupljih zuba, ustne gujiloće te svih ustnih i zubni bolesti. 8. Dobro je sredstvo proti glistam, trakavici i epilepsiji ili padavici. 9. Služi izvanjski kano divno liečivo sredstvo za sve rane, mlade ili stare, brazgotine, vrbanc, ospice, pištanjak, bradavice, opržine, smrzu da, svrab, gubu i čirove, izpućane i hrapave ruke itd. i odstranjuje glavobolju, zuj u ušima, trganje, uloge i bol u ušima itd., o čem se daje obširno izvješće. 10. Kako se to upotrebljuje za nutarnje i vanjske bolesti sa nesumnjivim uspjehom, te nes-

mije manjkati u nijednoj obitelji kano prva pomoć, osobito kod influence, kolere i druge pošasti. Jedan jedini pokušaj više će polučiti i uvjeriti, nego ovaj oglas. Valjan i nepatvoren je ovaj balzam samo onda, kad je svaka bočica zatvorena srebrnim pritlačkom, u koji je otisnuta moja firma: Adolf Thierry, ljekarna „k angjelu čuvaru“ u Pregradi, kada je svaka bočica providjena zelenom zaštitom markom, te zamotana u napatnicu, kako se rabi stvar, na kojoj se nalaze posve jednake zaštitne marke s istim tekstom kao gore. Treba dakle uvijek tačno i dobro paziti na zelen zaštitni biljeg, kakov je gori označen. Patvorači i oponašatelji moga jedino pravoga melema, kao što preprodavaoci od bezvrijednih oponašanih, obćinstvo zavadjajućih biljega melemovih, progone se po meni i na osnovu zakona biljeg zaštićujućeg teško kazne. Gdje ne ima skladišta za moj balzam, neka se naruči izravno i adresira ovako: Ljekarni k „Angjelu čuvaru“ A Thierry-a u Pregradi kod Rogatačke Slatine (Rohitsch Sauerbrunn). Franko na svaku poštansku stanicu u Austro-Ugarskoj stoji 12 malih ili 6 dvostrukih bočica 4 krune. Franko u Bosnu i Hercegovinu 12 malih 6 dvostrukih bočica 4 krune i 60 fil. Izpod 12 malih ili 6 dvostrukih bočica neprodaje se. Razašilje se, ako se novac pošalje unapried, ili poštanskim pouzećem. Adolf Thierry, ljekarnik u Pregradi kod Rogatačke Slatine (Rohitsch Sauerbrunn).

Schutzengel-Apotheke

des A. THIERRY in
PREGRADA

== Snaga i djelovanje ==

prave englezke čudotvorne masti.

Sa ovom masti bila je posvema izliečena već 14 godina stara, gotovo već ne izliečenom izjavljena gnjilost kosti. Opet na novo pokazala se moja mast kao izvrstan proti jednoj teškoj već 22 godine staroj rakomičnoj bolesti.

Englezka čudotvorna mast jest s najvećim uspjehom upotrebljavano sredstvo kod najtežih, pa i zastarjelih bolih trpečega čovječanstva. To sredstvo jest nedostiživo u liečenju rana, kao i u ublaženju bolih, a sastoji u glavnom u sgušćenju divnih prirodnih liekovitih silah, koje su sadržane u crvenoj ruži, „rosa centifolia, to je sbog svoje liekovitosti najslavnija pozna'a sastojna.

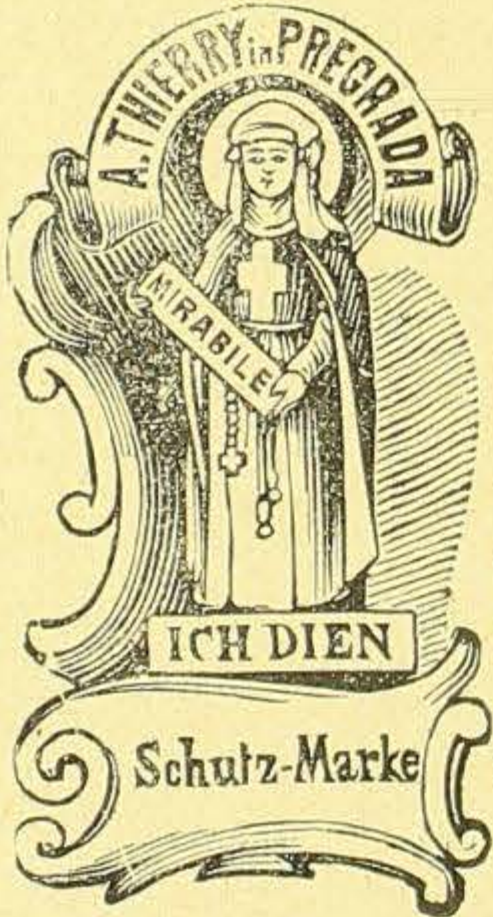
Englezka čudotvorna mast upotrebljuje se: Kod prsobolje rodilje, kod začepljenja mliekotoka, otvrdnuća prsa kod vrbance, kod svakovrstnih zastarjelih rana, otvorenih noga ili kosti, solnoga toka, natečenih nogu, dapače i kod raka u kostih! Kod ranah, koje su nastale od udara, uboda, zareza, gnječenja rana, od puške: za odstranjenje svih stranih tjelesa kao: stakla, drvo, piesak, sačma, trna; kod svi čirova i izrastina karbunkela, dapače i

kod raka, kod krvotočine ili čira pod noktom, mjehura ili rana nastalih kod hodanja, opržina razne vrsti, smrznutih uda, ako su se bolesnici nalezali, oteklinah vrata, krvnih prištića, zujenja u uhu i ranah kod diece itd.

Englezka čudotvorna mast čim je starija tim bolje djeluje! Preporuča se da obitelji imaju uvijek u zalihama ovoga jednoga prezervativnoga sredstva. Izpod dvije doze ne odpravlja se i odpošiljanje sledi samo ako se novac pošalje unapred ili uz pouzete iznosa. Stoji sa poštarinom, tovarnim listom i zamatanjem 2 lončića 3 kune 40 filira.

Svjedočbe na raspolaganje. Opominjem, da se ne kupuje bezkoristne patvorine i molim, da se točno pazi na to, da je na svakom lončiću utisnuta gornja zaštitna marka i tvrdka: Ljekarna k „Angjelu čuvaru“ A. Thierry-a u Pregradi. Svaki lončić mora biti umotan u ovakav posve jednak napatuk sa tom zaštitnom markom. Krivotvoritelje i oponašatelje moje jedino prave englezke čudotvorne masti progonit ću na temelju zakona o zaštitnih markah; isto tako i preprodavače tih patvorina. Jedino vrelo naručbâ je ljekarna k „Angjelu čuvaru“ A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatačke Slatine. Skladište skoro u svih ljekarnah. Gdje neima skladišta, neka se naruči izravno i neka se adresira: *Ljekarna k „Angjelu čuvaru“ A. Thierry a u Pregradi kod Rogatačke Slatine.* Broj zaštitnog upisnika za Austro-Ugarsku: 4524.

Mirabile Pain-Expeller.

Upotrebljuje se samo izvana. Vanredno sigurno djelujuće ribanje za kostobolju, trganju uda oštri rheuma u sglubovih, za boli u hrptenjači i križih pri palu ledja, pri hromosti (mledosti), pri izvanjskih nablada, izčašenju, otoku uda i upali itd., kano i izvanjsko ojačajuće sredstvo nakon svih napora. Pravi samo sa gore spomenutom tvrdkom i zaštitnom markom i kovnim zaklopcem sa tvrdkom proizvodjača. Manje od dvie bočice ne mogu se razaslijeti i stoje franko na svakoj poštanskoj postaji Austro-Ugarske i Njemačke uz poštansko pouzete ili ako se novac unapred pošalje 3 kune 40 filira.

Ljekarna k „Angjelu čuvaru“ A. Thierry a u Pregradi kod Rogatačke Slatine.

Prava englezka kožu čuvajuća pomast

djeluje brzo i pouzdano proti svim bolestim kože. Ostranjuje čudnim načinom svaku nečistoću s lica i s kože, kao; pjega, jetrenje pjega, sujedee itd., brazgotine, krbkost kože, crvene i hrapave ruke, umekša i učine ih nježnijim. Svaku večer prije počinka tare se lice i oni dielovi tiela, koje hoćemo da pomladimo i nježne uzdržimo, zamotaj ih, stavi na ruke rukavice i pusti neka se preko noći izvrši djelovanje. Iza jutra operi to svježom hladnom vodom i dobrim (mojim) boraksovim sapunom. Svaki lončić mora imati na pokrovcu utisnut tvrdku: *Ljekarna k „Angjelu čuvaru“ A. Thierry a u Pregradi.*

Jedan lončić prave englezke čudotvorne pomasti 1 kruna 60 filira. 1 boraksov sapun 80 filira. Za poštarinu i škrinjicu posebno 80 filira. Po izvornom englezkom receptu pripravljeno u ljekarni kod „Angjela čuvara“ A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatačke Slatine.

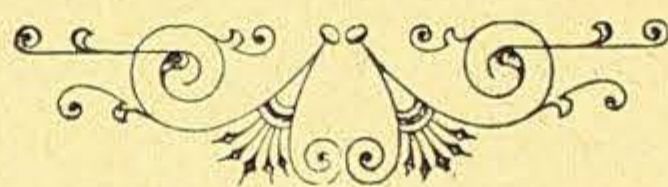
Hematinske pastile

jesu pouzdano sredstvo proti bledobolji i pomanjkanju krvi te bolesti, koje od ovoga dvojega proiztiču. One pospješuju stvaranje krvi i hranive su. Pri svakom znaku, gdje počimlje pomanjkanje krvi i bledobolja, koja se lahko opaža umornošću i slabljenjem mišica, naglim kucanjem srca pa pri težkom disanju, slabom probavom, grčevi u želudcu, nesviesticom,

DVORANA ZA FOTOGRAFISANJE

Augustina Tóke

Ulica Deakova br. 3. U SUBOTICI, Ulica Deakova br. 3.

Prima svaku, u ovu struku spadajuću naručbu kao: slikovanje likova, obitelji, društva, zgrada, životinja, karuca itd; nadalje, makar i sa najstarijih i najmanjih slikah (prilika, fotografija) do naravne veličine.

Svaka se slika čisto, lipo umjetno sgotovljiva.

☞ Na želju može se na licu mesta i cila svatba — svatovi — s fotografisati. ☞

Primanje, snimanje je svaki dan, takodjer svecom i nediljom cio dan!

U oblačno i kišovito vreme potpuno dobro uspivaju snimanja.

U likarnici Szigethy i Szekenderovits-a

k „Crvenom križu“

(Subatica, u kući dra Wilheima)

mogu se nabavit :

Marije krem.

Ne samo poljepšava lipce nego ga mladim čini. Izvršno sredstvo za postizavanje lijepog i mladog lica. Jedini preparat za jetrene i sunčane pige. Štiti kožu da se neizpuca i od raznih nečistoća. Odstranjuje bobuljice, izbacivanje i pucanje usana. Jedino sredstvo proti crveniku lica, ruku i vrata, proti lišaju, kratlicama i osipu, proti ljuštenju i crnilu kože. Izravnat će nabore na licu te će lice postat poput baršuna glatko i fino. Marije krem je posvema neškodljiv, jer neima u njemu masti. Po danu i po noći se može upotrebljavat. 1 lončić 50 nvč.

Marije sapun.

Važno je svakom znat, kakvim se sapunom ima prije upotrijebljanja Marije krema umivat. To je Marije sapun, izvrstan preparat ljekarnice k „Crvenom križu“ te djelatnost krema mnogo unapregjuje. 1 sapun 35 nvč.

Puderi za lice.

Dokazano je, da je najviše praškova (pudera) za lice škodljivo; zato se u mojoj likarni takav neškodljiv puder razprodaje, sto je najfiniji i što uz lice nevidljivo prianja. Imá de beloga, ražičastog i krem pudera. 1 kutija 50 nvč.

Marije žesta za kosu.

Jedino sredstvo što opadanje kose i peruda glavi zapričuje. 1 boca 1 frt.

Marije mlieko.

Za umivanje najsigurnije sredstvo od jetrene i sunčane pige, od prištića i bobuljica. 1 boca 60 nvč.

Marije regeneratör za kosu.

Siedoj kosí nakon kratkog vrimena daje prirodnu boju. Nebojadiše kože, nemrlja rubenine, nego samo prvašnju boju kosi povraća. 1 boca 1 frt.

Sok od trputčeva ekstrakta.

Proti kašlju, promuklosti, teškom dišanju još i u najnepokorniji slučajevi jedino sigurno sredstvo je „Sok od trputčeva ekstrakta“, što je za kratko vrieme obće obljubljen. 1 boca 60 nvč.

Prašak proti znoju.

Taj prašak odstranjuje znoj nogu, ruku i pazuha. 1 kutija 30 nvč.

Santal kapsule.

Iznalazak ljekara Szkenderovits a. 1 boca sa sadržajem 50 kapsula 1 frt 20.

Injunctio myrhia.

Pospješuje djelovanje Santal kapsula. 1 boca 60 nvč.

Antiseptička i higijenička sredstva.

Na lahak način se upotrebljuju kod ženskog sveta. Uputa za uporabu svakoj kutiji priključena. 1 kutija 1 frt.

Flora-krem.

Izvršno poljepšavajuće sredstvo za lice i ruke. Ciena 120 nvč.

Flora-voda za umivanje.

Najbolja voda za umivanje. Ciena 1 frt.

Flora-prašak za kosu.

Najprokušaniji prašak za kosu žensku. Bieli, ružičasti i krem. Ciena 50 nvč.

Flora-prašak za zube.

Ugodna kusa prah za zube, takogjer za očuvanje zubi. Ciena 60 nvč.

Flora-voda za zube.

Sredstvo za krnjave zube i za bolesti u usti. Ciena 60 nvč.

Flora-žesta za kosu.

Dokazano sredstvo za kosu; zaprečuje opadanje kike. Ciena 80 nvč.

Ljekarski špecialiteli.

Pepsin-vino. Proti želudačnim slabostima i ozledama: unapregjuje probavljanje. 1 boca 120 nvč.

Sredstvo od kostobolje. Liek proti trganju u udima, proti bolima od produha i siča, proti kostobolji i svim reumatičkim bolestima. Ciena 60 nvč.

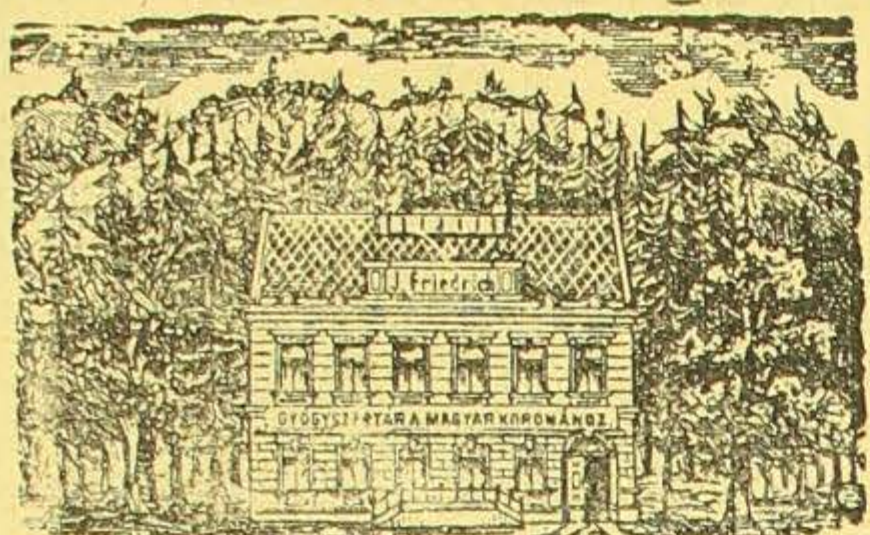
China zrnca. Liek od groznice i vrućice. 1 kutija 1 frt.

Željezovite pilule. Sredstvo proti malokrvnosti i nemoći. Sastavak glasovitog Blodi-a, sa svježom navlakom srebrom. 1 kutija 1 frt.

Lickovi za živine.

Proti bolestima i pošastima živinskim svakovrsni liekovi po propisima najglasovitijih živinara.

Svakovrsni ovo — i ono — zemski ljekarski špecialiteli i parfimi na izbor.

Zaštitna marka.

*Bolesti želudca i donjeg tiela zla
probava, glavobolj, vrtoglavica, zlat-
na žila i bolesti jetara*

najbolje se i sjegurno lieče sa već 19 godina objubljenim „Malackavim Karpatskim zdravstvenim pilulam“, sastavljene po propisu dr. Kvapila po ljekarniku

Ivan Friedrich u Malaczki

kraj Karpata

Jedna škatulja stoji 21 novč. zamot 6 škatulja 1 for. 5 novč. kod ne frankiranog pošiljanja 5 novč. više za biljeg. Ako se trošku pilula doda 20 novč i čitav iznos u biljegam pošalje, usliedi pošiljanje u cielu monarkiju franko.

Naručbe i zahvalnosti:

Blagorodnigospodine likarniče! (Telegram.) Molim pošaljite mi od vaših Malackajski pilula 6 smotakak.

Karlsbad (gost. Ripp), 1 srp., g. 1897.

Grof Mijo Tolstoj.

Molim na moje ime još 12 smotaka Karpatski likoviti pilula poslati, Ujedno čast mi je, priznati da su vaše likovite pilule dosad izvrstno dilovale, i moju dugotrajnu bolest potpuno ublažile.

Biograd, 30 rujna 1897.

Josip Pantelić, dvorski pekar.

Vaše Malackajske karpatske pilule pomogle su mi god. 1894. Molim indi pošaljite mi dvi smotke tih likoviti pilulah poštarskim pouzećem.

Montreut (Svaje.) 1 lip. god. 1896.

A. Mertenez Rentier.

Gosp. Ijekarniče Friedrich! Gosp. profesor Winternitz u Beču preporučio mi Vaše pilule; molim za 6 zamota istih.

Beč-Meldling, 29, travnja 1897.

Hinko Hoffman.

Mnogoštovani gosp. Ijekarniče! Imajte dobrotu pa mi šaljite jedan zamot Vaših izvanredno djelujućih karpatskih pilula.

Felső Hámor, 1 veljače, 1896.

Sa štovanjem Ivan Mascjesek, župnik.

Mnogoštovani gosp. Ijekarniče! Kroz više godina upotrebljavam Vaše kar-

patske pilule, koje osobito djeluju. S toga Vas molim, da mi kretom pošte šaljete još jedan zamot i bilje-žim se sa veleštovanjem.

Miske, 12 veljače 1896.

Ivan Aorám, svećenik.

Blagorodnom gosp. Ivanu Friedrichu, Ijekarniku u Malaczki. Budite tako dobar, te mi Vaših neprocienjivih karpatskih pilula poslati izvolite sa pouzećem jer sam iz vlastitog osvjedočenja na sebi kao i na drugih osoba opazio, da su dobro djelujuće sredstvo proti želudačnoj bolesti (iste su prava blagodati za ljude) i to molim slati jedan zamot na adresu gosp. Ivana Friedlera, šumara; jedan zamot na gosp. Gjurju Kiss a, sudca. Oba gospodina stanuju u O Fehértó.

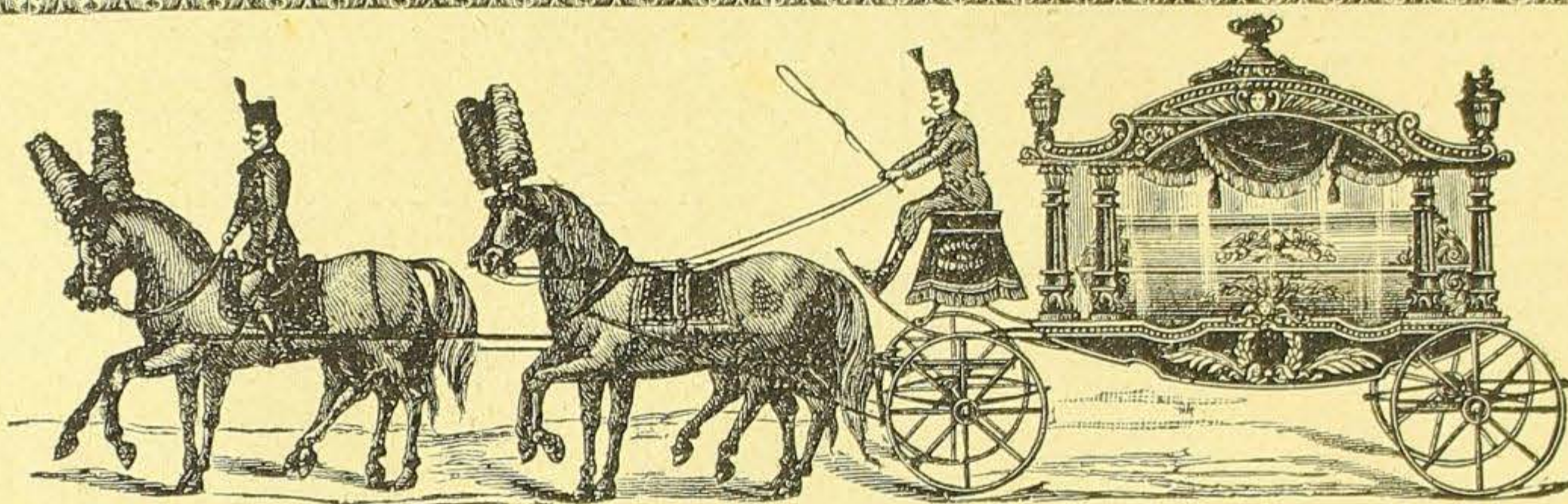
Pois-Petri, 9. studenoga 1895.

Mijo Holló, župnik

Blagorodnom gosp. Ivanu Friedrichu, Ijekarniku. Primiti moje najdublje i iskrene želje i zahvale za Vaše dobro djelujuće malaczkavske pilule koje su me od moje glavobolje posve oslobodile. Providnost udielila Vam zasluženu nagradu i dug život, da uzmognete još dugo biti dobrotvorom čovječanstva. Štovanjem

Sárvár, 1 studena 1895.

Mijo Vórós, gospoštinski kovač.

u Subatici **IVAN MEŠŠ** u Subatici

priporučuje svoju

trgovinu pokopne opreme

u kojoj se dobivaju

kovčezi bakarni i drveni, pokrovi svake boje, mrtvački stolovi ukrašeni cvićem i vincima; čiraci sa voštenim svićama, mrtvački stražari oprema sjajna za dvopregu, četveropregu ili šesteropregu sa ulacima zajedno.

U Subotici, Deakova ulica, blizo kapele sv. Roke.

Knjižara

Mavre Heumana

u Subotici kuća Joce Radić

prema sv. Trojstvu
prodaje

svake vrsti škulskih knjiga

pisaće i risaće pripreme po

najjeftinijoj cini.

Tu se dobiva i
„Subotička Danica.“

OBJAVA.

Čast mi je javiti p. n. obćinstvu, da u I krugu, Deakovoj ulici, u kući Radišićevoj u blizini male kapele imam odavno poznato

stovarište kamenitih
grobnih spomenika,

od crvenog, plavog, crnog i granitog mramora iztesanih u ukusnom obliku.

Primam dalje svakojaku popravu, uresivanje sgradah u obliku po volji il od kamena iztesano il od gipsa saliveno po umirenoj cini.

supruga **LOVRE KOVAČA.**

B.Š. knjižnica
I. Kujundžića

zkhv.org.rs

P U Č K A G A Z D A Ţ K A B A N K A

D I O N I Č A R S K O D R U Ţ T V O U S U B O T I C I .

(Közgazdasági Bank Részvényt. Szabadkán.)

(u palači g. Mije Prokeš, Košutova ulica br. 18.)

Ova banka:

Prima uloge uz $4\frac{1}{2}$ i 5% (kamate).

Daje zajmove na nepokretna dobra:

1. Zajmove amortizacione (s kamatom se i glavica vraća) na 15–20 godine uz $4\frac{1}{4}$ – $6\frac{1}{2}\%$ (kamate).

2. Zajmove na kraće vrime na 2–10 godina uz $5\frac{1}{2}$ – 6% (kamate).

Daje zajmove na menice (veksle), i papire od vrednosti — državne obveznice, sričke, lozove dionice itd.

Predsjednik je ovom zavodu *Mijo Prčić*, posidnik i pridsidnik sirotinske stolice varoške; a članovi uprave su: *Božidar Vujić*, *Ico Malagurski*, *Dr. Josip Antunović* posidnik, *Maća Mamužić* preposit, *Lazo Stipić* veleposidnik, *Gjuro Vince* senator, *Vilim Taussig* veletržac i *Adolfo Révész* posidnik u Budimpešti.

Časnici zavoda su: direktor poslovogja *Mavro Lanji*, fiškal *Ago Mamužić*, glavni knjigovodja *Ivan Kovač*, direktor i blagajnik *Samko Manojlović*, podknjigovodje: *Koloman Pukec* i *Gjena Krishaber*, pomoćni knjigovodja *Ivan Mamužić*; vidžbenici: *Ivan Mamužić* ml. *Števa Prodanović*, *Ivan Tumbas* i *Marcel Vaicenfeld*.